Gemeente Woensdrecht

Programmabegroting 2020

en het Perspectief 2021-2023

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE 4

VOORWOORD 6
SAMENVATTING 7

PROGRAMMA 1. SOCIAAL DOMEIN 13
1.1 Sociale veerkracht 14
1.2 Integrale toegang Sociaal Domein 14
1.3 Werk en inkomen 15
1.4 Maatschappelijke ondersteuning 16
1.5 Zorg voor Jeugd 17
1.6 Gezondheid 18
1.7 Onderwijs 19
1.8 Investeringen 21
1.9 Indicatoren 22

PROGRAMMA 2. RUIMTE 23
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken 24
2.2 Grondbeleid 25
2.3 Recreatie en toerisme 25
2.4 Sport en evenementen 26
2.5 Investeringen 27
2.6 Indicatoren 28

PROGRAMMA 3. LEEFOMGEVING 29
3.1 Landschap en natuur 30
3.2 Milieu en duurzaamheid 30
3.3 Beheer openbaar gebied 31
3.4 Verkeer en vervoer 32
3.5 Monumenten en cultuur 32
3.6 Burger- en overheidsparticipatie 33
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties 33
3.8 Investeringen 34
3.9 Indicatoren 36

PROGRAMMA 4. ECONOMIE 37
4.1 Werkgelegenheid 38
4.2 Middenstand en winkelgebieden 38
4.3 Bedrijventerreinen 39
4.4 Afvalinzameling 39
4.5 Aviolanda 40
4.6 Investeringen 41
4.7 Indicatoren 42

PROGRAMMA 5. BESTUURSKRACHT 43
5.1 Openbare orde en veiligheid 44
5.2 Handhaving 45
5.3 Dienstverlening en burgerzaken 45
5.4 Samenwerken en besturen 46

5.5 Financiën **46**
5.6 Belastingen en heffingen **47**
5.7 Informatievoorziening en automatisering **48**
5.8 Overhead **49**
5.9 Personeel en organisatie **49**
5.10 Communicatie **50**
5.11 Juridische zaken **51**
5.12 Investeringen **52**
5.13 Indicatoren **53**

PARAGRAAF 1 OPGAVES 54
PARAGRAAF 2 LOKALE HEFFINGEN 57
PARAGRAAF 3 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 69
PARAGRAAF 4 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN 76
PARAGRAAF 5 FINANCIERING 80
PARAGRAAF 6 BEDRIJFSVOERING 84
PARAGRAAF 7 VERBONDEN PARTIJEN 88
PARAGRAAF 8 GRONDBELEID 96

OVERZICHTEN 100
Overzicht van incidentele baten en lasten **100**
Overzicht van baten en lasten 2019-2023 ..... **102**
Overzicht van baten en lasten 2020 naar taakvelden **103**
Overzicht van baten en lasten naar kostensoorten (per programma) **106**
Geprognotiseerde balans **107**
Algemene dekkingsmiddelen **108**

BIJLAGEN 109
A. Overzicht lopende en voorgenomen investeringen **109**
B. Toelichting op grote investeringsprojecten **120**
C. Reserves en voorzieningen **124**
D. Meerjarig investeringsschema **128**
E. Subsidieoverzicht **130**
F. Afkortingenlijst **131**
Raadsvoorstel en –besluit **134**

Voorwoord

Hierbij presenteert het college van Burgemeester en wethouders u de programmabegroting voor 2020 en het meerjarenperspectief voor de periode 2021 tot en met 2023. Met deze programmabegroting ontvangt u alweer de tweede begroting in deze college- en raadsperiode. In april 2020 markeren we de helft van onze en uw zittingsperiode. Dat betekent overigens niet dat tot nu toe nog slechts half werk geleverd is, integendeel. Woensdrecht floreert, zoals u van onze 'groene gemeente' mag verwachten. Binnen het Sociaal Domein leveren we de zorg die nodig is, ruimtelijke plannen en de uitvoering daarvan zijn er volop, onze leefomgeving ziet er goed uit en heeft de continue aandacht, de economie zorgt voor werkgelegenheid en dat alles realiseren we met de nodige bestuurskracht. Om dat samen met uw raad te mogen realiseren is iets om trots op te zijn.

Landelijk zien we dat veel gemeenten kampen met tekorten. Het meerjarig sluitend aanbieden van een begroting, die ook structureel in evenwicht is, wordt voor gemeenten een steeds grotere opgave, mede gezien de invloeden van buitenaf. Deze invloeden hebben niet alleen hun weerslag op de gemeentelijke financiën, maar ook op de keuzes welke we als lokaal bestuur kunnen maken. Het college wil ook de komende periode samen met uw raad en onze inwoners in gesprek gaan over de mogelijkheden om beïnvloedbare uitgaven te verlagen en/of onze inkomsten te vergroten en daarmee lasten en lusten met elkaar in evenwicht te houden. Uiteraard houden we rekening met het ambitieniveau wat u en wij bij het opstellen van het coalitieakkoord en het collegewerkprogramma in 2018 voor ogen hadden, realistisch en op basis van voortschrijdend inzicht. We zorgen er, samen met uw raad en onze inwoners, graag voor dat Woensdrecht ook financieel in goede gezondheid verkeert.

Deze programmabegroting 2020 beoogt een duidelijk inzicht te geven in de financiële huishouding van onze gemeente. Het college van Burgemeester en wethouders houdt ook in 2020 met zijn beleid vast aan een financieel sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief. Het doel blijft om niet meer uit te geven dan er binnen komt: dat vergt continue alertheid op kansen en een anticiperende en kritische blik op bedreigingen, voor alle vijf programma's in de begroting van Woensdrecht. Voor bedreigingen met negatieve, financiële consequenties voor Woensdrecht past hier een waarschuwing.

Wij hebben er, samen met de financiële commissie en uw raad, wederom naar gestreefd de informatie overzichtelijker en transparanter op te nemen. Zo werken we voortdurend aan een verdere doorontwikkeling van onze 'planning en control' producties. Doelstelling blijft immers uw raad in staat te stellen haar kader stellende en controlerende rol zo optimaal mogelijk te laten vervullen. Voor het eerst in deze begroting zijn daartoe een aantal lokale indicatoren per programma toegevoegd in aanvulling op de door het BBV verplicht gestelde indicatoren. Dit is een startpunt voor verdere evaluatie. Daarnaast is kritisch gekeken naar de inhoud van de begroting waarbij mogelijkheden zijn aangegrepen om de rapportage bondiger en duidelijker te maken en daarmee de kwaliteit verder te verbeteren.

We doen dit samen, in onderling vertrouwen en respect, met en voor uw raad, onze inwoners en verdere betrokkenen: 'Samen door'.

Namens het college van Burgemeester en wethouders.
Dr. H.S. Kielman
Wethouder financiën
Hoogerheide, oktober 2019

Samenvatting

Leeswijzer

Hierbij presenteert het college u de programmabegroting voor 2020 en het meerjarenperspectief voor de periode 2021-2023. In lijn met coalitieakkoord en collegewerkprogramma realiseert het college de gestelde doelen binnen de diverse programma's en producten op inhoud en binnen de financiële kaders.

We geven inzicht in de beoogde doelen en te bereiken resultaten binnen de vijf programma's, de producten en hun financiële kaders. Op programmaniveau beschrijven we de doelen en maatschappelijke effecten en geven we inzicht in de totale baten en lasten van het programma. Op product niveau laten we zien welke resultaten we daaraan koppelen, wat we gaan doen en wat de beschikbare baten en lasten voor zowel regulier werk als gekoppeld aan ambitie op product niveau zijn. Tevens zijn per programma de investeringen vermeld, zoals voorzien voor het voorliggende begrotingsjaar als voor het meerjarenperspectief.

Op grond van de regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 24 maart 2016 tot vaststelling van de beleidsindicatoren die door gemeenten in de programma's en programmaverantwoording worden opgenomen geven wij u aan het eind van ieder programma inzicht in de verplichte indicatoren. De raad heeft op 5 juli 2018 besloten om met ingang van begrotingsjaar 2020, op advies van de raadswerkgroep, de indicatoren naar behoefte uit te breiden met lokale indicatoren en deze continue te monitoren, evalueren en/of verder uit te breiden. Daar is nu een begin mee gemaakt.

Programmaplan samenvatting

Onderstaand treft u een samenvatting per programma aan waarin de belangrijkste hoofdlijnen worden benoemd.

Programma 1. Sociaal Domein

In Woensdrecht is in het Sociaal Domein sinds 2015 veel veranderd door de overheveling van taken (transitie). Onze gemeente heeft de transities goed doorlopen en samen met partners en inwoners een stabiele basis gelegd om de transformatie verder uit te rollen. We willen immers niet alleen een verandering bewerkstelligen. Het is onze ambitie om het hoge kwaliteitsniveau vast te houden, nog meer inwoners te stimuleren tot zelfredzaamheid en gebruik te maken van het voorliggende veld. Op die beweging gaan we sterk inzetten in 2020. Belangrijke rode draad is dat we het aanbod van zorg en ondersteuning nog beter aan laten sluiten bij de behoefte van onze inwoners.

We zien dat veel inwoners zich goed redden, ook in deze tijden van snelle veranderingen. Maar er zijn ook inwoners die niet zo zelfredzaam zijn. We proberen die kwetsbare groep te ondersteunen, zodat ook zij aansluiting vinden in onze maatschappij. We zetten erop in dat meer mensen kunnen delen in en bijdragen aan een goede kwaliteit van leven. En we stimuleren en ondersteunen het meedoen in de samenleving. Niemand mag buiten de boot vallen.

We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht werk vinden. Zij kunnen terecht bij de ISD, het Werkcentrum Brabantse Wal. We zetten in op het vergroten van de bekendheid en het gebruik van de minimaregelingen en indien nodig worden inwoners geadviseerd en ondersteund bij aan het aanvragen van regelingen. Verder gaan we zorgen dat de toegang tot de geïndiceerde zorg en ondersteuning (maatwerkvoorzieningen) vereenvoudigt, zodat inwoners zoveel mogelijk zelf kunnen beslissen en regelen. Samen met negen gemeenten werken we aan de zorg voor jeugd. Het gaat om alle vormen van jeugdhulp (van hulp aan huis tot aan een behandeling in een instelling). We willen als

gemeente de ondersteuningsvraag vroeg in beeld hebben. Uitgangspunt is dat de regie in de eerste plaats bij de jeugdigen en ouders zelf ligt en stimuleren en werken we domein overstijgend samen voor een soepele overgang tussen jeugdzorg en volwassenzorg. We maken ons sterk voor een divers onderwijsaanbod, met aandacht voor achterstand en het voorkomen van kansenongelijkheid.

Programma 2. Ruimte

Op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling staan ons een aantal fundamentele veranderingen te wachten. De invoering van de Omgevingswet wordt in 2021 verwacht, met gevolgen voor beleid, de bedrijfsvoering en dienstverlening. Samen met onze inwoners en bedrijven gaan we aan de slag om de kansen die de wet biedt te benutten.

Op basis van het woonbehoeftenonderzoek dat in 2019 is uitgevoerd wordt de Woonvisie in 2020 herijkt. Door middel van stimuleringsleningen worden inwoners en bedrijven gestimuleerd om woningen te transformeren en te verduurzamen voor de toekomst. Voor de huisvesting van arbeidsmigranten blijft aandacht en zal gezocht worden naar een goede balans tussen wonen en recreatie. De grondpositie van de gemeente wordt versterkt.

De ingezette koers om Woensdrecht als fiets- en wielergemeente te promoten wordt voortgezet, in combinatie met een intensievere branding van de Brabantse Wal. Samen met recreatieondernemers wordt een uitvoeringsplan opgesteld ter bevordering van het toerisme. Met spraakmakende evenementen wordt de bekendheid van Woensdrecht vergroot en ons imago versterkt.

Programma 3. Leefomgeving

In 2018 is het uitvoeringsprogramma duurzaamheid vastgesteld op basis van de Duurzaamheidsvisie. We nemen dit thema mee in onze manier van werken en denken, hanteren het als uitgangspunt bij beleid en uitvoering en blijven op zoek naar nieuwe mogelijkheden.

In het licht van klimaatverandering vragen verdroging en regenval voortdurend aandacht in de planvorming en inrichting van de openbare ruimte. In 2020 voeren we de diverse onderhoudsplannen uit die betrekking hebben op de openbare ruimte. In dat jaar zullen we het beleid Speelvoorzieningen, het Groenbeleidsplan en het Beheersplan Openbare Ruimte herzien. Ook het Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan wordt herzien.

Voor de middelen die resteren na de uitvoering van de iDop's wordt in overleg met de dorpsplatforms een nieuwe bestemming gezocht.

Programma 4. Economie

Op regionaal niveau wordt gewerkt aan economische structuurversterking samen met het onderwijs en bedrijfsleven. De kansen en bedreigingen voor de detailhandel in Woensdrecht die blijken uit het uitgevoerde koopstromenonderzoek worden gebruikt voor de herijking van het Economisch beleid in 2020. Er blijven nauwe contacten met de ondernemersverenigingen.

De gezamenlijke Human Capital Agenda wordt uitgevoerd. De maatregelen zijn gericht op de ontwikkeling van talent en het behoud van ervaring op het gebied van Aerospace maintenance. We blijven inzet plegen op het Europese subsidieproject Icares en verbinden ondernemers, overheden en onderwijs.

Onderzocht wordt hoe het aandeel van restafval verder verminderd kan worden door het scheidingsgedrag te verbeteren. Op het gebied van afval wordt gewerkt volgens het principe 'de vervuiler betaalt' en kostendekkendheid.

Programma 5. Bestuurskracht

Dit programma omvat diverse thema's.
Het bestuur van de gemeente Woensdrecht wil dat inwoners zich veilig voelen. Zelfredzaamheid van onze inwoners is uitgangspunt, maar dat wil niet zeggen dat men er alleen voor staat. Fysieke veiligheid heeft de aandacht, maar ook ondermijnende criminaliteit. Deze tast de gezagspositie van de gemeente en andere overheidspartners aan. We werken aan de bestuurlijke weerbaarheid van onze organisatie en verbeteren de fysieke en sociale veiligheid in onze leefomgeving.

Woensdrecht wil dat inwoners, ondernemers, bezoekers en instellingen zich welkom voelen bij de gemeente, zich gehoord voelen en goed geholpen worden. Ook ervaart onze klant gemak bij het aanvragen van producten en diensten. Dat betekent voor 2019 onder andere dat we starten met de ontwikkeling van de servicelijn tot een Klant Contact Centrum. Daarnaast digitaliseren we de dienstverlening verder. Uiteraard blijven telefonisch en fysiek contact mogelijk.

Onze gemeente is duurzaam bestuurskrachtig en werkt samen met andere gemeenten en organisaties om maatschappelijke en bestuurlijke opgaven te realiseren. De rol van de gemeente verandert, gemeenten acteren als partner in een netwerk van samenwerkingsverbanden. Daar gaan wij strategisch mee om.

Veranderingen op de arbeidsmarkt en veranderende behoeften van werknemers zijn aanleiding voor een herijking van ons HR-instrumentarium. Als gemeente faciliteren we burgerinitiatieven en zelfredzaamheid. Ook werken we samen met anderen om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Daarom heeft de organisatie permanent aandacht voor de wijze waarop medewerkers hun taak vervullen in relatie tot de inwoners, de samenwerkingspartners en elkaar.

We gebruiken de mogelijkheden die technologie ons biedt optimaal bij het vervullen van onze rollen en taken. Gemeenten worden steeds meer een centrale informatieregisseur in het web van inwoners, bedrijven, partners en andere overheden. Het gebruik van data verrijkt ons inzicht en kan ons helpen bij analyses ten behoeve van beleid en aanpak. Daarom heeft informatievoorziening een duidelijke plaats in de organisatie, waarbij voortdurend aandacht is voor informatieveiligheid en privacy.

Programmaplan financieel

Budgetrecht van de raad
Op grond van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale baten en lasten per programma (art 5.1). Deze zijn aan het begin van elk programma in tabelvorm weergegeven. Het college verdeelt de door de raad op programmaniveau vastgestelde middelen over de producten. Daarbij houdt zij zowel rekening met regulier werk, als met de geactualiseerde ambities uit het collegewerkprogramma. Binnen ieder programma treft u per product een tabel die de toedeling over de producten weergeeft. Daarnaast informeren wij u op programmaniveau over aard, duur, nut en noodzaak van de voorgenomen *nieuwe* investeringen. Bij de begrotingsbehandeling geeft uw raad aan van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. Het totaal van de nieuwe investeringen wordt bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd (art. 5.2).

Financieel perspectief

Belangrijk uitgangspunt bij de realisatie van onze doelstellingen en effecten is het voeren van een goed financieel beleid teneinde een sluitende (meerjaren)begroting te realiseren met een in financieel opzicht gezond meerjarenperspectief. Met het huidige meerjarenperspectief zijn we als college daarin geslaagd. Bij de Perspectievennota 2019-2023 werd een meerjarig positief financieel perspectief gepresenteerd. Sindsdien zijn er diverse mutaties geweest, die geleid hebben tot de in onderstaande tabel vermelde, geactualiseerde ramingen.

Bedragen x 1.000

	Overzicht begrotingssaldo 2019-2023	2019	2020	2021	2022	2023
	Financieel perspectief na Meicirculaire 2019	**€ 18**	**€ 112**	**€ 268**	**€ 41**	**€ 306**
a	Verkoop deel locatie zoutopslag	€ 68	€ -	€ -	€ -	€ -
b	Salarissen en pensioenen	€ 115	€ -404	€ -355	€ -369	€ -369
c	Actualisatie grondexploitaties	€ -413	€ 172	€ 57	€ 9	€ 60
d	Leges en belastingopbrengsten	€ 152	€ 125	€ 128	€ 132	€ 178
e	Bouwleges	€ -191	€ 42	€ 33	€ 108	€ 33
f	BUIG-gelden	€ 190	€ -	€ -	€ -	€ -
g	Overige mutaties, o.a. reguliere begrotingswerkzaamheden	€ 14	€ -82	€ -138	€ 84	€ -119
h	Septembercirculaire	€ -160	€ 163	€ 465	€ 534	€ 461
	Geactualiseerd financieel perspectief	**€ -207**	**€ 129**	**€ 458**	**€ 540**	**€ 551**
	Correctie voor saldo van incidentele lasten en baten: De Provincie stelt dat voor het beoordelen van het structureel evenwicht het overschot van incidentele baten op lasten niet mag worden meegeteld in de beoordeling.		€ -284	€ -270	€ -214	€ -42
	Structureel saldo (volgens richtlijnen toezichthouder)		*€ -156*	*€ 188*	*€ 326*	*€ 509*

Hieronder worden de mutaties kort toegelicht.

a. Verkoop deel locatie zoutopslag:

Met de verkoop van de zoutopslag is de gevormde egalisatiereserve vervallen ten gunste van de exploitatie. Met de raadsinformatienota d.d. 3 september jl. (besproken in de financiële commissie van 4 september jl.) informeren wij u over de financiële consequenties.

b. Salarissen en pensioenen:

De nieuwe cao gemeenten heeft een fors effect op het meerjarenperspectief. Bij de Perspectievennota 2019-2023 was daarmee slechts deels rekening gehouden. De algemene uitkering verstrekt daarvoor geen rechtstreekse compensatie. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie van de personeelsstaat een financieel effect ten gevolge van nieuwe functie-inpassing/herwaardering en arbeidsmarktkrapte.

c. Actualisatie grondexploitaties (grexen):

De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties laat in 2019 een nadeel zien vanwege temporisering van de opbrengstenstroom. In de actuele ramingen is nog geen rekening gehouden met de consequenties van de PAS-problematiek, welke naar verwachting temporisering van projecten –en dus opbrengsten- tot gevolg heeft. Ook is er in 2019 een nadelig effect op de exploitatie doordat een deel van de verwachte winst van de grondexploitatie Centrum Hoogerheide vanwege BBV-regelgeving moet worden toegevoegd aan de reserve “ter dekking van kapitaallasten”.

d. Leges en belastingopbrengsten:

De belastingopbrengsten liggen per saldo naar verwachting hoger dan oorspronkelijk geraamd vanwege aanpassing van het indexatiepercentage voor OZB, rekening houdend met de kaders welke daarvoor door de raad zijn gesteld ten aanzien van lokale belastingdruk. Daarnaast is er sprake van een hogere stijging van de WOZ waarden en areaaluitbreiding in 2019. Hier staat tegenover dat we een daling verwachten in de leges opbrengsten bij reisdocumenten.

e. Bouwleges:
Uit analyse van de legesopbrengsten van de afgelopen jaren blijkt dat neerwaartse bijstelling van de vaste stroom legesopbrengsten realistisch is. Geplande (bouw)projecten voor de komende jaren en de ontstane mogelijkheden tot het plaatsen van zonneparken binnen onze gemeente maken dat de totale bijstelling voor bouwleges een meerjarig positief effect heeft.

f. BUIG-gelden:
Op basis van de uitgaven van de ISD tot en met juni 2019 wordt voor 2019 een voordeel verwacht, hoofdzakelijk veroorzaakt door de BUIG gelden. Daarnaast wordt ook een voordeel verwacht op de inkomsten voor de bijzondere bijstand en de uitgaven op basis van de participatiewet.

g. *Overige mutaties en reguliere begrotingswerkzaamheden:*
Jaarlijks vindt bij het opstellen van de begroting een actualisatie van de kapitaallasten plaats. Daarnaast zijn de in de Meicirculaire extra toegekende middelen voor jeugdzorg nu meerjarig geraamd. opgenomen. Daarnaast heeft in 2022 een correctie van de doorbelasting van de bedrijfsvoering kosten naar de programma's plaatsgevonden. Dit heeft een positief effect op het begrotingsresultaat voor dat jaar en is nu gecorrigeerd.

h. Septembercirculaire
Vanwege voorziene lagere rijksuitgaven op het gebied van infrastructuur en defensie is conform 'trap op, trap af' het accres voor alle gemeenten in 2019 lager dan bij de Meicirculaire werd voorzien. Meerjarig is er juist sprake van een positief effect doordat uitgaven 2019 opschuiven in de tijd. Verder worden er door het Rijk meer middelen vrijgemaakt vooral voor het pensioenakkoord en het woningmarktpakket.

Autorisatie investeringskredieten

Voor 2020 is een totaal aan investeringen begroot van ruim € 3,4 miljoen. Daarnaast wordt voor 2019 nog een aanvullend investeringsbedrag van € 480.148 voorgesteld. De te autoriseren investeringen voor 2019 en 2020 betreffen binnen programma 1 een aircosysteem voor basisschool Ste. Marie, voor programma 3 de diverse uitvoeringsprogramma's, verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen, de Jeu de Boulesbanen in Putte, verwijderen grafmonumenten en Geosite Groeve Boudewijn. Tot slot in programma 5 de investering in materieel voor de buitendienst.

Weerstandsvermogen

De voor 2020 begrote weerstandscapaciteit bedraagt € 3,848 miljoen. Dit bedrag is opgebouwd uit het saldo van de Algemene Reserve, de reserve Sociaal Domein en de onbenutte belastingcapaciteit per 31 december 2020. Hierop zijn de investeringsuitgaven voor de periode tot en met 2023 in mindering gebracht. Aan risico's is een totaalbedrag geraamd van € 2,777 miljoen. Hieruit resulteert een weerstandsratio van 1,4 waarmee voldaan wordt aan de door de raad gestelde minimum norm.

De financiële positie van onze gemeente is te kwalificeren als 'goed'. De solvabiliteit is goed, waardoor een buffer aanwezig is om mogelijke tegenvallers op korte termijn op te vangen. De netto schuldpositie is in vergelijking met ons balanstotaal beperkt. Conclusie is, dat we geen significante wijzigingen voorzien, die tot structurele verslechtering van de ratio's gaan leiden.

Lastenontwikkeling

Conform het collegewerkprogramma 2018-2022 betalen inwoners en bedrijven, buiten de inflatiecorrectie, niet méér aan gemeentelijke lasten dan in 2018. Voor het jaar 2020 stijgen de gemeentelijke belastingen. Een gezin (meerpersoonshuishouden) met in eigendom een woning met

een getaxeerde waarde van € 254.000 betaalt in 2020 een bedrag van € 709,08 aan gemeentelijke belastingen. In het overzicht woonlasten van het jaar 2018 stond Woensdrecht op de 81e plaats (bruto woonlasten € 671), nu staat Woensdrecht op nummer 93 (bruto woonlasten € 697). Dit toont aan dat Woensdrecht in vergelijking met andere gemeenten uiterst terughoudend is in het verhogen van de belastingen.

Subsidieplafond 2020

Op grond van de Algemene subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2016 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Het plafond voor Thema 2 Maatschappelijke Participatie is verruimd door de indexering voor de BWI vanwege de cao afspraken. Het subsidieplafond voor de bovengenoemde thema's is in deze Programmabegroting 2020 meerjarig voor eenzelfde bedrag opgenomen. Jaarlijks is er voor de subsidieregeling 'Eenmalige subsidies Woensdrecht' € 8.143 beschikbaar.

Programma 1. Sociaal Domein

Maatschappelijk effect

- Inwoners nemen op een zo volledig en volwaardig mogelijke manier deel aan de samenleving.
- Inwoners zijn veerkrachtig. Dat wil zeggen: Inwoners zijn in staat om met veranderingen om te gaan, beschikken over de daartoe benodigde hulpbronnen, nemen hun verantwoordelijkheid, zijn (samen)redzaam en participeren naar vermogen.
- Inwoners kunnen delen in en bijdragen aan een goede kwaliteit van leven.
- Inwoners zijn op de hoogte van ontwikkelingen en mogelijkheden.
- De integrale toegang staat dicht bij onze inwoners, is duidelijk herkenbaar, laagdrempelig en heeft hun behoeften voorop staan. Inwoners krijgen antwoord op hun vraag.
- De privacy van inwoners is geborgd.
- Inwoners krijgen de ondersteuning die ze nodig hebben; niemand valt buiten de boot.
- Inwoners met een ondersteuningsbehoefte ervaren een optimale ondersteuning binnen beschikbare budgetten.
- Werkgevers worden optimaal bediend bij het invullen van vacatures en vragen over instrumenten die zij kunnen inzetten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Inwoners hebben een gezonde levensstijl.
- Talenten worden optimaal ontwikkeld en benut.
- Inwoners hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen.
- Onderwijsruimten/ -gebouwen worden efficiënt gebruikt.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Sociaal Domein zijn de navolgende organisaties betrokken: Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal, WVS-Groep, Stichting Samenwerken, GGD West-Brabant, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Regionaal Bureau Leerplicht, Veilig Thuis West-Brabant.

Wat geven we uit aan programma 1. Sociaal Domein?
Met ingang van 2019 is een groot deel van de integratie-uitkeringen opgegaan in de algemene uitkering. Daarmee maken deze uitkeringen deel uit van de trap-op-trap-af systematiek en is een deel van de baten van programma 1. Sociaal Domein overgeheveld naar programma 5. Bestuurskracht (algemene middelen). Uitzondering hierop zijn de uitkeringen voor WMO Beschermd wonen, Jeugd Voogdij/18+ en Participatie WSW oude stijl e.d. Deze nieuwe werkwijze is door het ministerie bij de Meicirculaire 2018 kenbaar gemaakt en heeft vooralsnog geen herverdeeleffect tot gevolg doordat ze wordt geneutraliseerd door middel van een suppletie-uitkering. Deze suppletie-uitkering blijft van toepassing tot de verdeelmodellen sociaal domein binnen het gemeentefonds naar verwachting in 2021 integraal zijn aangepast.

Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	8.410.453	449.017	8.859.470	7.758.512	7.715.894	7.700.371	7.695.500
Lasten	-24.290.048	-855.119	-25.145.167	-25.278.436	-24.794.791	-24.984.900	-25.028.946
Resultaat	**-15.879.595**	**-406.102**	**-16.285.697**	**-17.519.924**	**-17.078.897**	**-17.284.529**	**-17.333.446**

1.1 Sociale veerkracht

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Inwoners participeren zo volledig en volwaardig mogelijk in de Woensdrechtse samenleving.

- We ondersteunen partijen die het meedoen in de samenleving bevorderen, bijvoorbeeld door het verstrekken van subsidies of ondersteuning in natura (expertise, faciliteiten en dergelijke).
- We zorgen ervoor dat onze partners in het sociaal domein een welzijnsaanbod ontwikkelen dat inspeelt op de daadwerkelijke behoefte per dorp.
- We stimuleren de samenwerking tussen de partijen in het voorliggend veld met als doel dat de maatwerkvoorzieningen. afnemen.

Wat geven we uit aan 1.1 Sociale Veerkracht?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	37.231	13.527	50.758	51.254	21.045	30.520	30.526
Lasten	-1.365.888	-48.890	-1.414.778	-1.404.760	-1.304.288	-1.303.358	-1.302.139
Resultaat	**-1.328.657**	**-35.363**	**-1.364.020**	**-1.353.506**	**-1.283.243**	**-1.272.838**	**-1.271.613**

1.2 Integrale toegang Sociaal Domein

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Inwoners weten zelf de weg te vinden naar de juiste zorg en ondersteuning. We helpen hen daarbij met slimme technologie en waar dit niet toereikend is met persoonlijke begeleiding.

- We vereenvoudigen de toegang tot de geïndiceerde zorg en ondersteuning (maatwerkvoorzieningen), zodat inwoners zoveel mogelijk zelf kunnen beslissen en regelen. Wie dat niet kan, helpen we daarbij.
- We maken gebruik van slimme technologische oplossingen om (met name administratieve) processen zoveel mogelijk te automatiseren.
- We monitoren de vragen die binnenkomen, zodat we weten welke behoeftes en vraagstukken er per dorp leven. Die informatie vertalen we in concrete acties, opdrachten en afspraken met onze partners in het sociaal domein.

Wat geven we uit aan 1.2 Integrale toegang Sociaal Domein?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	7.272	0	7.272	7.601	7.511	7.508	7.506
Lasten	-975.322	5.025	-970.297	-965.397	-878.100	-877.386	-871.347
Resultaat	**-968.050**	**5.025**	**-963.025**	**-957.796**	**-870.589**	**-869.878**	**-863.841**

1.3 Werk en inkomen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Inwoners (met een afstand tot de arbeidsmarkt) hebben een beter perspectief op werk en grotere kansen op de arbeidsmarkt.

- De ISD Brabantse Wal en het Werkcentrum dragen zorg voor een betere aansluiting tussen het cliëntenbestand en de vacatures waar personeelstekorten zijn.
- De ISD Brabantse Wal wordt onderdeel van de integrale toegangen sociaal domein zoals de drie gemeenten deze voor ogen hebben.
- In de samenwerking tussen ISD Brabantse Wal, Stichting Samenwerken, WVS-groep en Werkplein Hart van West-Brabant wordt de ketensamenwerking aangaande leerwerktrajecten en sociale activering uitgevoerd en verder verbeterd.
- We zetten in op de verdere doorontwikkeling en verfijning van WVS-groep tot een leerwerkbedrijf voor de brede doelgroep van de participatiewet. Hierbij wordt gefocust op het inrichten van deze leerwerktrajecten op basis van de arbeidsmarktbehoefte.

Werkgevers worden optimaal bediend bij het invullen van vacatures en vragen over instrumenten die zij kunnen inzetten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

- We ontwikkelen een toekomstbestendig Werkcentrum met de flexibiliteit tot aanpassing aan de omstandigheden op de arbeidsmarkt.
- We ontwikkelen indicatoren om de resultaten die het Werkcentrum bewerkstelligt te kunnen meten.
- We versterken de integrale werkgeversdienstverlening door het Werkcentrum Brabantse Wal.

We zetten ons in om (de gevolgen van) armoede en schulden in de gemeente te voorkomen en terug te dringen, zodat inwoners zo volwaardig mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving.

- We zetten in op het vergroten van de bekendheid en het gebruik van de minimaregelingen door communicatie via scholen en diverse mediakanalen. Indien nodig worden inwoners geadviseerd en ondersteund bij het aanvragen van regelingen.
- We investeren in de verbinding met partijen en medewerkers in het veld door hen te betrekken bij de uitvoering van het armoedebeleid. In contact met inwoners kunnen zij bekendheid geven aan het armoedebeleid en mensen wijzen op mogelijke deelname.
- Bij signalering van armoede en schulden zetten we op tijd in om escalatie en verergering van problemen te voorkomen. We hebben hierbij bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen, zoals ouderen en kinderen.
- We zetten in op een integrale aanpak van armoede en schulden, zodat naast de financiële problemen ook eventuele problemen op andere gebieden worden aangepakt.
- We zetten schuldhulpverlening in om de financiële zelfredzaamheid te vergroten.

Per 2021 voldoet gemeente Woensdrecht aan de taken zoals beschreven in de nieuwe Wet Inburgering 2021.

- We creëren een compleet inburgeringsaanbod, waarin integraliteit op het gebied van inburgering, participatie en het bredere sociaal domein geborgd is.

Wat geven we uit aan 1.3 Werk en inkomen?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	6.110.029	324.272	6.434.301	6.038.760	6.026.346	6.001.009	5.996.063
Lasten	-9.099.419	5.233	-9.094.186	-9.108.468	-9.126.361	-9.059.417	-8.994.220
Resultaat	**-2.989.390**	**329.505**	**-2.659.885**	**-3.069.708**	**-3.100.015**	**-3.058.408**	**-2.998.157**

1.4 Maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Het aanbod van zorg en ondersteuning sluit aan op de behoeften van onze inwoners en de beoogde resultaten worden behaald. De geleverde inzet is effectief, efficiënt en van goede kwaliteit.

- We investeren verder in de samenwerking met partners. Hiertoe organiseren we overlegtafels en werkgroepen, waarbinnen wordt ingezet op gemeenschappelijke thema's en doelstellingen. Het doel is zoveel mogelijk winst uit de samenwerking te halen.
- We ontwikkelen een meetinstrument dat een beter inzicht geeft in de resultaten van de geleverde zorg, zodat zorg en ondersteuning aan de hand daarvan kunnen worden gestuurd en bijgesteld.
- We zetten in op innovatie: We stimuleren en bieden ruimte aan de (door)ontwikkeling van voorzieningen en initiatieven.

We hebben de ondersteuningsvraag reeds in een vroeg stadium in beeld. Daarmee voorkomen we de noodzaak van zwaardere zorg en ondersteuning zoveel mogelijk en neemt de druk op maatwerkvoorzieningen af.

- We verbeteren de aansluiting tussen voorliggende voorzieningen en maatwerkvoorzieningen, zodat zorg en ondersteuning kunnen worden op- en afgeschaald.
- We zetten in op preventie en vroeg signalering.

Inwoners nemen zo volwaardig mogelijk deel aan de samenleving, zoveel mogelijk binnen de eigen leefomgeving.

- Door een goed aanbod van faciliteiten in de kernen worden mensen in de gelegenheid gesteld langer zelfstandig te wonen. Het woningaanbod is hierop afgestemd.
- We vergroten de mogelijkheden voor mantelzorgers om hun zorgtaken tijdelijk aan iemand anders over te dragen. Dit doen we door het verder ontwikkelen van respijtzorg en het faciliteren van maatschappelijke initiatieven die hieraan bijdragen.
- We zetten ons in om zoveel mogelijk mantelzorgers te bereiken en ondersteunen. We ontwikkelen strategieën om in contact te komen met doelgroepen die nu in mindere mate in beeld zijn, zoals jonge mantelzorgers.

De centrumgemeentetaken zijn tijdig geïmplementeerd volgens het 'Plan van Aanpak 2020' dat samen met zes gemeenten van de regio West-Brabant West is opgesteld.

- We dragen in samenwerking met de zes gemeenten van de regio West-Brabant West zorg voor (de voorbereiding van) de implementatie van de centrumgemeentetaken.
- We maken afspraken met maatschappelijk partners zoals zorgaanbieders over het palet van beschikbare voorzieningen en woningen.
- We zetten in op een doorontwikkeling van de producten voor Beschermd Wonen en ambulante begeleiding. Daardoor sluiten we nog beter aan bij de behoeften van onze inwoners.

Wat geven we uit aan 1.4 Maatschappelijke ondersteuning?
De integratie-uitkeringen Wmo huishoudelijke hulp en Wmo begeleiding zijn met ingang van 2019 overgeheveld naar de algemene middelen. Deze zijn begroot binnen product 5.5 Financiën.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	327.823	-117.425	210.398	207.927	207.806	207.986	208.022
Lasten	-4.956.994	-452.985	-5.409.979	-5.827.104	-5.538.036	-5.687.105	-5.687.820
Resultaat	**-4.629.171**	**-570.410**	**-5.199.581**	**-5.619.177**	**-5.330.230**	**-5.479.119**	**-5.479.798**

1.5 Zorg voor Jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Het aanbod van zorg en ondersteuning sluit aan op de behoeften van onze inwoners en de beoogde resultaten worden behaald. De geleverde inzet is effectief, efficiënt en van goede kwaliteit.

- We werken verder met onze partners aan het verbeteren van het jeugdzorgstelstel. Daarvoor richten we diverse overlegtafels in. Alle onderwerpen kunnen hier aan bod komen.
- We sturen het jeugdhulpbeleid aan op basis van gegevens over de resultaten. Dit doen we door kwaliteit, cliënttevredenheid en kosten van de jeugdhulp te meten. De eerste resultaten worden in 2020 verwacht.
- De sturingsvisie, over hoe de negen gemeenten gezamenlijk regie kunnen voeren, is opgesteld en wordt in 2020 verder geïmplementeerd binnen de negen gemeenten.

We hebben de ondersteuningsvraag reeds in een vroeg stadium in beeld. Daarmee voorkomen we de noodzaak van zwaardere zorg en ondersteuning zoveel mogelijk en neemt de druk op (zware) maatwerkvoorzieningen af.

- We verkennen met onze partners hoe deskundigen uit de specialistische jeugdzorg (niet-vrij toegankelijk zorg) kunnen helpen bij preventieve jeugdzorg.
- Vanaf 2020 is Jeugdzorgplus op kleinere schaal ingekocht. Hiermee geven wij verder vorm aan de transformatie van Jeugdzorgplus om te voorkomen dat jeugdigen veelvuldig en langdurig binnen deze voorzieningen worden geplaatst.

Het aanbod van zorg en ondersteuning vormt een samenhangend geheel.

- Bij zeer complexe jeugdzorg bewaken we dat specialistische zorgaanbieders samenwerken in een zorgcombinatie: een groep zorgaanbieders die gezamenlijk één traject biedt.
- We brengen de rollen, taken en verantwoordelijkheden van professionals en partijen in de jeugdzorg opnieuw onder de aandacht en stellen deze waar nodig bij.
- We werken domein overstijgend samen en er is een soepele overgang tussen jeugdzorg en volwassenzorg. We trekken samen op met andere regio's en de landelijke overheid, bijvoorbeeld als het gaat om jeugdbescherming.
- De visie op de verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs is vastgesteld. Door middel van de methodiek "Handelingsgericht Integraal Arrangeren" willen we jeugdigen die het nodig hebben de juiste zorg/ondersteuning bieden.

De regie over jeugdzorg ligt in de eerste plaats bij de jeugdigen en ouders zelf.

- De jeugdprofessionals maken ouders er bewust van dat ondersteuning niet bedoeld is voor wat zij op eigen kracht kunnen.
- Professionals worden verder getraind in de omslag van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'.
- We onderzoeken of jeugdigen en ouders zelf hun dossier kunnen beheren.
- We ontwikkelen een kwaliteitsmeting, waarin jeugdigen en ouders hun ervaringen met zorgaanbieders, jeugdprofessionals en jeugdbeschermers kunnen beoordelen. Dit kan toekomstige ouders en jeugdigen helpen bij het maken van keuzes voor zorg.

Wat geven we uit aan 1.5 Zorg voor Jeugd?
De integratie-uitkering Jeugd is met ingang van 2019 deels overgeheveld naar de algemene middelen. Deze is begroot binnen product 5.5 Financiën.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	1.776.805	23.373	1.800.178	1.301.244	1.301.340	1.301.259	1.301.286
Lasten	-4.826.806	-114.138	-4.940.944	-4.850.130	-4.807.278	-4.809.026	-4.804.571
Resultaat	**-3.050.001**	**-90.765**	**-3.140.766**	**-3.548.886**	**-3.505.938**	**-3.507.767**	**-3.503.285**

1.6 Gezondheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We zetten ons samen met partners en andere gemeenten in om de gezondheid van de inwoners te beschermen, bewaken en bevorderen.

- We zetten in op de preventie van psychische problemen (waaronder depressie, eenzaamheid).
- We zetten in op het voorkomen en terugdringen van overgewicht (voeding, bewegen).
- Wij zetten in op het voorkomen en terugdringen van roken, (schadelijk) alcoholgebruik en drugs.

Wat geven we uit aan 1.6 Gezondheid?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	1.101	0	1.101	1.220	1.248	1.245	1.250
Lasten	-904.478	8.104	-896.374	-916.188	-912.319	-912.032	-911.182
Resultaat	**-903.377**	**8.104**	**-895.273**	**-914.968**	**-911.071**	**-910.787**	**-909.932**

1.7 Onderwijs

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Woensdrecht beschikt over een divers onderwijsaanbod.

- Samen met het onderwijsveld zorgen we dat het brede palet aan scholen wordt gehandhaafd en - indien kansen zich voordoen - wordt uitgebreid. Het scholenaanbod reikt binnen de Brabantse Wal tot en met het hoger beroepsonderwijs.

We voorkomen achterstanden en kansenongelijkheid.

- We investeren in een doorlopende ontwikkel- en leerlijn 0–23 jaar.
- We stimuleren en ondersteunen jongeren in het behalen van een startkwalificatie, die aansluit op de vraag van de arbeidsmarkt.
- We versterken de aansluiting vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld door het creëren van voldoende stage- en werkervaringsplekken voor kwetsbare jongeren.
- We versterken de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp. Dit doen we onder meer door de ontwikkeling van onderwijszorgarrangementen te stimuleren en het door ontwikkelen van de thuiszitterstafel, waarin jeugdzorg, leerplicht en onderwijs deelnemen.
- Samen met verschillende partners werkt het To-Taalhuis aan het terugdringen van laaggeletterdheid en het verhogen van de taalvaardigheid.
- Met de nieuwe notitie en het uitvoeringsprogramma onderwijsachterstandenbeleid, geven we vorm aan de "Voor- en Vroegschoolse Educatie" om (de risico's op) (taal)achterstanden te voorkomen.

De onderwijshuisvesting voldoet aan de behoefte. Ruimten en gebouwen worden efficiënt gebruikt.

- We onderzoeken de haalbaarheid om de onderwijshuisvestingsmiddelen over te hevelen naar de schoolbesturen (Lowys Porquinstichting, ABBO, Stichting Samen Onderwijs Maken), waarbij de gemeente de zorgplicht behoudt (doordecentralisatie).

Bibliotheken ondersteunen en faciliteren om de persoonlijke ontwikkeling van inwoners te bevorderen. Daardoor kunnen zij meedoen en bijdragen aan onze samenleving.

- De bibliotheek ondersteunt inwoners bij het gebruik van de verschillende bibliotheekfuncties, die fysiek en digitaal voor hen beschikbaar zijn.
- Bibliotheken werken samen met scholen om het lezen en leesplezier van leerlingen te bevorderen en laaggeletterdheid te voorkomen. In dit kader wordt in Ossendrecht het programma bibliotheek op school als pilot uitgevoerd.
- Bibliotheken bestrijden laaggeletterdheid. Als ketenpartner in het netwerk van het To-Taalhuis verzorgen ze een aanbod voor het aanleren van taal- en digitale vaardigheden.
- In samenwerking met scholen en andere betrokken partijen stimuleren de bibliotheken actief en vraaggericht de ontwikkeling van mediawijsheid bij alle inwoners van Woensdrecht.
- De bibliotheken ontwikkelen, haken aan bij en stimuleren de ontwikkeling van initiatieven in het sociaal domein gericht op toegang, ontmoeting, samenwerking en het vergroten van de leefbaarheid voor de inwoners in de kernen.

Wat geven we uit aan 1.7 Onderwijs?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	150.192	205.270	355.462	150.506	150.598	150.844	150.847
Lasten	-2.161.141	-257.468	-2.418.609	-2.206.389	-2.228.409	-2.336.576	-2.457.667
Resultaat	**-2.010.949**	**-52.198**	**-2.063.147**	**-2.055.883**	**-2.077.811**	**-2.185.732**	**-2.306.820**

1.8 Investeringen

Nieuwe investeringskredieten programma 1. Sociaal Domein

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen, hieronder toegelicht naar aard, duur, nut en noodzaak. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het lopende en aankomende begrotingsjaar (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019). Tevens kan uw raad dan aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.

Investeringsschema 2020 programma 1. Sociaal Domein

Omschrijving	Primaire begroting 2019	Voorstel voor wijziging 2019	2020	2021	2022	2023
Renovatie basisschool Op Dreef, Putte *	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.600.000
Verbetering Brede School De Boemerang, Hoogerheide	€ 100.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Software doorontwikkeling Integrale Toegang	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Nieuwbouw basisschool, Woensdrecht	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.100.000	€ -
Aircosysteem Ste. Marie, Huijbergen	€ -	€ 320.000	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 150.000	€ 320.000	€ -	€ -	€ 7.100.000	€ 1.600.000

** Investering uitgesteld, oorspronkelijk begroot in 2019.*

Te autoriseren wijzigingen investeringsschema 2019
Ten opzichte van het investeringsschema in de voorgaande programmabegroting stellen wij de raad voor in te stemmen met het navolgende investeringskrediet.

- Aircosysteem St. Marie Huijbergen

Er wordt gewerkt aan een Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP). Alle basisscholen waaronder ook Ste. Marie worden hierin opgenomen. Bij Ste. Marie is er eerst een onderzoek nodig om te kunnen bepalen wat er nodig is. Daarvoor worden de beoogde middelen die samenhangen met dit krediet allereerst ingezet.

Te autoriseren investeringsschema 2020
Voor 2020 worden voor dit programma geen nieuwe investeringen voorzien.

1.9 Indicatoren

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

	BBV-Indicatoren	Gemeente Woensdrecht			Grootte klasse < 25.000 inwoners			Geheel Nederland		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	Bijstandsuitkeringen	21,3	21,2	-	21,5	20,6	-	41,9	40,1	-
2	Aantal re-integratievoorzieningen	10,3	16,9	-	-	19	-	27,1	30,5	-
3	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	66	70	-	51	53	-	62	65	-
4	Kinderen in armoede (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	2,2%	1,8%	-	1,3%	1,4%	-	1,8%	1,9%	-
6	Absoluut verzuim leerplichtige leerlingen (2)	4,92	7,5	-	1,32	1,19	-	1,82	1,91	-
7	Relatief verzuim leerplichtige leerlingen (2)	19,02	20,94	-	19,02	17,09	-	26,58	23,28	-
8	Jongeren met jeugdhulp	11,9%	13,0%	-	9,9%	10,3%	-	11,2%	11,7%	-
9	Jongeren met jeugdreclassering	0,8%	0,6%	-	0,5%	0,5%	-	0,4%	0,4%	-
10	Jongeren met jeugdbescherming	1,6%	1,6%	-	0,9%	1,0%	-	1,2%	1,2%	-
	Lokale indicatoren	**2017**	**2018**	**2019**						
11	Tevredenheid met WMO-ondersteuning	86,5%	86,0%	-						
12	Inzet van maatwerkvoorzieningen (3)	1281	1219	638						
13	Huishoudens met laag inkomen (4)	-	-	-						

(1) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen.

(2) Woensdrecht geeft een vertekend beeld ten aanzien van verzuimcijfers vanwege de registratiesystematiek voor kinderen die in België onderwijs genieten en voor kinderen die onderwijs bij Almata volgen.

(3) Gegevens 2019 gebaseerd op halfjaarcijfers.

(4) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen. In 2016 was het percentage 5.4%.

Legenda indicatoren:

1. Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015) (per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen. *Bron: CBS - Participatiewet.*
2. Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar. *Bron: CBS - Participatiewet.*
3. Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten. *Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO.*
4. Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. *Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel.*
5. Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding ”2018” staat voor schooljaar ”2017/2018”. *Bron: DUO/Ingrado.*
6. Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatie plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding ”2018” staat voor schooljaar ”2017/2018”. *Bron: DUO/Ingrado.*
7. Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding ”2018” staat voor het schooljaar ”2017/2018”. *Bron: DUO/Ingrado.*
8. Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. *Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd.*
9. Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar). *Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd.*
10. Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. *Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd.*
11. De mate waarin cliënten tevreden zijn over de ondersteuning die zij van de gemeente Woensdrecht ontvangen op het gebied van WMO. Het percentage geeft weer in welke mate men het eens is met de volgende stelling: 'De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag'. *Bron: wettelijk cliëntonderzoek.*
12. Totaal aantal afgegeven indicaties maatwerkvoorzieningen Jeugdhulp en WMO. *Bron: Suite4SociaalDomein d.d. 31-07-2019.*
13. Percentage huishoudens met een laag inkomen ten opzichte van totaal aantal huishoudens van de gemeente. Huishoudens behoren tot de categorie 'laag inkomen' indien het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen, exclusief gebonden uitkeringen, lager is dan de 'lage-inkomensgrens' van het CBS. Daarbij worden verschillende grenzen gehanteerd naar gelang het type huishouden. *Bron: CBS*

Programma 2. Ruimte

Maatschappelijk effect

- Inwoners ervaren meer invloed op de ontwikkeling van de ruimte om hen heen.
- Een merkbare verandering in de wijze waarop in Woensdrecht inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisatie aankijken tegen en omgaan met de fysieke leefomgeving, waarbij er meer ruimte is voor initiatief en maatwerk en de regeldruk is verminderd.
- Stakeholders ervaren o als een betrouwbare en professionele samenwerkingspartner.
- Inwoners en bezoekers ervaren een leef- en verblijfsgebied waar het goed toeven is.
- Een grotere duurzame woningvoorraad, zowel koopwoningen als huurwoningen.
- Alle inwoners hebben de kans om in Woensdrecht te blijven wonen.
- Een goede balans tussen recreatief nachtverblijf en nachtverblijf door arbeidsmigranten.
- Woensdrecht heeft een grondpositie die voldoende mogelijkheden biedt voor ontwikkelingen.
- Een toename van het aantal dagrecreanten en een toename van het aantal recreatieve overnachtingen. (Brabantse Wal ambitie veerkrachtig bestuur: in 2021 aantal toeristen gestegen met 10% en aantal overnachtingen gestegen met 3%).
- Inwoners en bezoekers zijn bekend met het fietsaanbod. Men besteedt meer en recreëert vaker en langer in Woensdrecht.
- Sport vervult een rol met betrekking tot het promoten van de gemeente op het gebied van recreatie en toerisme en de wielersport.
- Het enthousiasme en de betrokkenheid van inwoners en organisaties voor het fietsen en het fietsaanbod is vergroot en dit heeft een positief effect op de leefbaarheid.
- Inwoners bewegen meer op de fiets en zijn beter in staat om talenten te ontwikkelen.
- Fiets- en wielerorganisaties ervaren dat hun aanbod actief wordt gepromoot, voelen zich verbonden met de wieler- en fietsgemeente en voelen zich gesteund in het uitdragen van hun enthousiasme.
- Inwoners kunnen gebruik maken van een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten.
- Sport kan worden beoefend door alle inwoners en ze ervaren dat ze hierin worden gestimuleerd. Dit heeft een positief effect op hun gezondheid en (school)prestaties.
- Inwoners en bezoekers die (top)sport beoefenen, voelen zich gestimuleerd en gefaciliteerd.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Ruimte zijn de navolgende organisaties betrokken: Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, Woningbouwcorporaties, Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten, Streekorganisatie Brabantse Wal, VVV, Regio West-Brabant, Grenspark Kalmthoutse Heide, Belgisch-Nederlands Grensoverleg, VTH samenwerking Brabantse Wal, Regionaal ruimtelijk overleg, Wonen Subregio West-Brabant West.

Wat geven we uit aan programma 2. Ruimte?
Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	2.108.260	598.588	2.706.848	2.278.183	1.419.887	1.410.405	2.396.647
Lasten	-1.897.809	-509.870	-2.407.679	-1.575.915	-1.294.132	-1.279.955	-1.746.224
Resultaat	**210.451**	**88.718**	**299.169**	**702.268**	**125.755**	**130.450**	**650.423**

2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Bouwaanvragen worden conform beleid en binnen gestelde wettelijke termijnen afgehandeld.

- Mensen en middelen worden optimaal ingezet om de vergunningverlening binnen de gestelde wettelijke termijnen af te handelen.

Een grotere en duurzame woningvoorraad die is afgestemd op de behoeften en ingevuld wordt.

- We gebruiken de resultaten van het uitgevoerde woonbehoeftenonderzoek en de Leefbaarheidsmonitor voor een herijking van de Woonvisie.
- We combineren de starterslening en stimuleringsregeling ter ondersteuning van de doelstellingen uit de Woonvisie en de Duurzaamheidsvisie.
- We actualiseren de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties.

Een merkbare verandering in de ruimtelijke inrichting van de gemeente en een gebied waar het goed toeven is.

- We vangen de bestemmingsplanprocedure aan voor woningbouw en een verbetering van de infrastructuur in het Masterplan Hoogerheide Deelplan Zuid.
- Masterplan Hoogerheide locatie Semmelweiss en Lucasplein: in 2020 wordt er een plan opgesteld voor woningbouw op het terrein van de voormalige VMBO-school.
- We implementeren de Omgevingswet, op basis van de Omgevingsvisie, op zodanige wijze dat er meer ruimte is voor initiatief en maatwerk en de regeldruk vermindert.
- Als basis voor de implementatie voor de Omgevingswet stellen we een integrale en breed gedragen visie op de fysieke leefomgeving en de wijze waarop Woensdrecht daarin samenwerkt met haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, vast.
- We realiseren een bestemmingsplan voor woningbouw aan de Ossendrechtseweg 61 te Hoogerheide.
- We realiseren een bestemmingsplan voor de bouw van kamers ten behoeve van intramurale zorg door TanteLouise in de kern Hoogerheide.

Wat geven we uit aan 2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	615.798	131.105	746.903	637.653	628.771	703.769	628.770
Lasten	-508.133	-83.200	-591.333	-124.400	-124.156	-123.721	-122.863
Resultaat	**107.665**	**47.905**	**155.570**	**513.253**	**504.615**	**580.048**	**505.907**

2.2 Grondbeleid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een grondpositie die ontwikkelingen mogelijk maakt.

- We verstevigen onze grondpositie op verantwoorde wijze.
- We voeren de herziene Nota Grondbeleid uit.

Wat geven we uit aan 2.2 Grondbeleid?
Binnen dit product is het effect zichtbaar van de actualisatie van de grondcomplexen op de exploitatie. Voor een toelichting daarop verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	1.410.116	494.923	1.905.039	1.585.324	711.048	626.589	1.687.829
Lasten	-503.244	-356.720	-859.964	-427.116	-273.926	-273.760	-744.543
Resultaat	**906.872**	**138.203**	**1.045.075**	**1.158.208**	**437.122**	**352.829**	**943.286**

2.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We realiseren een toename van het aantal dagrecreanten en het aantal recreatieve overnachtingen.

- We zetten ons samen met organisatoren in voor een kalender met aansprekende evenementen die bijdragen aan de merkontwikkeling van de Brabantse Wal en het recreatieve profiel van Woensdrecht.
- De gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht doorlopen gezamenlijk een identiteitstraject voor het merk Brabantse Wal en komen tot een marketingcommunicatieplan ten behoeve van de branding Brabantse Wal.
- Het Brabantse Wal programma 'Toerisme en recreatie' wordt uitgevoerd. Geopark, regiobranding, vestigingsklimaat, sociale veerkracht, ondernemers en vrijwilligers en recreatie hebben hierin een plaats.
- Samen met (recreatie)ondernemers maken we een uitvoeringsplan voor Woensdrecht over kwaliteit en kwantiteit van verblijfsvoorzieningen, de buitenruimte, gastvrijheid, bereikbaarheid, mobiliteit, communicatie en landschapsontwikkeling.

Wat geven we uit aan 2.3 Recreatie en toerisme?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	88	0	88	267	134	134	134
Lasten	-136.557	-53.000	-189.557	-198.689	-96.523	-96.474	-96.361
Resultaat	**-136.469**	**-53.000**	**-189.469**	**-198.422**	**-96.389**	**-96.340**	**-96.227**

2.4 Sport en evenementen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Sport is beschikbaar voor iedereen en wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.

- De BWI ondersteunt sportaanbieders (breedtesport) bij het versterken van organisaties en het sportaanbod, verhoogt de bekendheid van het sportaanbod en verbetert de aansluiting van vraag en aanbod.
- De BWI stimuleert samenwerking en kennisdeling tussen organisaties/sportaanbieders, ondernemers, onderwijs, overheid en inwoners.
- De BWI stimuleert sportdeelname en sociale contacten voor jeugd, ouderen en mensen met een beperking.
- We voeren een evaluatie uit van de Sportnota.

Woensdrecht geniet internationale bekendheid als dé wielergemeente (zie ook opgave Branding Brabantse wal).

- Versterken van het fietsaanbod en -voorzieningen, waaronder een aansluitend routenetwerk, het MTB-netwerk, sportevenementen, clinics en kennismakingsactiviteiten.
- Bekendheid van Woensdrecht als fiets- en wielergemeente vergroten door een communicatiecampagne, een evenementenkalender, sponsoring en grote wielerevenementen.

Wat geven we uit aan 2.4 Sport en evenementen?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	82.258	-27.440	54.818	54.939	79.934	79.913	79.914
Lasten	-749.875	-16.950	-766.825	-825.710	-799.527	-786.000	-782.457
Resultaat	**-667.617**	**-44.390**	**-712.007**	**-770.771**	**-719.593**	**-706.087**	**-702.543**

2.5 Investeringen

Nieuwe investeringskredieten programma 2. Ruimte

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen, hieronder toegelicht naar aard, duur, nut en noodzaak. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het lopende en aankomende begrotingsjaar (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019). Tevens kan uw raad dan aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.

Investeringsschema 2020 programma 2. Ruimte

Omschrijving	Primaire begroting 2019	Voorstel voor wijziging 2019	2020	2021	2022	2023
Renovatie toplaag doelgebied sportcomplex Woensdrecht	€ 19.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Renovatie toplaag doelgebied sportcomplex Hoogerheide	€ 19.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Renovatie wedstrijdveld sportcomplex Putte	€ 15.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Renovatie verharding veld sportcomplex Putte	€ 28.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Renovatie trainingsveld sportcomplex Putte	€ 43.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Invoering Omgevingswet	€ 225.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Algehele herziening omgevingsplan buitengebied	PM	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 349.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Te autoriseren wijzigingen investeringsschema 2019
Voor 2019 zijn er geen nog vast te stellen wijzigingen op het investeringsschema.

Te autoriseren investeringsschema 2020
Voor 2020 worden voor dit programma geen nieuwe investeringen voorzien.

2.6 Indicatoren

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

BBV-Indicatoren	Gemeente Woensdrecht			Grootte klasse < 25.000 inwoners			Geheel Nederland		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1 WOZ-waarde woningen	225	233	-	260	268	-	216	230	-
2 Nieuwbouw woningen (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 Demografische druk	77,6%	78,0%	78,1%	77,7%	78,5%	79,0%	69,0%	69,6%	69,8%
4 Niet-sporters (2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lokale indicatoren	**2017**	**2018**	**2019**						
5 Aantal nieuwbouwwoningen per groep	-	-	-						
6 Aantal nieuwbouwwoningen per kern									
- Hoogerheide	23	42	-						
- Huijbergen	2	2	-						
- Ossendrecht	0	0	-						
- Putte	0	0	-						
- Woensdrecht	0	0	-						
7 Uitgifte reststroken en overige gemeentegrond (3)	€ 153.950	€ 329.871	€ 59.300						

(1) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen.

(2) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen.

(3) Gegevens 2019 naar de stand per 19 augustus 2019.

Legenda indicatoren

1. De gemiddelde WOZ-waarde van woningen (x € 1.000). *Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken.*
2. Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen. *Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad.*
3. De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%). *Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek.*
4. Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doet. *Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS, en RIVM.*
5. Onder groep wordt verstaan: inwonerscategorie (starter, gezin of ouderen).
6. Aantal nieuwbouwwoningen per kern. *Bron: Squit/handmatige telling.*
7. Totaal opbrengst grondverkoop met betrekking tot reststroken en overige percelen met uitzondering van kavels in € per jaar. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.*

Programma 3. Leefomgeving

Maatschappelijk effect

- De landschappelijke kwaliteiten van Woensdrecht zijn behouden en waar mogelijk versterkt.
- Een goede balans tussen natuur, agrarisch en recreatief gebruik.
- Het gebied dat ten dienste staat van groen en natuur is minimaal gelijk gebleven.
- De ketensamenwerking water komt ten goede aan kwaliteit, toekomstbestendigheid, kosten en efficiency.
- De kennis en het bewustzijn over duurzaamheid bij inwoners, bedrijven en de gemeentelijke organisatie zijn vergroot.
- Nieuwe bouwprojecten zijn duurzaam uitgevoerd.
- Inwoners voelen zich ondersteund in het nemen van energiebesparende maatregelen.
- Duurzame inkoop door Woensdrecht is uitgebreid en wordt structureel toegepast.
- Het kwaliteitsniveau van de wegen, voetpaden en fietspaden is toegenomen.
- Veilige wegen, goede bereikbaarheid van belangrijke voorzieningen en een adequaat parkeervoorzieningenniveau.
- Bestaand openbaar vervoer blijft minimaal op het huidige niveau.
- Behoud van culturele en monumentale objecten en efficiënte besluitvorming rondom aanvragen.
- Optimaal gebruik maken van initiatieven, ideeën en inzet van inwoners onder andere via de dorpsplatforms met meer inbreng en verantwoordelijkheid voor de woon-, werk- en leefomgeving.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Leefomgeving zijn de navolgende organisaties betrokken: Saver NV, Werkvoorzieningschap (WVS-groep), Samenwerken aan water in Midden- en West-Brabant, Waterkring West, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord.

Wat geven we uit aan programma 3. Leefomgeving?
Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	2.251.027	290.096	2.541.123	2.328.593	2.328.755	2.328.714	2.328.594
Lasten	-8.637.552	1.585.310	-7.052.242	-6.450.719	-6.492.450	-6.451.130	-6.338.559
Resultaat	**-6.386.525**	**1.875.406**	**-4.511.119**	**-4.122.126**	**-4.163.695**	**-4.122.416**	**-4.009.965**

3.1 Landschap en natuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

In stand houden en verbeteren van de landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden.

- We bereiden de projecten voor uit het programma van "A naar B". Dit met de middelen die Provinciale Staten op grond van eerdere besluitvorming zal toekennen.

Wat geven we uit aan 3.1 Landschap en natuur?
Het merendeel van de baten en lasten die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord op product 3.3 Beheer openbaar gebied en 5.8 Overhead. Daarnaast worden de op dit product beperkt geraamde middelen vanwege afronding niet zichtbaar in de tabel.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	0	0	0	1	1	1	1
Lasten	-478	0	-478	-484	-482	-482	-482
Resultaat	**-478**	**0**	**-478**	**-483**	**-481**	**-481**	**-481**

3.2 Milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We beperken de gevolgen van de klimaatverandering op onze waterhuishouding.

- (Regen)water wordt structureel meegenomen in de plannen van de groen- en wegbeheerders (inclusief de relatie met de ondergrond).
- Bij elk herstructureringsproject en groot onderhoud van bestaande straten/wijken wordt beoordeeld in hoeverre het verharde oppervlak afgekoppeld kan worden, kan worden geïnfiltreerd of op het oppervlaktewater kan worden geloosd.
- Bij nieuwbouwlocaties geldt het uitgangspunt van ‘waterrobuust’ en `klimaatbestendig’ ontwikkelen en wordt binnen de plangrenzen daar waar mogelijk een bergingsvoorziening aangelegd en de ‘sponswerking’ van de ondergrond benut door het hemelwater.
- In nieuwe woonwijken of bedrijventerreinen wordt het hemelwater gescheiden ingezameld.
- Om woongebieden te beschermen tegen wateroverlast, verdroging en hittestress worden wijken vergroend waar het ruimtebeslag op de openbare ruimte dit toelaat.
- Op basis van de stresstest en de risicodialoog maken we een gezamenlijke uitvoeringsagenda met maatregelen.
- Relevante fysieke veranderingen worden benut om klimaat adaptieve maatregelen te nemen volgens het principe 'vasthouden-bergen-afvoeren'.
- We borgen ruimtelijke adaptatie in richtlijnen voor stedelijk water, openbare ruimte en groen en bouw, met aandacht voor planvorming, uitvoering, inkoop en beheer in de eigen organisaties.

- We maken ruimte voor water bij ontwikkelingen, zowel in het buitengebied als in het bebouwd gebied.
- We voeren een risicodialoog met alle relevante gebiedspartners om het bewustzijn te vergroten van de kwetsbaarheid van klimaatextremen, de mate waarin overlast acceptabel is en hoe de kwetsbaarheid verkleind kan worden.
- We hebben de kwetsbaarheid voor wateroverlast (hoosbuien, langdurige regen, hittestress, droogte en overstromingen) in beeld gebracht door middel van een gebied dekkende stresstest.

We voeren de Duurzaamheidsvisie 2017-2035 uit op basis van een uitvoeringsprogramma (zie ook opgave Duurzaamheid)

- Bij onderhoud, beheer en verbouwing van gemeentelijk vastgoed wordt duurzaamheid integraal meegenomen.
- We ondersteunen bewoners in het nemen van energiebesparende maatregelen door de inzet van energieambassadeurs en de inzet van het regionale energieloket.
- We onderzoeken hoe duurzame inkoop toegepast en uitgebreid kan worden. Dit verankeren we in het Inkoopbeleid.
- We onderzoeken hoe we investeringen in duurzaamheid kunnen bevorderen door middel van (financiële) stimuleringsmaatregelen, in overleg met woningbouwcorporaties, inwoners en bedrijven.
- We voeren nieuwe bouwprojecten gasloos uit.
- We zetten in op de vergroting van kennis en bewustwording over duurzaamheid bij inwoners, organisaties en de gemeentelijke organisatie.

Wat geven we uit aan 3.2 Milieu en duurzaamheid?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	232	0	232	345	352	350	352
Lasten	-215.746	-52.048	-267.794	-260.824	-260.428	-260.328	-260.093
Resultaat	**-215.514**	**-52.048**	**-267.562**	**-260.479**	**-260.076**	**-259.978**	**-259.741**

3.3 Beheer openbaar gebied

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Onze inwoners leven in een schone, hele en veilige omgeving

- Bij (beheer)projecten wordt overlast bij hevige regenval zo veel mogelijk voorkomen door een integratie van de rioolvoorzieningen met de inrichting van de openbare ruimte.
- We voeren het Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2023 uit om te kunnen voldoen aan de gemeentelijke zorgplicht voor grond-, hemel- en afvalwater.
- We voeren het Beleidsplan Kabels en Leidingen uit om de veilige ligging ervan te borgen en schades te voorkomen.
- We voeren het Beleidsplan Duikers en Kunstwerken uit om het onderhoud ervan op peil te brengen en te houden.
- We stellen een geactualiseerd Beheersplan Openbare Ruimte vast om het onderhoudsniveau van het openbaar groen en andere voorzieningen in de openbare ruimte te bepalen.

- We stellen een geactualiseerd Groenbeleidsplan (inclusief Bomenbeleidsplan) vast om het groene karakter van de gemeente vast te leggen, te borgen en te beschermen.
- We stellen een Beleidsplan Speelvoorzieningen vast waarin de uitgangspunten vastgelegd worden voor vervanging, plaatsing en onderhoud van speelvoorzieningen.

Wat geven we uit aan 3.3 Beheer openbaar gebied?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	2.016.794	329.500	2.346.294	2.072.482	2.072.555	2.072.538	2.072.489
Lasten	-6.532.444	1.407.749	-5.124.695	-4.626.432	-4.639.129	-4.631.281	-4.575.996
Resultaat	**-4.515.650**	**1.737.249**	**-2.778.401**	**-2.553.950**	**-2.566.574**	**-2.558.743**	**-2.503.507**

3.4 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Woensdrecht is voor weggebruikers goed bereikbaar en de verkeersveiligheid en voldoende parkeergelegenheid zijn geborgd.

- Stimulering van de realisering van oplaadpunten voor elektrische auto's.
- Vaststellen van een geactualiseerd Verkeers- en Vervoersplan waarin onder andere de verkeersveiligheid en (duurzame) mobiliteit worden geborgd.

Wat geven we uit aan 3.4 Verkeer en vervoer?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	1.790	0	1.790	1.769	1.791	1.776	1.749
Lasten	-959.798	377.018	-582.780	-569.107	-571.920	-566.608	-549.629
Resultaat	**-958.008**	**377.018**	**-580.990**	**-567.338**	**-570.129**	**-564.832**	**-547.880**

3.5 Monumenten en cultuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We houden monumenten, culturele objecten en uitingen binnen Woensdrecht in stand.

- Aanvragen en initiatieven worden conform de geldende regelgeving en binnen de gestelde termijnen afgehandeld.

Wat geven we uit aan 3.5 Monumenten en cultuur?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	40.077	0	40.077	40.081	40.083	40.083	40.076
Lasten	-62.955	-160.450	-223.405	-68.252	-68.141	-68.102	-62.685
Resultaat	**-22.878**	**-160.450**	**-183.328**	**-28.171**	**-28.058**	**-28.019**	**-22.609**

3.6 Burger- en overheidsparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Burger- en overheidsparticipatie

- De Dorpsplatforms functioneren als zelfstandige organen.
- We faciliteren initiatieven en geven waar nodig kaders aan.
- In overleg met de dorpsplatforms wordt voor de resterende gelden van het Integraal dorps ontwikkelingsplan, in het kader van verbetering van de leefbaarheid, een nieuwe bestemming gezocht.

Wat geven we uit aan 3.6 Burger en overheidsparticipatie?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	59	0	59	128	170	169	131
Lasten	-108.227	-14.075	-122.302	-58.477	-87.258	-87.218	-58.214
Resultaat	**-108.168**	**-14.075**	**-122.243**	**-58.349**	**-87.088**	**-87.049**	**-58.083**

3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed op het afgesproken conditieniveau overeenkomstig het meerjaren onderhoudsplan (MJOP).

- We voeren de jaarlijkse accountgesprekken met de beheerder van het Multifunctioneel Centrum (MFC).
- Voorbereiding en besluitvorming van een nieuw besluit van Algemeen belang.
- We stellen een nieuwe planperiode op voor het meerjaren onderhoudsplan.
- We investeren waar mogelijk in extra verduurzaming.

Wat geven we uit aan 3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	192.075	-39.404	152.671	213.787	213.803	213.797	213.796
Lasten	-757.904	27.116	-730.788	-867.143	-865.092	-837.111	-831.460
Resultaat	**-565.829**	**-12.288**	**-578.117**	**-653.356**	**-651.289**	**-623.314**	**-617.664**

3.8 Investeringen

Nieuwe investeringskredieten programma 3. Leefomgeving

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen, hieronder toegelicht naar aard, duur, nut en noodzaak. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het lopende en aankomende begrotingsjaar (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019). Tevens kan uw raad dan aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.

Investeringsschema 2020 programma 3. Leefomgeving

Omschrijving	Primaire begroting 2019	Voorstel voor wijziging 2019	2020	2021	2022	2023
Herinrichting Scheldeweg Noord	€ 1.000.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Aanleg/uitbreiding carpoolplaats Korteven	€ 200.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Uitvoeringsprogramma wegbeheer	€ 1.007.000	€ -	€ 980.000	€ 889.000	€ 889.000	€ 889.000
Renovatie openbare verlichting	€ 345.335	€ -	€ 360.475	€ 246.445	€ 297.745	€ 146.740
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer	€ 383.471	€ -	€ 466.909	€ 334.803	€ -	€ -
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer	€ 904.032	€ -	€ 1.160.430	€ 1.150.580	€ 1.310.080	€ 1.312.330
Reconstructie Vijverstraat	€ 74.764	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen	€ -	€ -	€ 260.000	€ -	€ -	€ -
Aanleg Jeu de Boulesbanen, Putte	€ -	€ 10.148	€ -	€ -	€ -	€ -
Geosite Groeve Boudewijn	€ -	€ 150.000	€ -	€ -	€ -	€ -
Verwijderen grafmonumenten	€ -	€ -	€ 23.000	€ -	€ -	€ -
	€ 3.914.602	€ 160.148	€ 3.250.814	€ 2.620.828	€ 2.496.825	€ 2.348.070

Te autoriseren wijzigingen investeringsschema 2019

- Aanleg Jeu de Boulesbanen Putte

De in 2017 aangelegde Jeu de Boulesbaan bij MFC De Biezen in Putte wordt ingezet om senioren, op een prettige en gezonde wijze, ontmoeting en beweging te bieden. Vanwege de intensiteit van het gebruik hebben de Katholieke Bond voor Ouderen Putte, het Dorpsplatform Putte en MFC De Biezen aangegeven zich te willen aansluiten bij de Nederlandse Jeu de Boules Bond (NJBB). Om ook op wedstrijdniveau te kunnen spelen zijn extra banen nodig, welke voldoen aan de eisen van een petanquevereniging. Op basis van het raadsbesluit d.d. 7 februari 2019 is het college bevoegd daadkrachtig te mogen besluiten over de inzet van de 'reserve budget dorpsplatforms'. Zij heeft op 18 juni 2019 besloten dat dit initiatief mag worden gefinancierd vanuit het betreffende budget. Uw raad wordt hierbij geïnformeerd over de gerealiseerde c.q. te realiseren initiatieven.

- Geosite Groeve Boudewijn

Dit investeringsproject is direct afkomstig uit Landschappen van Allure waar de raad positief heeft besloten op de inhoud van het bidboek. Er is op dit krediet reeds een voorschot ontvangen van 80 procent. De gemeente loopt financieel geen risico.

Te autoriseren investeringsschema 2020

- Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2020

De raad heeft op 13 september 2018 het ´Beleidsplan wegen 2019-2023´ vastgesteld. Het totale investeringsbedrag voor het gehele plan (tot en met 2028) bedraagt bijna € 9 miljoen. De in bovenstaande tabel genoemde investeringsbedragen zijn benodigd om de aankomende begrotingsjaren de uit het plan voortvloeiende activiteiten uitvoering te geven. Dekking is voorzien ten laste van de voorziening 'Onderhoud wegen', dotatie vindt plaats via de exploitatie op product 3.3 Beheer Openbaar gebied.

- Renovatie openbare verlichting 2020

De raad heeft op 27 september 2018 het ´Beleidsplan Openbare Verlichting 2019-2022´ vastgesteld. Het totale investeringsbedrag voor het gehele plan (tot en met 2028) bedraagt € 2.1 miljoen. De in bovenstaande tabel genoemde investeringsbedragen zijn benodigd om de aankomende begrotingsjaren de uit het plan voortvloeiende activiteiten uitvoering te geven. Dekking is voorzien ten laste van de voorziening 'Onderhoud openbare verlichting', dotatie vindt plaats via de exploitatie op product 3.3 Beheer Openbaar gebied.

- Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2020

De raad heeft op 3 december 2015 het ´Meerjaren onderhoudsplan Gemeentelijk vastgoed 2016-2019´ vastgesteld. Het totale investeringsbedrag voor het gehele plan (tot en met 2019) bedraagt afgerond € 750.000. Voor het in 2020 e.v. opgenomen bedrag moet in 2019 een geactualiseerd plan aan de raad ter vaststelling worden aangeboden. Dekking is voorzien ten laste van de voorziening 'Onderhoud gemeentelijke gebouwen', dotatie vindt plaats via de exploitatie verspreid over diverse producten.

- Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2020

De raad heeft op 9 februari 2017 de ´Voortgangsrapportage tussentijdse evaluatie van het vGRP Woensdrecht 2014-2019´ vastgesteld. Het totale investeringsbedrag voor het vGRP (tot en met 2073) bedraagt € 62.5 miljoen. Dekking is voorzien ten laste van de voorziening 'Rioolbeheer', dotatie vindt plaats via de exploitatie op product 3.3 Beheer Openbaar gebied.

- Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen

In de Demerstraat te Huijbergen wordt een gescheiden rioolstelsel aangelegd. Door op hetzelfde moment ook de verhardingen en funderingen te vervangen worden synergievoordelen behaald. De voorbereidingswerkzaamheden starten in 2019, uitvoering geschiedt in 2020 en wordt naar verwachting ook in dat jaar afgerond. Het gevraagde bedrag is gebaseerd op een raming van fundering en nieuwe bestratingsmaterialen.

- Verwijderen grafmonumenten

Eind 2018 is door een adviesbureau de beoordeling van de grafmonumenten op de algemene begraafplaats Putte opgestart. Na de beoordeling moeten er graven worden verwijderd omdat de veiligheid van veel graven niet is gewaarborgd. De hoeveelheid graven die uiteindelijk geruimd wordt is afhankelijk van de uitkomsten van de inventarisatie en de wensen van de nabestaanden. Met het raadsbesluit d.d. 7 februari 2019 voor de budgetoverheveling heeft de raad besloten de middelen uit 2018 om te zetten in een investeringskrediet. Ook de geraamde exploitatiebudgetten voor 2020 worden nu omgezet naar een investeringskrediet.

3.9 Indicatoren

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

BBV-Indicatoren	Gemeente Woensdrecht			Grootte klasse < 25.000 inwoners			Geheel Nederland		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
0 N.v.t.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lokale indicatoren	**2017**	**2018**	**2019**						
1 Beleving openbaar gebied (1)	-	-	-						
2 Aantal zonnepanelen particulieren	679	896	-						
Opgesteld vermogen in Kw bij particulieren	2273	3127	-						
3 Burgerinitiatieven openbaar gebied									
- in aantal	-	-	-						
- in €	-	-	-						

(1) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen. In 2016 was het oordeel een 6,5 op een schaal van 1-10.

Legenda indicatoren

Met het vervallen van de indicatoren 'ziekenhuisopname na verkeers-/vervoersongeval' kent dit programma geen verplichte BBV-indicatoren meer.

1. Beleving openbaar gebied (wordt gemeten in Lemon enquête).
2. Aantal zonnepanelen particulieren (zegt iets over duurzaamheid onder particulieren).
3. Aantal burgerinitiatieven in het openbaar gebied en de financiële middelen die daarmee gemoeid zijn.

Programma 4. Economie

Maatschappelijk effect

- Bedrijven in Woensdrecht bieden de eigen inwoners voldoende werkgelegenheid;
- De werkgelegenheid bij bedrijven in Woensdrecht neemt toe ten opzichte van de periode 2014-2018;
- Bedrijven hebben voldoende vestigings- en/of uitbreidingsmogelijkheden;
- Bedrijven in de gemeente beoordelen het vestigingsklimaat als 'goed';
- Bedrijven beoordelen het ondernemersklimaat in Woensdrecht als 'aantrekkelijk';
- Het ondernemersklimaat in Woensdrecht biedt voldoende kansen aan bedrijven;
- Bedrijven beoordelen de regeldruk in Woensdrecht als 'laag';
- In Woensdrecht is er een goede balans tussen economie en ecologie;
- Inwoners en bezoekers komen graag winkelen in Woensdrecht;
- Inwoners en ondernemers vinden dat de winkels goed bereikbaar zijn;
- Inwoners ervaren dat beter scheidingsgedrag leidt tot minder hoge afvalkosten;
- Inwoners en bedrijven zijn meer bereid tot het scheiden van afval;
- De hoeveelheid restafval per persoon, per jaar kan verder dalen tot 100 kg/p.p.;
- Afvalverwerking moet kostendekkend zijn met als uitgangspunt: de vervuiler betaalt.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Economie zijn de navolgende organisaties betrokken: PZEM NV, Business Park Aviolanda BV, Regio West-Brabant, NV REWIN West-Brabant, Saver NV.

Wat geven we uit aan programma 4. Economie?
Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	2.828.183	-231.750	2.596.433	2.937.688	2.937.690	2.937.686	2.937.686
Lasten	-2.421.014	-52.760	-2.473.774	-2.511.024	-2.511.260	-2.509.582	-2.506.507
Resultaat	**407.169**	**-284.510**	**122.659**	**426.664**	**426.430**	**428.104**	**431.179**

4.1 Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

(Potentiële) starters voelen zich gesteund bij het oprichten van een bedrijf

- We ondersteunen 'StartToGrow'. Zij organiseren kennisprogramma's, netwerkbijeenkomsten en bedrijfsbezoeken voor starters.
- We evalueren de resultaten van 'StartToGrow' en de bijdrage aan dienstverlening voor Woensdrechtse (door)starters.
- Het college gebruikt zijn netwerk om starters waar mogelijk te ondersteunen. We blijven in contact met starters door bedrijfsbezoeken. Tevens vindt het maandelijkse ondernemersspreekuur plaats.

We versterken de economische structuur in West-Brabant.

- Op regionaal niveau werken we samen met de RWB/REWIN, het onderwijs en bedrijfsleven aan economische structuurversterking. Dat doen we op basis van het actieprogramma van de RWB (het overheidsdeel in de triple helix samenwerking).

Wat geven we uit aan 4.1 Werkgelegenheid?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	16	0	16	16	17	16	17
Lasten	-26.934	0	-26.934	-12.091	-12.072	-12.070	-12.058
Resultaat	**-26.918**	**0**	**-26.918**	**-12.075**	**-12.055**	**-12.054**	**-12.041**

4.2 Middenstand en winkelgebieden

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Een aantrekkelijk en goed bereikbaar winkelaanbod.

- We voeren structureel overleg met de winkeliersverenigingen en faciliteren ze waar mogelijk.
- We gebruiken de resultaten van het uitgevoerde prestatieonderzoek (koopstromenonderzoek) als basis voor overleg met winkeliers om samen in te kunnen spelen op kansen en bedreigingen.
- We gebruiken de resultaten van het uitgevoerde prestatieonderzoek (koopstromenonderzoek) voor een herijking van de Detailhandelsvisie en de Economische visie. Daarnaast herijken we de visie Bedrijventerreinen.
- We voeren een onderzoek uit of de detailhandelsbestemmingen buiten het clustergebied, die niet in gebruik zijn, geherprogrammeerd kunnen worden naar een andere bestemming. Dat integreren we in het op te stellen omgevingsplan.
- Op basis van actuele data is er inzicht in de leegstaande winkelpanden.

Wat geven we uit aan 4.2 Middenstand en winkelgebieden?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	22.821	0	22.821	22.849	22.851	22.851	22.852
Lasten	-71.286	0	-71.286	-74.438	-74.328	-74.304	-74.235
Resultaat	**-48.465**	**0**	**-48.465**	**-51.589**	**-51.477**	**-51.453**	**-51.383**

4.3 Bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We zetten in op een ruimtelijke kwaliteitsverbetering op de bedrijventerreinen.

- Hergebruik van bestaande bedrijventerreinen wordt gestimuleerd.
- We zetten in op intensiever contact met bedrijven en investeren in de relatie. We gaan in gesprek met de bedrijven over hoe we tot een kwaliteitsverbetering kunnen komen en vertalen dit in het op te stellen omgevingsplan.
- We zetten in op herziening van het Regionale afsprakenkader bedrijventerreinen West-Brabant. In 2020 verwachten we hiervan de resultaten. Inzet is meer aandacht voor het lokale MKB met flexibelere regelgeving.

Wat geven we uit aan 4.3 Bedrijventerreinen?
De baten en lasten, die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord binnen product 3.4 Verkeer en vervoer en product 3.3 Beheer openbaar gebied op basis van de vastgestelde kostensoort/kostenplaatsstructuur.

4.4 Afvalinzameling

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Vanaf 2020 leveren inwoners maximaal 100 kg restafval per persoon per jaar aan.

- We onderzoeken hoe we het aandeel restafval kunnen verminderen door het scheidingsgedrag te verbeteren.
- We streven naar volledige kostendekkendheid van afvalinzameling en verwerking.
- We optimaliseren de inzamelfaciliteiten.

Wat geven we uit aan 4.4 Afvalinzameling?
Onderstaande tabel laat voor de meerjarenraming een overschot op het product Afvalinzameling zien. Om de tarieven te bepalen moet echter ook nog rekening worden gehouden met de kosten voor kwijtschelding welke begroot zijn onder het product 1.3 Werk en inkomen in programma 1 Sociaal Domein en de omzetbelasting. De omzetbelasting wordt voor afval niet geraamd in de begroting maar wordt voor het bepalen van de tarieven van de afvalstoffenheffing en hun kostendekkendheid wel als last meegenomen. Voor het totaaloverzicht verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale heffingen, onderwerp ‘afvalstoffenheffing’.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	2.805.330	-231.750	2.573.580	2.914.805	2.914.805	2.914.805	2.914.805
Lasten	-2.308.121	-52.760	-2.360.881	-2.412.875	-2.413.438	-2.413.306	-2.413.051
Resultaat	**497.209**	**-284.510**	**212.699**	**501.930**	**501.367**	**501.499**	**501.754**

4.5 Aviolanda

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Behouden en versterken werkgelegenheid Aviolanda
De Human Capital Agenda en verschillende innovatieve projecten worden uitgevoerd.

- Het Europese subsidieproject Icares (onbemande luchtvaart) wordt voortgezet.
- Jaarlijks bezoeken minimaal vier basisscholen de Mbo-opleiding Luchtvaarttechniek op Aviolanda.
- We voeren projecten uit in het kader van de proeftuin Internet of Things.
- We zoeken actief naar private investeerders en verbinden die aan ondernemers.
- Woensdrecht verbindt ondernemers, overheden en onderwijspartijen door gezamenlijk nieuwe innovatieve projecten te formuleren.
- We voeren een gezamenlijke Human Capital Agenda uit, gericht op ontwikkeling van talent en behoud van ervaring op het gebied van Aerospace maintenance in Woensdrecht.

Wat geven we uit aan 4.5 Aviolanda?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	16	0	16	18	17	14	12
Lasten	-14.673	0	-14.673	-11.620	-11.422	-9.902	-7.163
Resultaat	**-14.657**	**0**	**-14.657**	**-11.602**	**-11.405**	**-9.888**	**-7.151**

4.6 Investeringen

Nieuwe investeringskredieten programma 4. Economie

Voor 2020 e.v. worden voor dit programma geen investeringen voorzien. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het lopende en aankomende begrotingsjaar (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019). Tevens kan uw raad dan aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.

Investeringsschema 2020 programma 4. Economie

Omschrijving	Primaire begroting 2019	Voorstel voor wijziging 2019	2020	2021	2022	2023
-	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Te autoriseren wijzigingen investeringsschema 2019
Voor 2019 zijn er geen nog vast te stellen wijzigingen op het investeringsschema

Te autoriseren investeringsschema 2020
Voor 2020 worden voor dit programma geen nieuwe investeringen voorzien.
.

4.7 Indicatoren

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

	BBV-Indicatoren	Gemeente Woensdrecht			Grootte klasse < 25.000 inwoners			Geheel Nederland		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	Fijn huishoudelijk restafval	-	145	-	-	-	-	-	172	-
2	Hernieuwbare elektriciteit	3,0%	-	-	-	-	-	16,9%	-	-
3	Banen	688,9	678,9	-	635,4	648	-	759,8	774	-
4	Vestigingen	119,8	122,2	-	148,7	154	-	139,9	145,9	-
5	Netto arbeidsparticipatie	64,0%	65,0%	-	67,7%	68,7%	-	66,6%	67,8%	-
6	Functiemenging	48,9%	48,4%	-	48,0%	48,3%	-	52,4%	52,8%	-
7	Jeugdwerkloosheid (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lokale indicatoren	**2017**	**2018**	**2019**						
8	Gemiddeld aantal aanbiedingen grijze container									
	- 140 liter	11	11	-						
	- 240 liter	14	14	-						
9	Kostendekkendheid afvalinzameling (2)	92,7%	88,0%	91,0%						
10	Hoeveelheid ingezameld afval bij de milieustraat	5.598	6.117	-						

(1) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2015 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen.

(2) Gegevens 2019 o.b.v. verwachting.

Legenda indicatoren

1. Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).
2. Geen toelichting beschikbaar. *Bron: Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor*
3. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar. *Bron: LISA.*
4. Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar. *Bron: LISA.*
5. Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking (%). *Bron: CBS - Arbeidsdeelname.*
6. De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken) (%). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. *Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research.*
7. Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar). *Bron: Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel.*
8. Gemiddeld aantal aangeboden grijze containers per huishouden per jaar. *Bron: Saver.*
9. De mate van kostendekkendheid geeft aan in hoeverre de gemeente voldoet aan haar opgave om de kosten en opbrengsten van afvalverwerking in evenwicht te houden. *Bron: Saver.*
10. Hoeveelheid ingezameld afval (x 1.000 kg) per jaar. *Bron: Saver.*

Programma 5. Bestuurskracht

Maatschappelijk effect

- Door samenwerking vergroten we de slagkracht van de gemeente in het belang van onze inwoners. We bereiken meer (met minder) en we werken actief mee aan het algemeen belang.
- Samenwerking verlaagt kosten en/of kwetsbaarheid, het verbetert kwaliteit, continuïteit en/of klantgerichtheid. Wij kiezen daartoe bewust onze rol en standpunten in de samenwerking. Wij worden erkend als waardevolle samenwerkingspartner in een gelijkwaardige relatie. We hebben en houden positie.
- Inwoners, ondernemers, bezoekers en instellingen voelen zich welkom bij de gemeente, voelen zich gehoord en goed geholpen; de klant ervaart een gemak bij het aanvragen van producten en diensten.
- De gemeente is als dienstverlener bereikbaar, transparant, herkenbaar en betrouwbaar. Ze staat dicht bij de inwoners, begrijpt hun behoeften en speelt daar zoveel mogelijk op in. Dat draagt bij aan het vertrouwen van inwoners in de gemeente.
- Mensen die in Woensdrecht verblijven, ervaren de gemeente als veilig en inwoners hebben reële verwachtingen van veiligheid (veiligheidsniveau) in de woonomgeving. Ze leveren waar dat kan ook zelf een actieve bijdrage aan de veiligheid in de gemeente.
- Inwoners onderkennen het belang van handhaving, omdat het zichtbaar bijdraagt aan een veilige en gezonde leefomgeving en dat heeft een positieve invloed op het naleef- en meldgedrag.
- De gemeente is zichtbaar in de Woensdrechtse samenleving en staat dicht bij de inwoners.
- Stakeholders, waaronder inwoners, zijn tijdig, transparant en integer geïnformeerd over voor hen relevante onderwerpen.
- Ten behoeve van de effecten die we willen bereiken gaan we structureel, bewust en zorgvuldig om met onze relaties.
- De lasten en baten van de gemeentelijke begroting zijn in evenwicht.
- Inwoners en bedrijven betalen, buiten de inflatiecorrectie, niet meer aan gemeentelijke lasten dan in 2018.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van het programma Bestuurskracht zijn de volgende organisaties betrokken: Regio West-Brabant (RWB), Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB), Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB), Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB), NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW) en het West-Brabants Archief (WBA).

Wat geven we uit aan programma 5. Bestuurskracht?
Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	30.886.371	688.934	31.575.305	32.867.392	33.411.843	33.600.433	33.813.933
Lasten	-13.083.612	-681.047	-13.764.659	-13.390.771	-12.841.954	-12.753.154	-12.834.362
Resultaat	**17.802.759**	**7.887**	**17.810.646**	**19.476.621**	**20.569.889**	**20.847.279**	**20.979.571**

5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We bieden inwoners een veilige leefomgeving.

- We zetten in het kader van grensoverschrijdende samenwerking in op opleiden, trainen en oefenen van stakeholders.
- We voeren de structurele operationele afspraken over uitrukken van Belgische hulpdiensten op Nederlands grondgebied uit en intensiveren deze waar mogelijk.
- We maken met de Veiligheidsregio afspraken over hoe om te gaan met geïnventariseerde risicovolle objecten en locaties.
- We maken een plan van aanpak over verbetering van de fysieke en sociale veiligheid in het buitengebied.

We vergroten de digitale weerbaarheid van inwoners, bedrijven en instellingen op het gebied van cybercrime

- We vergroten de awareness, zowel in de eigen organisatie als in de samenleving.
- We vergroten, integraal en samen met onze key-partners (politie en openbaar ministerie) het inzicht in de problematiek om het probleem nog beter te duiden en tot maatregelen en interventies te komen.

We vergroten de objectieve en subjectieve veiligheid door de zelfredzaamheid van onze inwoners te vergroten.

- We rollen het project 'Toolbox brandveilig leven' uit.
- We zetten buurtbemiddeling in om gezamenlijk en vroegtijdig problemen op te lossen.
- We zetten buurtpreventie in en benutten het optimaal.
- We zetten communicatie bewust in.

We versterken de verbinding tussen de partijen in het veiligheidsdomein.

- Samen met onze partners voeren we gerichte (handhavings)acties uit.
- We voeren het integrale districtelijke veiligheidsbeleid uit samen met onze partners.

We voorkomen dat ondermijnende criminaliteit de openbare (rechts)orde aantast

- We voeren integrale controles en handhavingsacties uit.
- We zetten bestuurlijke instrumenten in, zoals uitvoering Damoclesbeleid, BIBOB en APV.
- We vergroten de bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid.

Wat geven we uit aan 5.1 Openbare orde en Veiligheid?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	18.359	-8.695	9.664	9.716	9.829	9.863	9.915
Lasten	-1.876.166	37.179	-1.838.987	-1.858.810	-1.898.483	-1.927.446	-1.954.855
Resultaat	**-1.857.807**	**28.484**	**-1.829.323**	**-1.849.094**	**-1.888.654**	**-1.917.583**	**-1.944.940**

5.2 Handhaving

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Behouden en bevorderen van het naleefgedrag voor een veilige, gezonde en hoogwaardige leefomgeving

- We voeren toezicht en handhaving uit conform het Handhavingsprogramma. In dit programma vertalen we de doelstellingen uit het Handhavingsbeleid in acties en maatregelen. De uitvoering van het programma evalueren we jaarlijks.
- We voeren de taken in het kader van Vergunningen, Toezicht en Handhaving uit in samenwerking met onze handhavingspartners volgens de kwaliteitscriteria en benutten de kansen van de mogelijkheden tot samenwerking op de Brabantse Wal.

Wat geven we uit aan 5.2 Handhaving?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	38.718	0	38.718	24.868	24.871	24.868	24.869
Lasten	-267.206	715	-266.491	-270.329	-266.363	-264.505	-264.257
Resultaat	**-228.488**	**715**	**-227.773**	**-245.461**	**-241.492**	**-239.637**	**-239.388**

5.3 Dienstverlening en burgerzaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Optimalisatie dienstverlening en bereikbaarheid resulterend in een continue klanttevredenheid van minimaal 8 op een schaal van 10 voor de kanalen balie, digitaal en telefonie.

- We zetten het in 2019 ingezette programma Hostmanship voort, waarin medewerkers verder worden getraind en gecoacht door intern benoemde hostmanshipcoaches op gedrag wat “hostmanship”-waardig is.
- We brengen de BWI onder in het “huis van de gemeente”.
- We implementeren de uitkomsten van de in 2019 gehouden pilot Extra Avondopenstelling.
- De verbeterpunten die blijken uit het in 2019 gehouden onderzoek inzake telefonische bereikbaarheid van onze gemeente worden geïmplementeerd.
- We gaan de taak-specifieke applicatie van het Sociaal Domein koppelen aan het zaaksysteem.
- We breiden ons aanbod van digitale producten/diensten uit, met name op het gebied van vergunningverlening en Sociaal Domein.
- We verbeteren continu de actualiteit, vindbaarheid, klantgerichtheid en gebruikersvriendelijkheid van informatie op onze website.

Wat geven we uit aan 5.3 Dienstverlening en burgerzaken?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	326.922	0	326.922	258.603	258.677	261.762	261.763
Lasten	-169.211	72	-169.139	-142.525	-142.281	-142.231	-142.078
Resultaat	**157.711**	**72**	**157.783**	**116.078**	**116.396**	**119.531**	**119.685**

5.4 Samenwerken en besturen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Versterken van de bestuurskracht van Woensdrecht door samenwerking.

- De in de Uitvoeringsagenda Brabantse Wal opgenomen projecten worden uitgevoerd.
- Wij gaan continu op zoek naar efficiëntie, effectiviteit en kwaliteit door samenwerking op de Brabantse Wal.

Wat geven we uit aan 5.4 Samenwerken en besturen?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	183.857	0	183.857	184.318	184.378	159.301	134.313
Lasten	-2.151.679	-27.877	-2.179.556	-2.199.912	-2.228.017	-2.186.648	-2.163.005
Resultaat	**-1.967.822**	**-27.877**	**-1.995.699**	**-2.015.594**	**-2.043.639**	**-2.027.347**	**-2.028.692**

5.5 Financiën

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We verantwoorden transparant.

- In afstemming met de raad vindt een kwaliteitsslag plaats op inhoudelijke verantwoording, met een belangrijke rol voor indicatoren.
- Op verzoek bieden we de raad jaarlijks een verdiepingsrapportage aan.
- We voldoen aan (wettelijke) verantwoordingsvereisten op het gebied van o.a. Besluit begroting en verantwoording (BBV), interbestuurlijk toezicht (IBT), archiefvereisten, ENSIA, privacy, AO/IC.
- We bouwen de tussentijdse rapportage over de ontwikkeling van het begrotingsresultaat, waarmee in 2019 is gestart, verder uit.

Woensdrecht is een financieel gezonde gemeente.

- De meerjarenbegroting 2021-2024 toont, tenminste in het laatste jaar, een positief begrotingssaldo. Daarnaast voldoen we aan het criterium van de Provincie Noord-Brabant voor repressief toezicht.
- We realiseren een weerstandsratio die minimaal 1,4 is.

Wat geven we uit aan 5.5 Financiën?
Het merendeel van de (te ontvangen) algemene uitkering is begroot op dit product. Daarnaast is een groot deel van de integratie-uitkeringen met ingang van 2019 opgegaan in de algemene uitkering. Daarmee is een deel van de baten van programma 1 Sociaal Domein verhuisd naar programma 5 Bestuurskracht (algemene middelen). Onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves lopen ook via dit product.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	25.478.476	489.129	25.967.605	27.249.669	27.747.955	27.912.440	28.105.289
Lasten	-285.088	-219.757	-504.845	-296.322	-108.538	-91.559	-197.934
Resultaat	**25.193.388**	**269.372**	**25.462.760**	**26.953.347**	**27.639.417**	**27.820.881**	**27.907.355**
Onttrekkingen	4.009.061	91.821	4.100.882	1.847.876	801.272	723.084	615.877
Stortingen	138.351	1.605.054	1.743.405	682.121	222.427	182.239	782.469
Mutaties reserves	**3.870.710**	**-1.513.233**	**2.357.477**	**1.165.755**	**578.845**	**540.845**	**-166.592**
Resultaat	**29.064.098**	**-1.243.861**	**27.820.237**	**28.119.102**	**28.218.262**	**28.361.726**	**27.740.763**

5.6 Belastingen en heffingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Baten en lasten van hondenbelasting worden in evenwicht gebracht.

- We monitoren de behoefte aan flankerende maatregelen en de kosten die daarbij horen.

Gebruiksoppervlak is uitgangspunt voor WOZ-waardering.

- Transitie van waarderen op inhoud naar gebruiksoppervlak.

Gemeentelijke lasten worden niet verhoogd.

- We actualiseren jaarlijks onze belasting- en legesverordeningen. Tariefstijgingen -anders dan inflatiecorrectie - worden vergezeld door flankerende maatregelen/handreikingen voor onze inwoners en bedrijven om de totale lastendruk te kunnen reguleren.

Wat geven we uit aan 5.6 Belastingen en heffingen?
Het merendeel van de belastinginkomsten (vooruitlopend op vaststelling van de nieuwe belastingverordeningen) van onze gemeente wordt binnen dit product geraamd.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	4.813.645	166.500	4.980.145	5.112.973	5.158.855	5.204.804	5.250.407
Lasten	-515.265	-71.000	-586.265	-513.620	-416.890	-416.774	-416.426
Resultaat	**4.298.380**	**95.500**	**4.393.880**	**4.599.353**	**4.741.965**	**4.788.030**	**4.833.981**

5.7 Informatievoorziening en automatisering

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Informatie- en archiefbeheer.

- We behalen tenminste een 'voldoende' beoordeling op basis van de criteria uit het actuele Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht.
- We realiseren de aansluiting op het E-depot.
- Het delen van informatie uit de beheerde archieven aan belangstellenden, alsmede voldoen aan de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de Archiefwet 1995, doen we in samenwerkingsverband met het West-Brabants Archief.
- We implementeren en ondersteunen nieuwe wetgeving en ontwikkelingen: zoals Wet open overheid, Wet digitale overheid, Common Ground, Omgevingswet, Wet Inburgering etc.

Naar een data gestuurde organisatie.

- We maken gebruik van verdergaande digitalisering, informatietechnologie en data voor dienstverlening en opstellen van beleid.
- We maken slim gebruik van data om onze manier van werken en organiseren te ondersteunen.
- We maken gebruik van data voor scenario- en voorspellingsanalyses bij beleidsvoornemens en risicobeheersing.

Verankering van informatieveiligheid en privacy.

- We ontwikkelen een kwaliteitssysteem om beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie te kunnen waarborgen.
- We voeren het privacy beleid uit en realiseren de ambities volgens de planning met behulp van beschikbare middelen. We rapporteren jaarlijks over de uitvoering.
- We voeren het informatieveiligheidsbeleid uit en realiseren de ambities volgens de planning en met behulp van beschikbare middelen. We rapporteren jaarlijks over de uitvoering.
- We toetsen de basisregistraties waarvan we als gemeente bronhouder zijn conform de verplichte Eenduidige Normatieve Single Informatie Audit (ENSIA). We rapporteren jaarlijks over de uitvoering.

Wat geven we uit aan 5.7 Informatievoorziening en automatisering?
De structurele middelen vanuit het collegewerkprogramma voor Informatie- en communicatietechnologie, informatiebeveiliging en privacy worden vanwege BBV-technische redenen opgenomen onder product 5.8 Overhead.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	147	0	147	154	158	157	158
Lasten	-112.149	0	-112.149	-115.457	-115.282	-115.247	-115.139
Resultaat	**-112.002**	**0**	**-112.002**	**-115.303**	**-115.124**	**-115.090**	**-114.981**

5.8 Overhead

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We willen de kwetsbaarheid verkleinen, de kwaliteit verhogen en de continuïteit, de klantgerichtheid en de kostenbeheersing waarborgen.

- We brengen onze bedrijfsvoering basis verder op orde.
- We werken aan een verdere professionalisering van onze interne dienstverlening.
- Met betrekking tot de regionale samenwerking grijpen we mogelijkheden die zich voordoen aan om de samenwerking op het gebied van de bedrijfsvoering vorm te geven.

Wat geven we uit aan 5.8 Overhead?
Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van 'overhead' in artikel 1 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen: 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Uitgangspunt van deze definitie is overigens dat (andere uitvoerings-)kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend. Dit uitgangspunt wordt vanzelfsprekend gehanteerd. Vanwege BBV worden alle personeelslasten welke niet direct toewijsbaar zijn aan een taakveld binnen dit product geraamd.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	26.072	42.000	68.072	26.950	26.976	27.094	27.075
Lasten	-7.599.006	-400.379	-7.999.385	-7.888.760	-7.561.224	-7.503.899	-7.475.922
Resultaat	**-7.572.934**	**-358.379**	**-7.931.313**	**-7.861.810**	**-7.534.248**	**-7.476.805**	**-7.448.847**

5.9 Personeel en organisatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur en organisatieontwikkeling waarbij vanuit de kernwaarden wordt gehandeld en gastvrijheid centraal staat.

- Onder externe begeleiding vertalen we onze kernwaarden naar houding en gedrag.
- We borgen dit door medewerkers op te leiden die intern een coachende en stimulerende rol krijgen.

We stimuleren de duurzame inzetbaarheid, zelfredzaamheid en de ontwikkelmogelijkheden van ons personeel.

- We ontwikkelen stapsgewijs een digitale omgeving waarin leren en ontwikkelen centraal staan.
- We focussen op talentontwikkeling.
- We zorgen ervoor dat het HR-beleid en -instrumentarium de gestelde doelen ondersteunen.

We zorgen voor aantrekkelijk werkgeverschap en trekken daarin regionaal op.

- We versterken de positionering van onze organisatie op de arbeidsmarkt.
- We geven een vervolg aan het medewerkers onderzoek en gebruiken de resultaten om te leren en verbeteren.
- We staan open voor regionale samenwerking.

Wat geven we uit aan 5.9 Personeel en organisatie?
Vanwege BBV-regelgeving worden de baten en lasten voor formatie grotendeels verantwoord binnen product 5.8: Overhead.

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	77	0	77	82	84	84	84
Lasten	-60.561	0	-60.561	-61.357	-61.263	-61.245	-61.186
Resultaat	**-60.484**	**0**	**-60.484**	**-61.275**	**-61.179**	**-61.161**	**-61.102**

5.10 Communicatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We beïnvloeden thema's die voor de gemeente Woensdrecht relevant zijn.

- We werken actief en planmatig aan ons netwerk om verbinding te leggen met de belangrijkste stakeholders.
- Wij voeren de lobby agenda uit.
- We dragen uit dat we 'de groene gemeente op de Brabantse Wal' zijn.

We informeren onze inwoners volledig, in duidelijke taal en op een effectieve manier, zodat zij zich begrepen en gehoord voelen.

- Communicatie krijgt expliciet aandacht bij gemeentelijke projecten voortvloeiend uit het collegewerkprogramma 'Samen Door'.
- We geven uitvoering aan het communicatiewerkprogramma naar aanleiding van het collegewerkprogramma.
- We trainen onze medewerkers in en begeleiden ze naar hostmanship, om inzicht te verwerven in het effect van gedrag en uitingen op de (beleving van de) kwaliteit van dienstverlening.

We versterken de verbinding tussen online communicatie en dienstverlening.

- We reageren en/of acteren op binnenkomende signalen via bijvoorbeeld social media.
- We werken samen met het Klant Contact Centrum op het gebied van webcare.

Wat geven we uit aan 5.10 Communicatie?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	88	0	88	49	50	50	50
Lasten	-40.059	0	-40.059	-36.364	-36.308	-36.298	-36.264
Resultaat	**-39.971**	**0**	**-39.971**	**-36.315**	**-36.258**	**-36.248**	**-36.214**

5.11 Juridische zaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We bereiden de organisatie voor op nieuwe wet- en regelgeving.

- We implementeren de wet Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.
- We ondersteunen de organisatie met en bereiden haar voor op implementatie van diverse wetgeving zoals de Wet open overheid, de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren, de Omgevingswet en de Wijzigingswet Wet gemeenschappelijke regelingen.

We borgen juridische kwaliteitszorg bij onze medewerkers.

- We controleren op juridische kwaliteit en verbeteren de kwaliteit waar nodig.
- We stimuleren de ontwikkeling en het delen van juridische kennis bij onze medewerkers.
- We beschrijven en beperken juridische risico's en benutten kansen.

We handelen ontvangen bezwaar- en klaagschriften tijdig en efficiënt af.

- Juridische procedures handelen we binnen de gestelde termijn af. Als daarvan wordt afgeweken is dat in samenspraak met de wederpartij.
- We gaan waar mogelijk in gesprek aan de hand van mediation. Daarbij streven we naar een voor alle betrokken partijen aanvaardbare oplossing.

Wat geven we uit aan 5.11 Juridische zaken?

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	10	0	10	10	10	10	10
Lasten	-7.222	0	-7.222	-7.315	-7.305	-7.302	-7.296
Resultaat	**-7.212**	**0**	**-7.212**	**-7.305**	**-7.295**	**-7.292**	**-7.286**

5.12 Investeringen

Nieuwe investeringskredieten programma 5. Bestuurskracht

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen, hieronder toegelicht naar aard, duur, nut en noodzaak. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het lopende en aankomende begrotingsjaar (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019). Tevens kan uw raad dan aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen.

Investeringsschema 2020 programma 5. Bestuurskracht

Omschrijving	Primaire begroting 2019	Voorstel voor wijziging 2019	2020	2021	2022	2023
Aanschaf werkmaterieel	€ 2.000	€ -	€ 176.178	€ 108.040	€ 53.642	€ 5.156
Herinrichting gemeentehuis	PM	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Uitvoering informatiebeleidsplan 2017-2019	PM	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 2.000	€ -	€ 176.178	€ 108.040	€ 53.642	€ 5.156

Te autoriseren wijzigingen investeringsschema 2019
Voor 2019 zijn er geen nog vast te stellen wijzigingen op het investeringsschema.

Te autoriseren investeringsschema 2020

- Aanschaf werkmaterieel

De voor 2020 voorziene aanschaf van gladheidsbestrijdingsmaterieel, trilplaat en een 2-wielige frees maakt onderdeel uit van het 'Beheerplan 2018-2021 materieel team Wijk- en Dorpsbeheer' wat door de raad op 13 september 2018 is vastgesteld. In dekking is voorzien door uitname uit de 'reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer'. Deze reserve wordt gevoed door middel van een jaarlijks gelijkblijvende dotatie ten laste van de exploitatie.

5.13 Indicatoren

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

	BBV-Indicatoren	Gemeente Woensdrecht			Grootte klasse < 25.000 inwoners			Geheel Nederland		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	Woonlasten éénpersoonshuishouden	571	590	607	683	687	708	644	649	669
2	Woonlasten meerpersoonshuishouden	654	671	697	774	764	784	723	721	739
3	Winkeldiefstal	0,9	0,9	-	0,7	0,6	-	2,2	2,2	-
4	Diefstal uit woning	2,8	2,3	-	2,3	2,1	-	2,9	2,5	-
5	Geweldsmisdrijven	4,2	2,8	-	3	2,9	-	5	4,8	-
6	Vernieling en misdrijven tegen de openbare orde	4,4	5	-	4,2	3,6	-	6	5,4	-
7	Verwijzingen Halt	167	154	-	113	100	-	131	119	-
8	Jongeren met delict voor de rechter (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Formatie per 1.000 inwoners	-	-	6,4						
10	Bezetting per 1.000 inwoners	-	-	6,45						
11	Apparaatskosten	-	-	759						
12	Externe inhuur	-	-	3,2						
13	Overhead	-	-	15						
	Lokale indicatoren	**2017**	**2018**	**2019**						
14	Veiligheidsgevoel (2)	-	-	8,4						
15	Klanttevredenheid dienstverlening (3)									
	- balie	8,5	8,6	8,6						
	- telefoon	-	7,4	7,6						
	- digitale kanalen	8	8	8,1						

(1) De meest recente gegevens voor deze indicator betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen.

(2) Voor 2016 bedroeg de veiligheidsbeleving overdag 8,4 op een schaal van 10.

(3) Gegevens 2019 naar de stand per augustus 2019.

Legenda indicatoren

1. Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. *Bron: COELO, Groningen.*
2. Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. *Bron: COELO, Groningen.*
3. Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners. *Bron: CBS - Diefstallen.*
4. Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners. *Bron: CBS - Diefstallen.*
5. Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.). *Bron: CBS - Criminaliteit.*
6. Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners. *Bron: CBS - Criminaliteit.*
7. Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar. *Bron: Stichting Halt.*
8. Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. *Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel.*
9. Formatie betreft het aantal fte´s dat in dienst mag zijn.
10. Bezetting betreft het werkelijke aantal fte´s dat werkzaam is.
11. Apparaatskosten per inwoner: alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
12. Externe inhuur: kosten als percentage van de totale loonsom.
13. Overhead: percentage van de totale lasten.
14. Veiligheidsbeleving is weergegeven op een schaal van 1 (heel laag) tot 10 (heel hoog). De laatst bekende gegevens betreffen 2016 en zijn om die reden niet in bovenstaande tabel opgenomen. De voorlopige resultaten over 2019 zijn opgenomen (Bron: Lemonderzoek 'Leefbaarheid in Woensdrecht).
15. Waardering die de afnemer van de dienst geeft aan de dienstverlening aan de balie (respectievelijk telefoon of website) op een schaal van 1 (heel laag) tot 10 (heel hoog). Bron: NVVB Dashboard Continu. De weergegeven cijfers over 2019 representeren de tussenmeting van augustus 2019.

Paragraaf 1 Opgaves

Woensdrecht pakt de navolgende opgaves op.

Opgave Aviolanda

In Woensdrecht ligt het hart van de topsector maintenance. Aviolanda is de banenmotor van de regio. We voorzien een groei van werkgelegenheid door de groei van het maintenancecluster. In de komende vijf jaar zal een enorme behoefte aan goed opgeleide technici op voornamelijk MBO-niveau ontstaan. Het onderwijsaanbod moet afgestemd worden op de vraag van het bedrijfsleven. De opgave is een kwantitatief hogere output vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt te realiseren. Hiervoor is ook een grotere instroom van studenten noodzakelijk. Innovatie en samenwerking zijn sleutelbegrippen. De gemeente Woensdrecht neemt binnen de ontwikkeling van het cluster haar rol als één van de stakeholders binnen de Triple Helix aanpak.

Wat doen we daarvoor?

- Wij zijn als aandeelhouder betrokken bij de onderhandelingen met Fokker-GKN, Provincie en Business Park Aviolanda over de benodigde investering voor de wide-body hangar.
  Hierin wordt gezamenlijk opgetrokken om behoud en uitbreiding van werkgelegenheid voor de komende 20 jaar te garanderen. Indien noodzakelijk leveren we ook een financiële bijdrage binnen de door de raad gestelde kaders.

- We verbinden partijen (onderwijs, bedrijfsleven, overige organisaties en overheid) gericht op tijdige beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel en het ontwikkelen, aanjagen en uitvoeren van duurzame en innovatieve projecten.
  We ondersteunen de ontwikkeling van Business Park Aviolanda daarmee optimaal.

- We faciliteren behoud en versterking van de intensieve samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderwijs (Triple Helix), waaronder het composiet maintenance center.
  Het composiet maintenance center zal zich fysiek vestigen in de Spirit op Aviolanda. Hierin werken ondernemers, overheid en onderwijs samen aan nieuwe reparatietechnieken voor composieten.

- Samen met Wings over Woensdrecht wordt in 2020 het experience center luchtvaart techniek gerealiseerd, inclusief bijbehorende onderwijsprogramma's.

- We geven, in samenwerking met Aviolanda, het ZuidWestHoek college, ROC West-Brabant en de Avans Hogeschool, vorm aan de doorlopende leerlijn (VMBO, MBO, HBO) op het gebied van dronetechnieken.

Opgave Branding Woensdrecht

Woensdrecht wil dat meer toeristen en recreanten de Brabantse Wal bezoeken. De Brabantse Wal biedt vele mogelijkheden en streeft naar nationale en internationale bekendheid. De Brabantse Wal wordt een gebied dat aantrekkelijk is voor een diversiteit aan bezoekers, die langer in het gebied vertoeven.

Wat doen we daarvoor?

- Woensdrecht werkt samen met de Brabantse Walgemeenten aan het Uitvoeringsprogramma Veerkrachtig Bestuur, programma Toerisme en Recreatie met daarin onder andere regiobranding/Geopark, vestigingsklimaat en vitale netwerken van ondernemers.

Opgave Duurzaamheid

In 2017 heeft de gemeenteraad de "Duurzaamheidsvisie 2017-2035" vastgesteld. In 2018 is tevens het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid vastgesteld. De gemeente Woensdrecht werkt hard aan de uitvoering hiervan. We betrekken ondernemers, organisaties en inwoners bij de opgaven. Ook de Vliegbasis en Business Park Aviolanda (BPA) zijn belangrijke partners. Enerzijds is de gemeente een aanjager, facilitator, verbinder en anderzijds staat zij ook zelf aan de lat om te investeren in duurzaamheid.

Wat doen we daarvoor?

- In samenwerking met de partners wordt het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid uitgevoerd.
  In 2017 heeft de gemeenteraad de "Duurzaamheidsvisie 2017-2035" vastgesteld. In 2018 is tevens het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid vastgesteld. De gemeente Woensdrecht werkt hard aan de uitvoering hiervan. De duurzaamheidsvisie en het uitvoeringsprogramma blijven ook volgend jaar de sturende motor van de gemeente Woensdrecht op het gebied van Duurzaamheid. In 2019 is het klimaatakkoord ondertekend en daarmee is er nationaal officieel een startsein gegeven voor het concretiseren van de Europese doelstellingen. In 2020 en komende jaren daarna zal er meer invulling worden gegeven aan deze doelstellingen en zullen deze via vastgestelde regionale strategieën (regionale energiestrategie) en lokale invulling (warmtevisie) vanuit het gemeentelijke uitvoeringsprogramma doorwerking vinden binnen de gemeentegrenzen. Een eerste stap is voor Woensdrecht reeds gezet met het vastgestelde Uitnodigingskader zonne-energie; naar verwachting zal dit in de loop van 2020 resulteren in de eerste grootschalige zonne-projecten. We betrekken ondernemers, organisaties en inwoners bij de opgaven. Ook de Vliegbasis en Business Park Aviolanda (BPA) zijn belangrijke partners. Enerzijds is de gemeente een aanjager, facilitator, verbinder en anderzijds staat zij ook zelf aan de lat om te investeren in duurzaamheid.

Opgave Huisvesting

Het gemeentehuis (inclusief Multifunctioneel Centrum, bibliotheek, cultureel centrum en sporthal) wordt een interactief bruisend ´huis van de gemeente´. Met de herinrichting van het gemeentehuis bereiken we dat het gebouw een prettige omgeving biedt, die ondersteunend is aan ontmoeten, samenwerken en bedenken. Qua dienstverlening biedt de inrichting een laagdrempelige, gastvrije en informele sfeer. De dienstverlening aan de Kromstraat op het gebied van participatie (ISD) en welzijn (BWI) brengen we onder in het gemeentehuis. Hierdoor ontstaat één integrale toegang tot zorg en welzijn en één integrale toegang tot dienstverlening. Door een flexibele inrichting is vestiging van

diverse partijen gemakkelijk te realiseren. In de publieke ruimtes van het gebouw worden (openbare) bijeenkomsten, huwelijksvoltrekkingen, concerten, exposities en dergelijke gehouden.

Wat doen we daarvoor?

- We bereiden besluitvorming over herinrichting van het gemeentehuis tot een 'huis van de gemeente' voor.
  Een gezamenlijke visie op huisvesting "Verbinden door Ontmoeten" is hiervoor in 2017 door het college vastgesteld en door de gemeenteraad onderschreven. In navolging van deze visie is een concept huisvestingsplan (vlekkenplan) opgesteld. Dit plan is onderbouwd met een investeringsberekening. Als alles volgens planning verloopt, volgt een separaat raadsvoorstel eind 2019 om het verbouwingskrediet aan te vragen. Dit leidt tot extra afschrijvingslasten. Voor de oude huisvesting van de Kromstraat 4 wordt een oplossing gezocht in verhuur of verkoop van het pand. De exploitatielasten van de oude huisvesting die structureel vrijvallen kunnen worden ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten van de verbouwing. Het afstoten van het pand zal leiden tot een eenmalig boekverlies (omdat de huidige boekwaarde hoger is dan de mogelijke verkoopopbrengst).

Opgave Omgevingswet

De Omgevingswet integreert zo'n 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen onderwerpen als bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur. De komst van de Omgevingswet betekent niet automatisch verandering. Dat heeft Woensdrecht zelf in de hand. We kijken op een nieuwe manier naar onze leefomgeving en introduceren een andere wijze van denken en werken. Dat laatste is pas mogelijk als alle betrokkenen samen willen werken.

Wat doen we daarvoor?

- We implementeren de Omgevingswet, op basis van de Omgevingsvisie, op zodanige wijze dat er meer ruimte is voor initiatief en maatwerk en de regeldruk vermindert.
- We maken een integrale en breed gedragen visie op de fysieke leefomgeving en de wijze waarop Woensdrecht daarin samenwerkt met haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, als basis voor de implementatie van de Omgevingswet.

Paragraaf 2 Lokale heffingen

Algemeen

Lokale heffingen zijn te onderscheiden in belastingen enerzijds en leges, rechten en overige tarieven anderzijds. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van de lokale heffingen is van belang voor de raad omdat ze, naast de inkomsten van de algemene uitkering, veelal de enige mogelijkheid vormen om aanvullende wensen te kunnen financieren. Tegelijkertijd wordt steeds kritischer gekeken naar de totale gemeentelijke belastingdruk. Daarbij is niet alleen inzicht in absolute zin belangrijk, aangezien Woensdrecht niet op zichzelf staat: inzicht in de hoogte van de heffingen van vergelijkbare gemeenten is eveneens verhelderend. Een gemeente is beperkt in de belastingsoorten die ze mag heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de Gemeentewet.

In deze paragraaf treft u een toelichting op de belangrijkste tariefaanpassingen voor het begrotingsjaar 2020. De belastingverordeningen voor 2020 worden in de openbare raadsvergadering van november 2019 aan de raad ter vaststelling aangeboden. De in deze paragraaf opgenomen tarieven voor 2020 zijn onder voorbehoud van besluitvorming door de raad. Na de uitgangspunten van ons lokale beleid, een tabel van de geraamde inkomsten in 2020 (A) en een overzicht van de tariefontwikkeling 2016-2020 (B) worden achtereenvolgens de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Onroerende zaakbelastingen (ozb)
2. Afvalstoffenheffing
3. Rioolheffing
4. Lokale lastendruk
5. Vergelijkend overzicht woonlasten
6. Hondenbelasting
7. Forensenbelasting
8. Toeristenbelasting
9. Marktgelden
10. Lijkbezorgingsrechten
11. Leges
12. Kwijtscheldingsbeleid

Lokaal beleid

Het beleid ten aanzien van lokale heffingen is gebaseerd op de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2018-2022 en het collegewerkprogramma 2018-2022 “Samen door”. Zoveel als mogelijk wordt gekozen voor het uitgangspunt dat voor de tarieven van die belastingen, waarbij maximaal de kosten mogen worden verhaald, de gemeentelijke dienstverlening 100% kostendekkend dient te zijn (onder andere afvalstoffen-, rioolheffing, leges).

De uitgangspunten met betrekking tot de financiën van de gemeente zijn:

- inwoners en bedrijven betalen, buiten de inflatiecorrectie, niet méér aan gemeentelijke lasten dan in 2018;
- we houden vast aan het principe "de vervuiler betaalt". Inwoners ervaren dat verbeterd afvalscheidingsgedrag leidt tot minder hoge afvalkosten én inwoners en bedrijven zijn meer bereid tot het scheiden van afval. De kosten voor het ophalen en verwerken van afval zullen de komende jaren toenemen, waarbij we hebben afgesproken dat de afvalverwerking een kostendekkend proces moet zijn;
- de opbrengsten uit de heffing van hondenbelasting moeten in evenwicht zijn met de kosten. In 2017 heeft de raad een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen om de baten en lasten op het gebied van de hondenbelasting in de jaren 2018-2020 gefaseerd in

evenwicht te brengen. Het college voert deze motie de komende bestuursperiode uit. We monitoren de behoefte aan maatregelen en de kosten die daar bij horen;
- we hebben een begroting waarbij de lasten en baten structureel in evenwicht zijn, zonder lastenverhoging voor de inwoner;
- de gemeente beschikt over een gezonde reservepositie en heeft haar risico's voor de komende jaren duidelijk in beeld.

A. Geraamde inkomsten

In 2020 worden de volgende inkomsten met betrekking tot de lokale heffingen geraamd:

Bedragen kolom 2 t/m 6 x 1.000

Inkomsten lokale heffingen per belastingsoort							
Titel	Jaarstukken 2018	Begroting 2019 (incl. wijziging)	Primitieve begroting 2020	Heffings-maatregel 2020	Totaal 2020 (1)	In % 2020 (2)	Bedrag 2020 (per inwoner) (3)
1	2	3	4	5	6	7	8
Onroerende zaakbelastingen	€ 4.278	€ 4.386	€ 4.370	€ 194	€ 4.564	48,80%	€ 209
Afvalstoffenheffing	€ 1.834	€ 2.038	€ 2.053	€ 252	€ 2.305	24,64%	€ 106
Rioolheffing	€ 1.976	€ 1.923	€ 1.939	€ -	€ 1.939	20,73%	€ 89
Hondenbelasting	€ 119	€ 97	€ 105	€ -8	€ 97	1,04%	€ 4
Forensenbelasting	€ 34	€ 33	€ 33	€ 1	€ 34	0,36%	€ 2
Toeristenbelasting	€ 394	€ 461	€ 414	€ -	€ 414	4,43%	€ 19
Totaal:	€ 8.635	€ 8.938	€ 8.914	€ 439	€ 9.353	**100,0%**	€ 429

(1) Opbrengst na verwerking van de heffingsmaatregel 2020.

(2) Opbrengst per belastingsoort als percentage van de totale belastingopbrengst 2020.

(3) Totaal 2020 gedeeld door aantal inwoners gemeente Woensdrecht (raming per 1-1-2020).

B. Tariefontwikkeling 2016-2020

De belastingverordeningen voor 2020 worden in de raadsvergadering van november 2019 aan de raad ter vaststelling aangeboden. De in dit overzicht opgenomen tarieven voor 2020 zijn daarmee in overeenstemming, uiteraard onder voorbehoud van besluitvorming door de raad.

Tarieven per belastingsoort			2016	2017	2018	2019	2020
Onroerende zaakbelastingen							
Woningen: eigenaren			0,1156%	0,1139%	0,1127%	0,1104%	0,1083%
Niet-woningen: eigenaren			0,1657%	0,1657%	0,1664%	0,1683%	0,1661%
Niet-woningen: gebruikers			0,1380%	0,1380%	0,1386%	0,1401%	0,1382%
Afvalstoffenheffing							
Vast deel			€ 157,00	€ 150,00	€ 150,00	€ 150,00	€ 150,00
Afvalcontainer (per lediging):							
- 240 liter restafvalcontainer			€ 4,75	€ 4,00	€ 4,00	€ 6,00	
1 - 13 ledigingen							€ 8,00
14 - 20 ledigingen							€ 10,00
21 - 26 ledigingen							€ 12,00
- 140 liter restafvalcontainer			€ 2,80	€ 2,35	€ 2,35	€ 3,50	
1 - 13 ledigingen							€ 4,70
14 - 20 ledigingen							€ 5,85
21 - 26 ledigingen							€ 7,00
- 240 liter gft-afvalcontainer			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
- 140 liter gft-afvalcontainer			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
- Ondergrondse afvalcontainer (per inworp)			€ 0,60	€ 0,50	€ 0,50	€ 0,75	€ 1,00
Rioolheffing	Art.nr.	Systematiek					
Vastrecht	1.1.1	woning met één persoon	€ 144,00	€ 147,00	€ 147,00	€ 147,00	€ 147,00
		woning met meerdere personen	€ 192,00	€ 196,00	€ 196,00	€ 196,00	€ 196,00
	1.1.2	niet-woning	€ 192,00	€ 196,00	€ 196,00	€ 196,00	€ 196,00
Gedifferentieerde tarieven niet-woningen	2.1.1	vastrecht + variabel tarief voor de hoeveelheid afgevoerd water > 501 m3, per m3	€ 0,87	€ 0,89	€ 0,89	€ 0,89	€ 0,89
	2.1.2	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 1.001 tot en met 2.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag	€ 0,59	€ 0,60	€ 0,60	€ 0,60	€ 0,60
	2.1.3	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 2.001 tot en met 5.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 en 2.1.2 berekende bedrag	€ 0,36	€ 0,37	€ 0,37	€ 0,37	€ 0,37
	2.1.4	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 5.001 tot en met 10.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.3 berekende bedrag	€ 0,28	€ 0,29	€ 0,29	€ 0,29	€ 0,29
	2.1.5	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 10.001 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.4 berekende bedrag	€ 0,21	€ 0,21	€ 0,21	€ 0,21	€ 0,21

Tarieven per belastingsoort (vervolg)	2016	2017	2018	2019	2020
Hondenbelasting					
1e hond	€ 60,00	€ 54,00	€ 47,50	€ 40,00	€ 37,50
2e en volgende hond	€ 100,00	€ 90,00	€ 80,00	€ 70,00	€ 65,00
Kennel	€ 250,00	€ 225,00	€ 200,00	€ 170,00	€ 155,00
Forensenbelasting					
Tarief	2,12‰	2,12‰	2,14‰	2,18‰	2,24‰
Toeristenbelasting					
Per overnachting, per persoon	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00
Marktgelden					
Weekmarkt Hoogerheide	€ 4,50	€ 4,50	€ 4,50	€ 4,50	€ 4,50
Weekmarkt Putte	€ 6,75	€ 6,75	€ 4,50	€ 4,50	€ 4,50
Jaarmarkt Putte	€ 105,00	€ 105,00	€ 105,00	€ 105,00	€ 105,00

1. Onroerende zaakbelastingen (ozb)

De onroerende zaakbelastingen worden met ingang van 1 januari 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak, de WOZ-waarde. De peildatum van de WOZ-waarde is 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar waarop de aanslag betrekking heeft. De WOZ-waarde per 1 januari 2019 is leidend voor de belastingaanslag van 2020.

De nieuwe WOZ-waarden voor 2020 zijn nog niet bekend. Volgens voorlopige cijfers van de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB) is er sprake van een stijging van de WOZ-waarden voor 2020 (peildatum 1 januari 2019) van 4,6% bij woningen en 4,0% bij niet-woningen. Een waarde mutatie van de onroerende zaken wordt gecorrigeerd door middel van aanpassing van de OZB-tarieven. Zodoende blijven de belastingopbrengsten van de Onroerendezaakbelasting gelijk.

Conform het collegewerkprogramma 2018-2022 wordt de lastendruk jaarlijks verhoogd met maximaal het inflatiepercentage. Het inflatiepercentage voor 2020 bedraagt 2,66% en is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex van de maand juni 2019 ten opzichte van juni 2018 (bron: CBS). Voor het begrotingsjaar 2020 betekent dit een hogere stijging van 1,66%. Voor het meerjarenperspectief 2021-2023 van de begroting wordt bij de opbrengsten van de onroerende zaakbelastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van +1%.

Het ‘normtarief’ ofwel redelijk peil van de Onroerendezaakbelasting is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor 2020 vastgesteld op 0,1853% van de WOZ-waarde (2019: 0,1905%; bron: Meicirculaire gemeentefonds 2019).

WOZ: transitie naar gebruiksoppervlakte
De Waarderingskamer heeft besloten dat per 1 januari 2022 de gebruiksoppervlakte het enige juiste uitgangspunt is voor de taxaties van woningen in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). De WOZ wordt voor onze gemeente uitgevoerd door de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB). Tot op heden zijn gemeenten vrij om voor het objectkenmerk ‘grootte’ te kiezen tussen bruto inhoud of gebruiksoppervlakte. Net als de meeste andere gemeenten waardeert de BWB tot op heden op basis van inhoud en dat was ook de basis op het moment van toetreding tot de BWB. De transitie naar gebruiksoppervlak wordt de komende jaren door de BWB uitgevoerd. Voor Woensdrecht gaat het om circa 10.600 woningen. In de programmabegroting zijn voor dit project middelen opgenomen.

2. Afvalstoffenheffing

Iedere gemeente heeft de wettelijke plicht tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen binnen haar grondgebied (art. 10.21 en 10.22 Wet milieubeheer). De gemeente kan, ter compensatie van de kosten die verbonden zijn aan de verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, een heffing instellen, alleen voor inwoners, voor ieder perceel (woning) waar de mogelijkheid bestaat tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen, ook al wordt er geen afval aangeboden.

Het beleid in Woensdrecht is er op gericht de hoeveelheid restafval te verminderen tot maximaal 100 kg per persoon per jaar met ingang van 2020. Tevens moet de activiteit ‘afvalinzameling & -verwerking’ kostendekkend uitgevoerd worden. Dat betekent dat de lasten financieel gedekt moeten worden door de baten. Maar ook dat het principe geldt: 'de vervuiler betaalt'.
Landelijk zoeken gemeenten naar manieren om meer ‘afval’ te recyclen en minder aan te bieden als restafval. Zo ook in Woensdrecht. Het verwerken van afval wordt steeds duurder en de noodzaak om grondstoffen duurzaam te recyclen neemt toe. Het streven van de gemeente is om de hoeveelheid restafval per persoon per jaar te minimaliseren en de afvalverwerking in 2020 kostendekkend te krijgen. Om de doelstelling te behalen heeft de raad in 2019 besloten met ingang van 2020 de volgende maatregelen te nemen:

- verhoging van de variabele en invoering van progressieve tarieven van het aanbieden van het restafval;
- verhoging van het tarief voor de extra tikken op de milieustraat.

De ophaalfrequentie van het afval blijft gehandhaafd op eenmaal in de twee weken. Het verlagen van de ophaalfrequentie van het restafval naar eenmaal in de vier weken is om redenen van hygiëne en serviceniveau niet doorgevoerd. Er loopt een proef met het zelf wegbrengen van restafval, waarvan de resultaten in 2020 zullen worden geëvalueerd.

Voorziening 'egalisatie afvalinzameling en -verwerking'
Woensdrecht heeft geruime tijd een voorziening 'egalisatie afvalinzameling & -verwerking' tot haar beschikking gehad voor het afdekken van risico's en financiële resultaten van afval. Het saldo van de voorziening is eind 2017 naar nul gedaald. De raad heeft besloten in 2018 eenmalig middelen aan de voorziening toe te voegen om de initiële kosten af te dekken als gevolg van het in 2018 en 2019 ondergronds brengen van de bovengrondse afvalinzamelingscontainers op de gemeentelijke milieuparkjes.

Kostendekkendheid afvalinzameling en -verwerking			
Taakveld/omschrijving	**Specificatie**	**Bedrag**	**%**
Lasten			
7.3 Afval	1. Afvalinzameling	€ -944.000	
	2. Afvalverwerking	€ -729.090	
	3. Milieustraat	€ -593.000	
	4. Overig	€ -146.785	
6.3 Inkomensregelingen	5. Kwijtschelding afvalstoffenheffing	€ -75.000	
Baten (exclusief opbrengsten afvalstoffenheffing)			
7.3 Afval	2. Afvalverwerking	€ 549.500	
	3. Milieustraat	€ 5.705	
	6. Dividenduitkering Saver NV	€ 55.000	
BTW		€ -450.891	
Totaal (lasten minus baten)		**€ -2.328.561**	**100 %**
Opbrengsten afvalstoffenheffing (opgenomen in taakveld 7.3 Afval)		€ 2.304.600	
Saldo en kostendekkendheid		€ -23.961	99 %
Onttrekking aan de voorziening 'afvalinzameling & - verwerking'		€ -	
Saldo afvalinzameling & -verwerking na onttrekking aan de voorziening		€ -23.961	

Toelichting: taakveld ´7.3 Afval´ is het centrale taakveld. Het taakveld ´6.3 Inkomensregelingen´ wordt voor het deel van de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing (totaalbedrag van de raming € 75.000) in de heffing betrokken. Het geraamde saldo van 'afvalinzameling & -verwerking' bedraagt (afgerond) € 24.000 nadelig.

3. Rioolheffing

Onder de naam ‘rioolheffing’ wordt geheven: een belasting ter bestrijding van de kosten die voor de gemeenten verbonden zijn aan:

- de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, evenals de zuivering van huishoudelijk afvalwater;
- de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde en afvloeiende hemelwater, evenals het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

De raad stelt voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast (art. 4.22 Wet milieubeheer). In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) wordt aangegeven op welke manier de gemeente de gemeentelijke watertaken wil verbeteren, uitbreiden, onderhouden en beheren en welke middelen noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te bereiken. Het huidige GRP 'Samen schakelen naar een toekomstbestendige waterketen' is vastgesteld door de raad in september 2019 en heeft een looptijd van 4 jaar (2020-2023).

Tarieven

Met ingang van het belastingjaar 2010 wordt een rioolheffing geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd. De rioolheffing kent twee grondslagen:

- een vast tarief per perceel;
- een bedrag op basis van het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

Het vaste en variabele tarief 2020 veranderen niet ten opzichte van 2019.

Kostendekkendheid riolering			
Taakveld/omschrijving	**Specificatie**	**Bedrag**	**%**
Lasten			
7.2 Riolering	1. Exploitatie en beheer riolering	€ -1.676.596	
	2. Heffing en invordering rioolheffing	€ -42.827	
2.1 Verkeer en vervoer	3. Aandeel kosten straatreiniging	€ -52.000	
6.3 Inkomensregelingen	4. Kwijtschelding rioolheffing	€ -70.000	
Baten (exclusief opbrengsten rioolheffing)			
7.2 Riolering	N.v.t.	€ -	
BTW		€ -97.997	
Totaal (lasten minus baten)		**€ -1.939.420**	**100 %**
Opbrengsten rioolheffing (opgenomen in taakveld 7.2 Riolering)		€ 1.939.420	
Saldo en kostendekkendheid		€ -	100 %

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid riolering': In de tabel zijn de lasten en baten opgenomen, die voor het bepalen van de tarieven van de rioolheffing van toepassing zijn. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.2 Riolering' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van € 52.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 75% van de geraamde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Van het taakveld ´6.3 Inkomensregelingen´ wordt een bedrag van € 70.000 voor het deel van de kwijtschelding van de rioolheffing in de heffing betrokken. In de lasten van het taakveld '7.2 Riolering´ is een toevoeging aan de voorziening ´rioolbeheer´ opgenomen van € 1.038.035. De toevoeging aan de voorziening is gebaseerd op het 'GRP 2020-2023'. Het kostendekkingspercentage van riolering is 100%.

4. Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de lastenontwikkeling van een gezin (meerpersoonshuishouden). De woonlasten bestaan uit drie onderdelen: onroerende zaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de onroerende zaakbelasting wordt uitgegaan van een gezin met in eigendom een woning met een getaxeerde waarde voor het jaar 2020 van € 254.000. De waarde van € 254.000 is gebaseerd op de gemiddelde geschatte woningwaarde van 2019 van € 243.000 (bron: CBS StatLine 09-2019) gecorrigeerd met een verwachte waardestijging voor 2020 van +4,6% (bron: BWB 09-2019). Voor de afvalstoffenheffing wordt voor het jaar 2020 uitgegaan van gemiddeld 11 ledigingen van een 240 liter restafvalcontainer.

Lokale lastendruk	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020***
Lastenontwikkeling gezin	€ 663,91	€ 654,28	€ 660,59	€ 692,27	€ 709,08

** Berekend als volgt: OZB € 254.000 x 0,1083% + riool € 196 + afval vast € 150 + afval variabel 11 x € 8*

5. Vergelijkend overzicht woonlasten

Om inzicht te hebben in de hoogte van de woonlasten in Woensdrecht zijn in onderstaande tabel de woonlasten van een aantal (buur)gemeenten opgenomen, zij het dat deze betrekking hebben op 2019. De tarieven 2020 van deze gemeenten zijn thans nog niet bekend.

Ter informatie zijn ook de “laagste” en de “hoogste” waarden opgenomen. De cijfers zijn ontleend aan “de Atlas van de lokale lasten 2019” van het COELO. Het begrip ´bruto gemeentelijke woonlasten´ is samengesteld uit de OZB voor een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Vergelijkend overzicht woonlasten			
Gemeente	**Bruto woonlasten eph 2019**	**Bruto woonlasten mph 2019**	**Landelijk rangtelnummer**
Gilze en Rijen	€ 489	€ 511	1
Etten-Leur	€ 643	€ 666	53
Moerdijk	€ 573	€ 692	86
Woensdrecht	**€ 607**	**€ 697**	**93**
Rucphen	€ 659	€ 708	100
Gemiddelde Noord-Brabant	**€ 650**	**€ 714**	
Halderberge	€ 634	€ 731	132
Zundert	€ 707	€ 739	155
Gemiddelde Nederland	**€ 672**	**€ 740**	
Steenbergen	€ 695	€ 784	237
Roosendaal	€ 759	€ 791	247
Reimerswaal	€ 650	€ 807	264
Bergen op Zoom	€ 797	€ 830	296
Bloemendaal	€ 1.330	€ 1.446	372

eph = éénpersoonshuishouden

mph = méérpersoonshuishouden met eigen woning

Hieruit blijkt dat Woensdrecht ten opzichte van 2018 in de stand van het landelijk rangnummer is gestegen. Stond Woensdrecht in 2018 op nummer 81 (bruto woonlasten € 671), nu staat Woensdrecht op nummer 93 (bruto woonlasten € 697). Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat het aantal gemeenten is afgenomen van 387 in 2018 naar 372 in 2019.

6. Hondenbelasting

Tarieven

In 2017 zijn de tarieven van de hondenbelasting met 10 procent verlaagd. In 2018 tot en met 2020 worden de tarieven en opbrengsten van de hondenbelasting in drie stappen verlaagd en teruggebracht tot een kostendekkend niveau in 2020; dit uitgaande van het huidige voorzieningenniveau.

7. Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt opgelegd aan natuurlijke personen (die geen hoofdverblijf in de gemeente hebben) en die meer dan 90 dagen een tweede (gemeubileerde) woning beschikbaar houden voor zichzelf of hun gezin. Conform het collegewerkprogramma wordt de raad voorgesteld het tarief 2020 te indexeren met het inflatiepercentage (+2,66%).

8. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een directe belasting die geheven wordt voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de basisadministratie personen van de gemeente zijn opgenomen. De belastingplichtige is degene die gelegenheid biedt tot verblijf in hem ter beschikking staande ruimten dan wel op hem ter beschikking staande terreinen. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen. In de verordening toeristenbelasting is een registratieplicht opgenomen, zodat duidelijk is dat de exploitant de verplichting heeft zorg te dragen voor een registratie van het aantal overnachtingen, tenzij de forfaitaire regeling wordt toegepast.

Tarief
De raad heeft in 2013 besloten het tarief met ingang van het jaar 2015 te verhogen van € 0,90 naar € 1 per persoon, per overnachting ongeacht het type verblijf. In de begroting 2020 is rekening gehouden met het handhaven van het tarief op € 1 per persoon per nacht.

9. Marktgelden

De tarieven van de marktgelden zijn in 2004 voor het laatst verhoogd. Het tarief van de weekmarkt in Putte is per 1 januari 2018 gelijkgesteld aan het tarief van de weekmarkt in Hoogerheide. De tarieven voor 2020 veranderen niet ten opzichte van 2019.

Baten en lasten van de markten **Omschrijving**	**Begroting 2020**	**Jaarstukken 2018**
Weekmarkt Putte	€ 4.500	€ 3.105
Jaarmarkt Putte	€ 16.000	€ 16.800
Weekmarkt Hoogerheide	€ 2.250	€ 1.436
Totaal baten	**€ 22.750**	**€ 21.341**
Totaal lasten	**€ -44.111**	**€ -63.287**
Kostendekkingspercentage	51,6%	33,7%

* Bedragen inclusief compensabele BTW.

10. Lijkbezorgingsrechten

De tarieven voor 2020 zijn gewijzigd ten opzichte van de tarieven van 2019. De raad wordt voorgesteld de tarieven te indexeren met het inflatiepercentage (+2,66%).

Baten en lasten van de lijkbezorging	Begroting 2020	Jaarstukken 2018
Baten (diverse tarieven)	€ 74.260	€ 72.877
Lasten: begraafplaatsen / lijkbezorging	€ -75.884	€ -98.375
Kostendekkingspercentage	97,9%	74,1%

** Bedragen inclusief compensabele BTW.*

11. Leges

Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele dienstverlening aan haar inwoners. De tarieven van de rechten dienen zodanig vastgesteld te worden dat de opbrengsten de kosten van het verlenen van de dienst niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter compensatie van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. Ook dient er rekening gehouden te worden met van rijkswege gestelde maximumtarieven, zoals bijvoorbeeld voor reisdocumenten. Het kostendekkingspercentage bij de leges is wettelijk gelimiteerd op 100%.

De legesverordening is naar aard van de dienstverlening ingedeeld in drie titels:

- titel 1 Algemene dienstverlening;
- titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

Het komt voor dat bepaalde onderdelen van de legesverordening een hogere opbrengst realiseren dan de daaraan toegerekende kosten, terwijl bij een ander onderdeel geen 100%-kostenverhaal mogelijk blijkt te zijn. Binnen titel 1 en 2 is kruissubsidiëring toegestaan, zodat een eventueel dekkingstekort van het ene hoofdstuk binnen de titel gecompenseerd kan worden door een hoger dekkingspercentage van het andere product. Bij titel 3 is kruissubsidiëring per hoofdstuk toegestaan. De kosten respectievelijk lasten vloeien voort uit door de overheid vastgestelde taakvelden. Gezien de totale lasten van de taakvelden in 2019 bedraagt de overhead 15%. Voor eind 2019 en 2020 wordt als gevolg van de nieuwe CAO een verhoging van de loonkosten voorzien. Daarnaast is er sprake van inflatie. Naar aanleiding van deze ontwikkelingen zijn de tarieven voor 2020 verhoogd met 2,66%. Deze verhoging is niet van toepassing op tarieven die wettelijk zijn bepaald of door het Rijk worden vastgesteld.

Onderstaand een overzicht van de geraamde baten en lasten voor 2020 met bijbehorende percentages van de kostendekking per hoofdstuk. Binnen Titel 1 en Titel 2 wordt kruissubsidiëring tussen de hoofdstukken toegepast. De mate van kostendekking blijkt uit het overzicht. Niet vermelde hoofdstukken zijn 'gereserveerde' hoofdstukken.

Baten en lasten van leges; Titel 1 Algemene dienstverlening Productomschrijving	Baten	Lasten	Dekkings %
Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand	€ 36.838	€ 33.642	110%
Hoofdstuk 2 Reisdocumenten	€ 84.992	€ 77.749	109%
Hoofdstuk 3 Rijbewijzen	€ 112.311	€ 133.881	84%
Hoofdstuk 4 Verstrekkingen Basisregistratie Personen	€ 8.450	€ 8.432	100%
Hoofdstuk 8 Vastgoedinformatie	€ 63	€ 353	18%
Hoofdstuk 9 Overige publiekszaken	€ 15.575	€ 24.043	65%
Hoofdstuk 10 Gemeentearchief	€-	€ -	
Hoofdstuk 12 Leegstandswet	€ 269	€ 307	88%
Hoofdstuk 16 Kansspelen	€ 1.394	€ 2.191	64%
Hoofdstuk 17 Kinderopvang	€-	€ -	
Hoofdstuk 18 Telecommunicatie	€ 31.000	€ 39.786	78%
Hoofdstuk 19 Verkeer & vervoer	€ 4.428	€ 26.935	16%
Hoofdstuk 20 Diversen	€ 8.776	€ 18.106	48%
Totaal	**€ 304.096**	**€ 365.425**	**83%**

Baten en lasten van leges; Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning Productomschrijving	Baten	Lasten	Dekkings %
Hoofdstuk 2 Vooroverleg / beoordeling aanvraag	€ 43.313	€ 76.869	56%
Hoofdstuk 3 Omgevingsvergunning	€ 583.511	€ 520.602	112%
Totaal	**€ 626.824**	**€ 597.471**	**105%**

Baten en lasten van leges; Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn (ED) Productomschrijving	Baten	Lasten	Dekkings %
Hoofdstuk 1 Horeca	€ 12.715	€ 14.156	90%
Hoofdstuk 2 Organiseren evenementen of markten	€ 1.360	€ 5.770	24%
Hoofdstuk 3 Prostitutiebedrijven	€-	€ -	
Hoofdstuk 4 Splitsingsvergunning woonruimte	€-	€ -	
Hoofdstuk 5 Standplaatsen	€ -	€ -	
Hoofdstuk 6 Winkeltijdenwet	€-	€ -	
Totaal	**€ 14.075**	**€ 19.926**	**71%**
Totalen verordening	**€ 944.995**	**€ 982.822**	**96%**

12. Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente heeft de mogelijkheid om opgelegde aanslagen kwijt te schelden indien een belastingplichtige niet in staat is een aanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. In de Gemeentewet en de Invorderingswet 1990 is het juridisch kader voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen opgenomen. De gemeente is wettelijk verplicht de door de Minister van Financiën vastgestelde regels in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe te passen. In de Gemeentewet is geregeld op welke onderdelen de gemeente van de Uitvoeringsregeling af mag wijken. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt verzorgd door de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB), op basis van de regeling die de raad vaststelt.

Kwijtschelding kan worden verleend voor (een deel) van de afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de overige belastingsoorten is in Woensdrecht geen kwijtschelding mogelijk. Het kwijtscheldingsbudget bedraagt voor 2020 € 145.000. Dit bedrag is opgebouwd uit € 75.000 kwijtschelding voor afvalstoffenheffing en € 70.000 voor rioolheffing.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In deze paragraaf worden risico's in beeld gebracht en gerelateerd aan de benodigde weerstandscapaciteit. Ook wordt onze visie op risicobeheersing toegelicht.

Op structurele wijze omgaan met risicomanagement

De gemeente Woensdrecht hanteert organisatie breed een structureel systeem van risicomanagement. Periodiek worden de risico's geïnventariseerd, worden beheersmaatregelen gekoppeld aan deze risico's en vindt evaluatie van beheersmaatregelen plaats.

Voorzichtig financieel beleid vormt het fundament voor de weerstandscapaciteit

Woensdrecht wil een structureel financieel gezonde organisatie zijn, met de door de raad vastgestelde norm van 1,4. Dit betekent dat de omvang van het weerstandsvermogen minimaal 1,4 maal zo groot dient te zijn als de gekwalificeerde risico's.

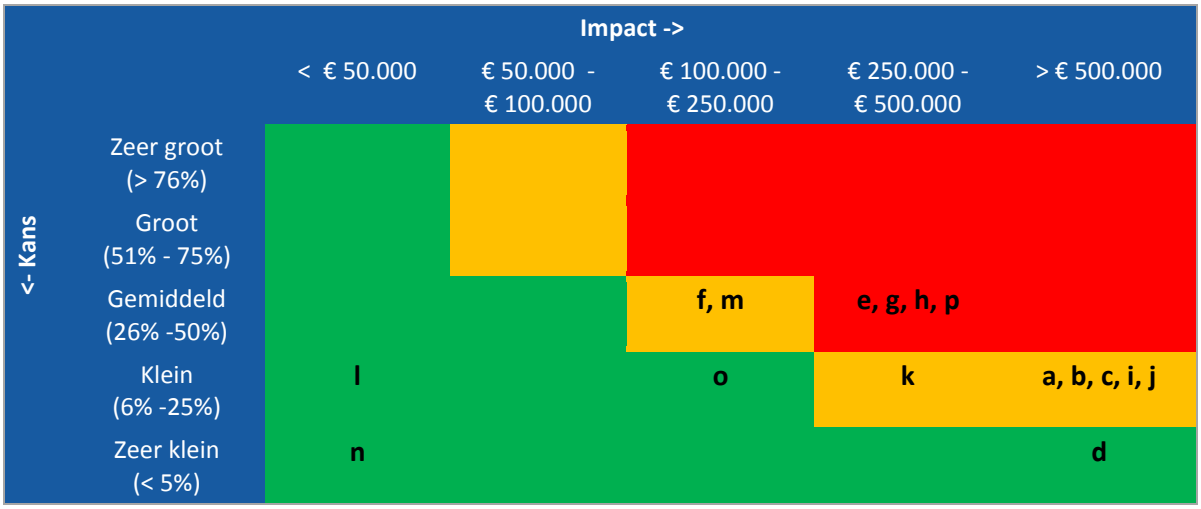
Welke risico's zijn aanvaardbaar?

Aanvaardbare risico's voor onze gemeente zijn die risico's die onvermijdelijk zijn om de doelstellingen te realiseren, die de gemeenteraad heeft vastgesteld en waarbij de risico's niet geheel of gedeeltelijk zijn af te dekken door het treffen van kostenefficiënte beheersmaatregelen, zoals bijvoorbeeld het afsluiten van verzekeringen en het aanpassen van werkprocessen.

Risicomethodiek

De kwantificering van een risico wordt bepaald door de kans (waarschijnlijkheid van optreden) en de impact (financiële gevolgen) met elkaar te vermenigvuldigen. De inschatting van de kans is verdeeld over vijf mogelijke klassen, van zeer klein tot zeer groot. De inschatting van de impact is verdeeld over vijf mogelijke klassen, van zeer laag tot zeer hoog.

In navolgende risicomatrix zijn de onderscheiden risico's met een (geraamd) financieel gevolg per eind 2020, ingedeeld naar kans en impact. De letters in deze tabel verwijzen naar de risico's, die onderstaand nader tekstueel toegelicht worden.

Status en ontwikkeling van de belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's die onze gemeente in deze begrotingsperiode loopt, worden hierna weergegeven en vergeleken met de raming in de Jaarstukken 2018. De inschatting van de kans en de impact vormen een belangrijk onderdeel van ons gemeentelijk risicobeleid. Tenzij anders wordt vermeld, zijn de risico's van structurele aard.

a. Joint Venture Business Park Aviolanda (BPA)
In deze publiek-private samenwerking loopt onze gemeente een marktrisico als aandeelhouder en als verschaffer van leningen. De financieringsbehoefte, die resulteert uit het Ondernemingsplan Business Plan Aviolanda 2018-2022 kan leiden tot het verschaffen van additionele financiering aan Businesspark Aviolanda, binnen de door de gemeenteraad gestelde kaders. Om deze reden is het risico ten opzichte van de Jaarstukken 2018 verhoogd tot € 585.000.

b. Wet Werk en Bijstand, beroep op bijstand en minimabeleid
Door het ministerie wordt het budget jaarlijks op landelijk niveau vastgesteld. Vervolgens vindt een verdeling naar de gemeenten plaats op basis van een groot aantal kenmerken, die niet beïnvloedbaar zijn door de gemeenten. Fluctuaties in het klantenbestand van de ISD leiden tot extra uitgaven ten laste van het BUIG-budget en het minimabeleid. Factoren die een stijging van het klantenbestand veroorzaken, zijn de toename van het aantal WW-uitkeringen en taakstelling voor de opname van statushouders. Het actuele risico wordt ingeschat op € 345.000; eind 2018 werd dit risico nog ingeschat op € 428.600. De daling wordt met name ingegeven door een lagere kans inschatting vanuit de verwachting dat er minder beroep wordt gedaan op de regelingen.

c. Decentralisatie Jeugdzorg binnen rijksbudget
Risico's hierbij zijn het stijgende zorggebruik, de niet volledige invloed op de doorverwijzing naar dure zorgvormen en de landelijke korting die het Rijk toepast. De actuele inschatting van het risico (€ 770.000) is lager dan wat eind 2018 werd voorzien (€ 846.750). Het Rijk heeft bij de Meicirculaire 2019 tot en met 2021 extra middelen toegekend ter (gedeeltelijke) compensatie van de hogere kosten. Daarnaast wordt verwacht dat een wijziging in de solidariteitsregeling met andere West-Brabantse gemeenten zal leiden tot een (gedeeltelijke) compensatie van de hogere kosten.

d. Uitvoering Wmo binnen rijksbudget
Onze gemeente heeft de doelstelling om de wet binnen het beschikbare rijksbudget uit te voeren. Het risico bestaat dat de korting, die het Rijk toepast, ertoe leidt dat er onvoldoende middelen zijn voor het uitvoeren van deze taak binnen rijksbudget. Ook zijn risico's gelegen in de manier waarop huishoudelijke ondersteuning wordt vormgegeven en in de hoogte van uurtarieven. Het geraamde budget voor nieuwe taken en huishoudelijke hulp bedraagt € 3,85 miljoen.

Onze gemeente loopt momenteel relatief beperkte risico's (dat wil zeggen *lager dan € 150.000 per risico*) betreffende de navolgende onderwerpen en organisaties:

e. Uitvoering Wmo - eigen bijdrage
Naast het onder d genoemde algemeen budgettair Wmo risico wordt een additioneel risico onderkend vanwege de invoering van de eigen bijdrage en de maximering van de hoogte van de eigen bijdrage. De geraamde meerjarige financiële effecten voor onze gemeente zijn deels in de exploitatiebegroting opgenomen en worden deels, vanwege de mogelijke compensatie door de rijksoverheid, gezien als risico.

f. *Decentralisatie Jeugdzorg - budget Beschermd wonen (incidenteel risico)*
Eén van de taken in de Wmo is dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor het beschermd wonen van mensen met psychische of psychosociale problemen. Het betreft een open eind regeling, waarin

een sterke stijging te zien is van het aantal aanvragen. Inmiddels is duidelijk dat de rijksoverheid de tariefstelling inzake beschermd wonen vanaf 2021 op basis van een nieuw verdeelmodel zal gaan verhogen. Alleen voor 2020 is kostenoverschrijding nog een substantieel risico.

g. Instandhouding van gemeentelijke infrastructuur
De gemeente heeft een groot areaal aan wegen en civieltechnische kunstwerken in de openbare ruimte. Het regulier onderhoud is erop gericht deze voorzieningen tegen zo laag mogelijke kosten duurzaam in stand te houden. Voor een sober onderhoudsregime, waarbij groot onderhoud wordt uitgevoerd op het moment dat voorzieningen slecht worden, zijn gemiddeld voldoende middelen beschikbaar. De gewenste verhouding in onderhoudsinzet in dorpskernen en op hoofdwegen komt door de benodigde grote renovaties op de (hoofd)wegen onder druk te staan. Risico bestaat dat, om achterstalligheid te voorkomen, in de toekomst meer beroep zal moeten worden gedaan op incidentele middelen.

h. Door verbonden partijen onderkende risico's en indexatie als gevolg van kostenstijgingen
Verbonden partijen zijn verplicht om in hun begroting en jaarstukken een risicoparagraaf op te nemen waarin de door de verbonden partij onderkende risico's zijn opgenomen. Over het algemeen is de afspraak gemaakt dat verbonden partijen er geen eigen reserves op na houden, maar dat men zich, in geval een risico zich daadwerkelijk voordoet, wendt tot de deelnemende gemeenten om dit op te vangen. Hiermee loopt de gemeente een direct financieel risico. Tevens loopt onze gemeente het risico dat (autonome) kostenstijgingen bij verbonden partijen tot verhoging van onze bijdragen leiden.

i. Onderwijshuisvesting
Uit landelijke benchmarks blijkt dat de normkosten voor de bouw van nieuwe scholen stijgen. Het risico dat de huidige middelen voor onderwijshuisvesting niet voldoende zijn, is zeer aannemelijk. Dit geldt met name voor het primair onderwijs, ook omdat daar nog geen afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de doordecentralisaties.

j. Grondexploitatie
Onze gemeente heeft een beperkte grondpositie. De boekwaarde bedraagt per eind 2020 circa € 647.240, bestaande uit de grondposities in centrum Hoogerheide, Verlengde Duinstraat Hoogerheide en Noordrand Ossendrecht. Het risico bestaat dat gronden uiteindelijk niet of tegen een lagere grondprijs verkocht worden. Uiteindelijk behoudt grond wel een minimale waarde, die groter dan nul is. Additioneel risico is dat het nu geraamde tekort op de grondexploitatie Centrum Hoogerheide, op basis van de huidige verwachtingen omtrent projectuitgaven en projectwinsten circa € 207.000 vanuit de reserves gedekt dient te gaan worden.

k. Participatiebudget
Doel is om meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, aan het werk te krijgen. Risico's zijn gelegen in de fluctuaties aan de inkomstenkant, die niet (volledig) gecompenseerd kunnen worden aan de uitgaven-/beleidskant.

l. Gemeentegaranties cultuur, sport en zorg
De gemeente staat garant voor lokale verenigingen en instellingen. Met betrekking tot cultuur, sport en zorg bestaat het risico dat niet aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan en dat de gemeente het restantbedrag moet betalen.

m. Wet- en regelgeving
De Europese en nationale wet- en regelgeving vanuit de overheid heeft veelal belangrijke gevolgen voor gemeentelijke organisaties. Regelgeving waar niet altijd automatisch een extra overheidsvergoeding tegenover staat en die omgeven zijn met risico's qua concrete invulling. Voorbeeld hiervan is de toenemende digitalisering waarbij zorgvuldig omgaan met gegevens van

inwoners en organisaties voor gemeenten van groter belang is en specifieke huisvestings- en juridische risico's binnen de uitvoering van de programma's. Keuzes en uitvoering zijn omgeven met risico's.

n. Wet houdbare overheidsfinanciën (HOF)
Deze wet zet de investeringsruimte van gemeenten onder druk en legt beperkingen op aan de inzet van reserves. In de praktijk is de impact op onze gemeentelijke financiering echter zeer laag en daarmee ook de omvang van het risico.

o. Afvalinzameling & -verwerking
De afvalbegroting is geen statische begroting. Veel is afhankelijk van niet-beïnvloedbare factoren, zoals het daadwerkelijk afvalgedrag van inwoners, de marktwerking van verwerkingstarieven of prijzen voor de inname van waardevolle recyclebare producten of de invoering van (rijks)belastingen. We lopen het risico dat het tekort op de afvalinzameling en -verwerking niet (volledig) door flankerende maatregelen en door verhoging van de tarieven kan worden gecompenseerd, waardoor per saldo nog kosten ten laste van de reguliere gemeentelijke exploitatie dienen te worden gebracht. Op 3 juli 2019 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over het aanpassen van de tarieven afvalstoffenheffing en de ophaalfrequentie restafval; met dit besluit is de verwachting dat bovenstaande risico's lager zullen zijn.

p. Meerjarenplannen en Programma Aanpak Stikstof (PAS)
Zowel bij het collegewerkprogramma als in de Perspectievennota is het uitgangspunt gehanteerd dat geactualiseerd/nieuw beleid wordt ontwikkeld binnen bestaande financiële kaders, dan wel dat middelen pas worden aangevraagd/toegekend zodra er een vastgesteld plan is. Dat is nog niet het geval voor meerjarenplannen voor bijvoorbeeld informatiebeleid, HR-beleid met consequenties ten gevolge van krapte op de arbeidsmarkt, duikers en kunstwerken en sportcomplexen. Risico hierbij is dat dit kan leiden tot aanpassing van de huidige ramingen op basis van meerjarig vast te stellen plannen.

Anderzijds heeft het Programma Aanpak Stikstof (PAS) mogelijk een negatieve invloed op de in de actualisatie geprognotiseerde uitgiftetermijn van de diverse bouwkavels en de opbrengst vanuit de bouwleges. Vanuit het Programma Aanpak Stikstof (PAS) werkte Nederland aan maatregelen om de uitstoot van stikstof te verminderen. De Raad van State heeft op 29 mei 2019 geoordeeld dat het PAS onvoldoende is onderbouwd om vergunningen voor nieuwe (of bestaande) activiteiten die stikstof uitstoten te beoordelen. Dit betekent dat "toestemming vooruitlopend op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor beschermde natuurgebieden", in strijd zijn met Europese natuurwetgeving. De uitspraak betekent voor gemeenten specifiek dat (bouw)projecten door heel Nederland vertraging oplopen. Het Rijk en de Provincie Noord-Brabant hebben gemeld in het najaar van 2019 met een oplossing te komen.

Ten aanzien van bovenstaande ontwikkelingen bestaat het risico dat concretisering van de plannen leidt tot mogelijk substantiële, nog niet in de meerjarenbegroting opgenomen, kosten. De potentiële omvang daarvan is in dit stadium van planvorming lastig in te schatten, maar verwacht mag worden dat dit tot extra kosten van enkele honderdduizenden euro's kan leiden.

De totaal gekwantificeerde risico's voor 2020 worden geraamd op € 2.777.000, Dit is hoger dan de risico's per eind 2018 van € 2.717.000 (zie Jaarstukken 2018).

Niet-kwantificeerbare risico's
Niet alle risico's hebben direct financiële gevolgen. Op risico's zonder (duidelijke) financiële gevolgen, maar met grote niet-financiële gevolgen, dient het management te sturen.

Een belangrijk niet-gekwantificeerd risico voor onze gemeente is dat de gemeente Moerdijk en de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant door de omliggende bedrijven van Chemie-Pack in Moerdijk verantwoordelijk gehouden worden voor de schade van de brand in 2011.

In de afgelopen jaren is het gemeentelijke risico met betrekking tot de door onze gemeente verstrekte garantstellingen voor de Nationale Hypotheekgarantie en voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw gekwantificeerd. Uit de praktijk van de afgelopen jaren (vanaf start crisis in 2008) is gebleken dat zelfs in een periode van een zware economische crisis (met in de woningbouw Vestia als belangrijk voorbeeld) geen beroep op gemeenten wordt gedaan om financieel bij te springen. Vandaar dat dit risico (in Programmabegroting 2018 ingeschat op 0,5%) nu gezien wordt als een theoretisch risico en daarom niet meer gekwantificeerd wordt.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Bij de inventarisatie van de weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen de weerstandscapaciteit in de vermogenssfeer en in de exploitatiesfeer.

De weerstandscapaciteit in de vermogenssfeer wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve, het vrij beschikbare deel van de bestemmingsreserves - de bestemmingsreserve Sociaal Domein - en stille reserves. Op het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve zijn de geplande, reeds besloten, onttrekkingen voor de komende jaren in mindering gebracht en is de exploitatiewinst over het jaarresultaat 2018 toegevoegd. Van stille reserves is sprake indien activa een hogere waarde vertegenwoordigen dan de boekwaarde op de balans. Zolang de desbetreffende eigendommen echter niet voor verkoop in aanmerking komen, kunnen de stille reserves niet te gelde worden gemaakt. In de weerstandscapaciteit zijn de stille reserves als PM-post opgenomen.

De weerstandscapaciteit in de exploitatiesfeer wordt gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit en de begrotingsruimte. De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen, die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van de gemeentelijke heffingen te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit kan worden berekend door de toegestane belastingtarieven (het tarief om tot een 'artikel 12 gemeente' gerekend te worden) te vergelijken met de belastingbaten/belastingtarieven in onze gemeente.

De vrije reserves en bestemmingsreserves (met uitzondering van reserve investeringsprojecten) zijn alle vrij te besteden voor de diverse doeleinden. De bestemmingsreserves zijn wel gelabeld voor bepaalde doeleinden, maar de gemeenteraad kan te allen tijde besluiten hier een ander doel aan te geven.

Weerstandscapaciteit

Van belang is dat de 'vrije' ruimte in de exploitatie en de reserves (weerstandscapaciteit) voldoende is om de risico's op te kunnen vangen. Dit wordt uitgedrukt in een weerstandsratio. De gemeenteraad van Woensdrecht heeft als norm voor de weerstandsratio de (minimale) waarde van 1,4 vastgesteld.

De voor 2020 begrote totale weerstandscapaciteit bedraagt € 3.849.000. Dit bedrag is opgebouwd uit het saldo van de Algemene Reserve, de reserve Sociaal Domein en de onbenutte belastingcapaciteit per 31 december 2020, waarop de investeringsuitgaven voor de periode tot en met 2023 in mindering zijn gebracht.

De omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit voor de gemeente Woensdrecht in 2020 is als volgt begroot:

	2020
Algemene reserve na correctie voor investeringen	€ 2.537.370
Vrij aanwendbare bestemmingsreserve Sociaal Domein	€ 811.630
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 500.000
Totale weerstandsvermogen	€ 3.849.000

Weerstandsratio

Aan risico's is een totaalbedrag geraamd van € 2.777.000. Dit leidt tot de navolgende waarde van de weerstandsratio voor 2020 (afgerond):

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandsvermogen}}{\text{Totale risico's}} = \frac{\text{€ 3.849.000}}{\text{€ 2.777.000}} = 1{,}4$$

Hiermee wordt voldaan aan de door de gemeenteraad vastgestelde, minimale waarde van de weerstandsratio.

Ontwikkeling kengetallen

Navolgende financiële kengetallen geven inzicht in onze financiële positie en zorgen voor een onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten.

Kengetallen	Jaarstukken 2018	Begroting		Meerjarenplanning		
		2019	2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	12,7%	22,6%	28,3%	23,5%	34,4%	32,6%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	8,2%	19,0%	23,8%	19,0%	29,9%	28,2%
Solvabiliteitsratio	46,6%	36,6%	32,8%	34,8%	31,4%	32,0%
Grondexploitatie	1,3%	2,1%	1,3%	-0,2%	-0,5%	0,1%
Structurele exploitatieruimte	-2,4%	1,1%	0,7%	1,4%	1,6%	2,0%
Belastingcapaciteit	91,4%	95,9%	95,8%	96,2%	96,6%	97,0%

Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie
De financiële positie van onze gemeente is te kwalificeren als zijnde goed. De meeste ratio's blijven de kwalificatie 'goed' behouden in de ramingsperiode. Door stijging van de lening portefeuille neemt de schuldquote toe, maar deze is nog steeds beperkt. Algemene conclusie is dat zich alleen wijzigingen zullen voordoen in de wijze van financiering, dat wil zeggen meer financiering met korte schulden en minder met eigen vermogen. Het kengetal belastingcapaciteit blijft in de ramingsperiode stijgen door de verhoging van de woonlastendruk tot een waarde van 95,8% in 2020 en uiteindelijk 97% in 2023, hetgeen betekent dat de Woensdrechtse woonlasten naar het landelijk gemiddelde blijven groeien.

Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een waarde van minder dan 90% wordt beschouwd als zijnde goed. De waarde loopt de komende jaren op, maar is nog zeer goed.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Een waarde van meer dan 50% is goed/uitstekend.

Grondexploitatie
Geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting/ jaarrekening en uitgedrukt in een percentage. Een waarde van minder dan 20% is goed.

Structurele exploitatieruimte
Beoordeling welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een waarde van meer dan 0% wordt beschouwd als goed.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. Het Coelo publiceert deze lasten in de ‘Atlas van de lokale lasten’. Een waarde van minder dan 95% is goed.

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Woensdrecht bezit een groot aantal collectieve eigendommen in de buitenruimte (zoals wegen, riolering, water, groen, openbare verlichting, gebouwen en speelvoorzieningen). Het onderhoud van deze eigendommen is van groot belang met het oog op het goed functioneren van de samenleving, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en de veiligheid en optimaal gebruik van de openbare ruimte. Onderhoud is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. De totale uitgaven voor beheer en onderhoud met betrekking tot het openbare gebied bedragen in 2020 circa € 7,3 miljoen. De onderstaande tabel geeft een weergave van de opbouw.

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de grotere kapitaalgoederen van de gemeente Woensdrecht.

Beheer en onderhoud openbaar gebied

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2020	Begroting 2019 (inclusief wijzigingen)
	Saldo	Saldo
Wegen straten en pleinen	-1.912.918	-1.980.795
Exploitatie openbare verlichting	-414.434	-420.496
Zoutopslag Korteven (gladheidsbestrijding)	-69.039	241.941
Verkeersborden bewegwijzering straatnaamborden	-72.022	-55.739
Wegmarkeringen	-19.450	-19.198
Onderhoud watergangen	-55.524	-78.206
Beleidsadviezen en subsidies natuurbescherming	-483	-478
Openbaar groen	-653.142	-995.415
Speelvoorzieningen	-115.386	-144.201
Exploitatie en beheer riolering	-1.676.596	-1.686.849
Totaal	**-4.988.994**	**-5.139.436**

Wegen

In het Beheerplan wegen zijn de onderhoudsplannen, inclusief de benodigde budgetten, globaal voor meerdere jaren opgenomen. De raming van deze budgetten is tot stand gekomen door middel van een theoretische benadering op basis van areaalgegevens, levensduur en gewenste kwaliteit. Op 13 september 2018 is het Beleidsplan wegen 2019-2023 door de raad vastgesteld. Besloten is om de verhardingen op de bedrijventerreinen en in het buitengebied op kwaliteitsniveau C te onderhouden. De overige gebieden worden op kwaliteitsniveau B onderhouden, uitgezonderd de parkeerstroken en inritten langs de hoofdwegen. De woongebieden worden op kwaliteitsniveau C onderhouden. Tenslotte vindt het onderhoud binnen de centrumgebieden op kwaliteitsniveau A plaats. Uitgangspunt is dat de maatregelen die moeten worden genomen om de wegen te onderhouden en het wegenareaal te verkleinen, passen binnen de huidige financiële kaders.

Globale visuele inspecties

Op basis van de jaarlijkse globale visuele wegeninspectie wordt bepaald welke wegen daadwerkelijk onderhouden moeten worden. Aan de hand van een lijst wordt een nadere inspectie uitgevoerd om bestaande schades en eventuele winterschades duidelijk in beeld te brengen. Dit resulteert in een lijst van wegen of weggedeelten waarvoor klein en middelgroot onderhoud benodigd is. Op basis van de

inspectieresultaten wordt met behulp van het wegbeheersysteem een voorstel voor een globale planning gegenereerd.

Actualiseren onderhoudsplanning
Voor de op korte termijn (1-2 jaar) geplande maatregelen is een gedetailleerde inspectie in het veld uitgevoerd en is een maatregeltoets uitgevoerd. Bij de maatregeltoets is daarnaast gekeken naar de op middellange termijn (3-5 jaar) geplande maatregelen. De planning wordt daarnaast afgestemd op de volgende aspecten:

1. rioolvervanging;
2. afkoppelplannen (aanleg schoonwaterriolering en randvoorzieningen);
3. geplande herstructurering (herinrichting);
4. bouwplannen (exploitaties);
5. realisatie verkeersplannen.

Op basis van deze gegevens wordt het operationele plan (uitvoeringsprogramma en de definitieve planning) opgesteld. De definitieve planning wordt dan ingevoerd in het beheersysteem en de kosten getoetst aan het beschikbare budget.

Uitvoering groot onderhoud wegen
De inspectiegegevens geven naast benodigd inzicht voor het klein onderhoud, ook (deels) inzicht in de benodigde maatregelen voor het groot onderhoud.

Uitvoering klein onderhoud wegen
Met de globale inspectie is aangegeven of klein onderhoud een financieel gunstiger en economisch verantwoord alternatief is. Het hieruit voortvloeiend klein onderhoud wordt waar mogelijk gecombineerd met maatregelen naar aanleiding van regulier toezicht en binnengekomen meldingen en vindt plaats in afstemming met de buitendienst.

Riolering

In het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) is voor de planperiode in budget voorzien voor de uitvoering van een aantal projecten om de doelen uit het plan vorm te geven. Op basis van relevantie en doelmatigheid zullen besluiten worden genomen over concrete uitvoeringsprojecten.

Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden zijn er ontwikkelingen op het gebied van het optimaliseren van de samenwerking in de Waterkring West. Er wordt met het Waterschap en zes regiogemeenten onder andere gewerkt aan uniformering van administratieve bestanden en (ver)rekenmethoden, gezamenlijke aanbestedingen en afstemming van riool technische en waterhuishoudkundige inzichten en uitgangspunten. Deze projecten zijn meerjarig. De belangrijkste doelstelling is het bevorderen van de samenwerking tussen de partners in het waterbeheer. Dit met als oogmerk zowel het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven, alsook vermindering van de kwetsbaarheid bij de partners tegen de maatschappelijk laagste kosten (besparingsopgave aan minder meerkosten).

Openbare verlichting

In 2018 is het beleids-, beheer- en kostendekkingsplan voor renovatie van de openbare verlichting geactualiseerd en vastgesteld. Aan het beheerplan zijn een inspectie en inventarisatie voorafgegaan: Woensdrecht heeft 5.065 lichtmasten.

Op basis van vastgestelde uitgangspunten zijn de jaarlijks benodigde kosten geraamd voor het in stand houden van de huidige openbare verlichting en de noodzakelijke investeringen om slechte masten en

armaturen te vervangen. Hiermee ligt het uitvoeringsprogramma tot en met 2022 vast en wordt bereikt dat onze gemeente over een adequaat openbaar verlichtingsnet blijft beschikken.

Groen

Het onderhouden en renoveren van de openbare groenvoorzieningen binnen en buiten de bebouwde kom gebeurt volgens het groenbeheerplan en is afgestemd op de andere beheerplannen. Het gehanteerde onderhoudsniveau is C. Het openbaar groen in onze gemeente is geïnventariseerd en een groenbeleidsplan is vastgesteld en geactualiseerd in 2017.

Het groenbeleidsplan bestaat uit drie hoofdonderdelen: groenstructuren, het groenbeleid en de bescherming van bomen. De primaire doelstelling van een groenbeleidsplan kan als volgt worden weergegeven. “Bepaling van het gemeentelijk groenbeleid voor de lange termijn met betrekking tot inrichting, gebruik en beheer van het groen binnen de gemeente en het uitzetten van concrete acties voor de komende jaren, om te komen tot een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame groenstructuur”.

Op basis van de groenstructuren wordt overgegaan tot het opstellen van de beheerplannen door middel van een Beheerplan Openbare Ruimte (BOR). In het BOR is aangegeven aan welk kwaliteitsniveau het openbaar groen in bepaalde delen van een dorpskern moet voldoen. Vanaf 2013 zijn, vanwege de bezuinigingen, geen middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van groenreconstructies.

Gebouwen

Bij gebouwen onderscheiden we vijf soorten onderhoud:

1. Het dagelijks onderhoud dat tot doel heeft om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor de dagelijkse functievervulling noodzakelijk is;
2. Het correctief onderhoud, waaronder wordt verstaan het uitvoeren van niet geplande werkzaamheden om storingen zo snel mogelijk te verhelpen en verdere schade te voorkomen;
3. Het periodieke onderhoud, waarbij in de regel geen vernieuwing plaatsvindt, zoals het vervangen van dakbedekking. Dit betreft terugkerend onderhoud, met als kenmerk een planmatige voorbereiding;
4. Het achterstallig onderhoud, waarbij het gaat om het uitvoeren van nagelaten of uitgesteld preventief onderhoud en het beëindigen van ongewenste situaties.
5. Vervanging van installaties die substantiële energiebesparingen kunnen opleveren.

Het is landelijk gebruikelijk om de kosten van het periodieke en het achterstallig onderhoud in een meerjaren onderhoudsplan op te nemen, waarna de gemiddeld per jaar benodigde bedragen kunnen worden berekend. Indien dit gemiddelde elk jaar in een voorziening wordt gestort en de jaarlijkse benodigde bedragen aan de voorziening worden onttrokken, is al het noodzakelijke onderhoud aan het onroerende goed in financiële zin afgedekt. Uiteraard moet regelmatig een herijking plaatsvinden. Daarom heeft de raad in december 2015 het nieuwe Meerjarenprogramma gebouwen voor onze gemeente vastgesteld voor de periode 2016-2019. Hierin is bepaald dat het conditieniveau op niveau 4 uitkomt. In 2020 voeren we uitvoeringsmaatregelen uit conform de planning uit het gebouwbeheersysteem voor het groot onderhoud.

Reiniging

De afgelopen jaren zijn er flinke stappen gezet op het gebied van afvalinzameling. Centrale afvalinzamelpunten zijn ondergronds gebracht. De invoering van Diftar heeft geleid tot een aanzienlijke verbetering van het scheidingsgedrag van de inwoners. Dat merkt men aan minder hoge afvalkosten. De laatste jaren stagneert het scheidingsgedrag, zodat nieuwe impulsen noodzakelijk zijn om de doelstelling van maximaal 100 kg/inwoner in 2020 te kunnen blijven nastreven. De kosten voor het ophalen van afval en de verwerking ervan zullen de komende jaren stijgen en het streven is de afvalverwerking een kostendekkend proces te laten zijn. Vastgehouden wordt aan het principe dat "de vervuiler betaalt". Minder restafval door beter scheiden is goed voor het milieu, terwijl daarmee de kostenstijging voor onze inwoners binnen de perken kan worden gehouden. Nieuwe inzamelingssystemen, zoals omgekeerd inzamelen, zijn niet aan de orde.

Speelvoorzieningen

In juni 2005 is het Beleids- en beheerplan speelvoorzieningen door de raad vastgesteld. Dit plan is samengesteld op basis van toenmalige inzichten en behoeften. Ook waren er aanvullende veiligheidseisen (volgens het Attractiebesluit) en spelen de restlevensduur van de speelvoorzieningen en het onderhoud ervan een grote rol. In november 2012 is door de raad besloten om te bezuinigen op het budget voor het vervangen van speeltoestellen. Afgekeurde speeltoestellen worden verwijderd en niet vervangen. Medio 2018 is er een inspectie verricht op het bestaande areaal. In 2020 zal er een Beleidsplan Speeltoestellen worden opgesteld om opnieuw een richting voor de komende jaren te bepalen.

Paragraaf 5 Financiering

Algemeen

Met deze paragraaf wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) om verantwoording af te leggen over het beheer van onze financiële middelen. De kaders van het beheer zijn vastgelegd in het door het college vastgestelde treasurystatuut. In deze paragraaf is weergegeven hoe het beheer van onze financiële middelen in 2020 wordt vormgegeven.

Beleidsvoornemens/Realisatie

Het doel is te komen tot een verantwoord financieel beheer, wat gekenmerkt wordt door het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Deze risico's zijn hieronder weergegeven:

1. Renteontwikkeling

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasury functie te kunnen uitoefenen. Onze rentevisie is gebaseerd op de verwachtingen van diverse financiële instellingen. Door de bestaande economische ontwikkelingen is het maken van een goede visie op de renteontwikkeling gecompliceerd.
De afgelopen jaren is zowel de korte rente als de lange rente laag. Op dit moment bestaat niet de verwachting dat beide rentes op korte termijn zullen gaan stijgen. Op het moment van het opstellen van de begroting bedroegen de korte rente -0,398% en de lange rente 0,02% (10 jaar lineair) en 0,45% (20 jaar lineair).

2. Renterisicobeheer

Renterisicobeheer omvat het beperken van de (negatieve) invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva, inclusief het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten. Renterisico's worden beperkt door:

- een actuele liquiditeitsprognose;
- toetsing aan de kasgeldlimiet, beheersingsinstrument korte schuld;
- toetsing aan de renterisiconorm, beheersingsinstrument lange schuld.

3. Financieringspositie

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, rekening houdend met de investeringen en beschikbare interne en externe middelen. De interne financiering vindt plaats in de vorm van de ten laste van de exploitatierekening gebrachte afschrijvingen en in de vorm van eigen vermogen (reserves). Voor de externe financiering wordt een beroep gedaan op de geld- en kapitaalmarkt. Als de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt een langlopende onderhandse lening aangegaan.
Op grond van de huidige liquiditeitsprognose heeft de gemeente op 31 december 2019 drie langlopende geldleningen met een saldo van € 3.030.496. De overige aangetrokken geldleningen hebben een looptijd waarbij de rentevervaldatum de komende jaren niet verloopt en vervroegde aflossing niet mogelijk is of alleen met hogere kosten dan de daaraan verbonden rentevoordelen. De verwachting is dat in 2019 nog een langlopende lening moet worden afgesloten van € 6.000.000. Mogelijk moet in 2020 nog een aanvullende langlopende lening worden afgesloten, dit laatste is afhankelijk van de ontwikkeling van bouwgrondexploitaties en de uitvoering van investeringen.

4. Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

5. Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente op de korte termijn niet genoeg geld in kas heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen.

6. Debiteurenrisico

Onder debiteurenrisico verstaan we het risico dat debiteuren hun rekeningen niet (op tijd) betalen. Dit risico kan worden beperkt door debiteuren vooraf te laten betalen, opbrengsten tijdig te innen en door de twijfelachtigheid van vorderingen en tegenpartijen conform de richtlijnen op dit gebied zo goed als mogelijk in kaart te brengen. Om dit risico op te kunnen vangen is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Jaarlijks wordt bezien of deze voorziening nog voldoende is.

7. Garantiestelling risico

De gemeente kan zich garant stellen tegenover financiële instellingen die leningen verstrekken aan verenigingen/instellingen. Indien de verenigingen/instellingen hun betalingsverplichtingen tegenover de geldgevers niet nakomen, kan de gemeente aansprakelijk gesteld worden. In februari 2017 heeft de raad het geactualiseerde beleid ten aanzien van het verstrekken van gemeentegaranties vastgesteld. Informatievoorziening vooraf en tussentijds moet helpen voorkomen dat risico's ten aanzien van garantiestellingen zich daadwerkelijk gaan voordoen.

8. Informatierisico

Dit is het risico dat informatie over de ontwikkeling van financiële risico's niet, niet volledig en/of niet tijdig ter beschikking komt van de treasury verantwoordelijken. Door onjuiste of incomplete informatie bestaat het risico dat onjuiste beslissingen worden genomen. De aanlevering van betrouwbare informatie voor de lange termijnplanning (langer dan één jaar) blijft dan ook een groot aandachtspunt.

Eisen Wet Fido

Publieke taak en prudent beheer

Conform het treasurystatuut komen leningen, uitzettingen en garanties alleen tot stand indien zij een publieke taak dienen en de uitzettingen een prudent karakter kennen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen de gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is de maximale omvang van de korte schuld (korter dan 1 jaar). Deze limiet wordt berekend naar een vast percentage (8,5%, conform de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor het jaar 2020 bedraagt deze limiet circa € 4,3 miljoen. Blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, dan zal een langlopende geldlening aangetrokken moeten worden.

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Bedragen x 1.000

Renterisiconorm		2020	2021	2022	2023
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	€ 765	€ 870	€ 876	€ 882
3	**Renterisico (1 + 2)**	**€ 765**	**€ 870**	**€ 876**	**€ 882**
4a	Begrotingstotaal	€ 50.018	€ 48.616	€ 48.701	€ 49.788
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	**Renterisiconorm (4a x 4b)**	**€ 10.004**	**€ 9.723**	**€ 9.740**	**€ 9.958**
5a	**Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)**	**€ 9.239**	**€ 8.853**	**€ 8.864**	**€ 9.076**
5b	Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)				

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het Schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt concreet in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Het principe is dat publiek geld de schatkist niet eerder verlaat dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de publieke taak. Volgens het ministerie is dit bevorderlijk voor de doelmatigheid van de bestedingen.

Wel is er een zogenaamde doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 per gemeente (maar wel met een maximum van € 2,5 miljoen). Bij overtollige middelen die minder zijn dan deze drempel, hoeven decentrale overheden niet te gaan schatkistbankieren. Het drempelbedrag voor de gemeente Woensdrecht bedraagt in 2020 € 375.135 (0,75% van het begrotingstotaal). Omdat Woensdrecht niet structureel beschikt over overtollige middelen, zijn de financiële consequenties in 2020 voor ons beperkt.

Berekening EMU-saldo

Het brutoschuldbegrip is een internationale standaard. Financiële marktpartijen en kredietbeoordelaars maken internationale vergelijkingen op basis van de bruto schuld. Het Internationaal Monetair Fonds, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de Europese Unie (EU) en landen buiten de EU werken met het brutoschuldbegrip. In de EU heet deze schuld de EMU-schuld. Het EMU-saldo geeft informatie over de bijdrage van gemeenten aan het totale EMU-saldo/EMU-tekort. De definitie van het EMU-saldo is grofweg: het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van een overheidsorgaan in een bepaald jaar.

bedragen x € 1.000

EMU-saldo	2020	2021	2022	2023
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan respectievelijk onttrekking uit reserves	-1.035	-121	-1	719
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	1.262	1.927	-5.070	527
3 Mutatie voorzieningen	-728	-350	-208	-52
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-112	727	139	-253
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-614**	**2.184**	**-5.140**	**940**

Rentetoerekening

Conform het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moet er inzicht worden gegeven in de rentelasten, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Daarnaast is het verplicht dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente) omslagpercentage. Dit omdat de onderlinge vergelijking tussen gemeente het uitgangspunt is voor aanpassingen van het BBV. Onderstaand schema geeft de rentetoerekening vanaf 2020 weer.

Renteschema					**2020**
a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 188.516
b	Externe rentebaten			-/-	€ 40.447
	Saldo rentelasten en rentebaten				€ 148.069
c1	Rente doorberekend aan de grondexploitatie	-/-	€ -		
c2	Rente van projectfinanciering	-/-	€ -		
c3	Rente door verstrekte leningen	-/-	€ -		
					€ -
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€ 148.069
d1	Rente over eigen vermogen	-/-	€ -		
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-/-	€ -		
					€ -
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				*€ 148.069*
e	*De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)*			*-/-*	*€ 148.165*
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury				€ 96-
	Renteomslagpercentage				0,33379 %

Paragraaf 6 Bedrijfsvoering

Algemeen

Elke organisatie heeft richting nodig. Medewerkers en klanten moeten weten waarnaar de organisatie op weg is, wat zij nastreeft. Visie en missie geven dat aan en vormen daarmee het fundament voor de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. Onze visie luidt als volgt:

'De organisatie van de gemeente Woensdrecht geeft professioneel uitvoering aan de ambities van het bestuur, waarbij zij voortdurend voeling houdt met de omgeving. Ze brengt bestuur en betrokkenen in positie en zorgt voor een optimale afstemming van participatie en dienstverlening op maatschappelijke belangen.
De organisatie is zelfbewust, kent haar opdracht. Ze geeft ruimte aan taakvolwassen medewerkers en faciliteert medewerkers in de eigen verantwoordelijkheid voor hun taakuitvoering en de eigen ontwikkeling. Ze gaat continu na hoe haar taken het best - al dan niet in samenwerking - georganiseerd kunnen worden waarbij ze haar eigen verantwoordelijkheid in acht neemt. Ze bouwt actief met college en raad aan de (h)erkenning van Woensdrecht als bestuurskrachtige gemeente.'

De doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie is per 1 september 2017 feitelijk in structuur doorgevoerd. In de organisatieregeling 2017 zijn visie en missie vertaald naar structuur, werkwijzen, bevoegdheden, rollen en verantwoordelijkheden. Door directe mandatering laag in de ambtelijke organisatie wordt slagkracht bevorderd. Dat komt de dienstverlening aan de inwoner ten goede. Het college richt zich in de nieuwe organisatie samen met het Strategische Management Team (SMT) op de strategische vraagstukken zoals neergelegd in het collegewerkprogramma. Het Teammanagersoverleg (TMO) richt zich op de bedrijfsvoering vraagstukken. Daarnaast is ook de wijze waarop wordt samengewerkt (het DNA van de organisatie/de cultuur) een belangrijke factor. Een trainingsprogramma voor leidinggevenden dat daaraan invulling geeft wordt vertaald door, voor en met medewerkers, in 2020 in een samenwerkings- en cultuurtraject voortgezet.

De organisatie faciliteert het bereiken van de door het bestuur beoogde maatschappelijke effecten. Daarbij blijft de blik vooral ook naar buiten gericht. De gemeente Woensdrecht zet nadrukkelijk in op overheidsparticipatie, slim samenwerken ((sub-)regionaal en lokaal), meegaan met en gebruikmaken van ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening, ICT, social media, dienstverlening en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Met als belangrijkste doel: optimaal en efficiënt inzetten van (toegekende) middelen ten behoeve van dienstverlening aan onze klant.

De organisatie

De organisatie-inrichting (op hoofdlijnen) ziet er als volgt uit:

In 2017 heeft de organisatie een grote doorontwikkeling gemaakt. Hierbij is voorgenomen om de afdeling Bedrijfsvoering te optimaliseren. In april 2019 is aan dit voornemen invulling gegeven door de afdeling Bedrijfsvoering te transformeren naar twee teams. Deze teams (Mens & Middelen en Informatie & Ondersteuning) zijn vervolgens geplaatst binnen de organisatie onder respectievelijk de gemeentesecretaris/algemeen directeur en de afdeling Dienstverlening.

Regionale samenwerking

Samenwerking is als tweede natuur verankerd in de haarvaten van de organisatie, want zonder samenwerking kunnen we de beoogde maatschappelijke effecten niet realiseren. Op heel veel terreinen werken wij met een grote diversiteit aan partners samen op diverse manieren/in diverse juridische constructies. We streven daarbij altijd naar de meest passende schaal. De gemeente heeft daartoe een aantal werkwijzen ontwikkeld zoals die met betrekking tot regie op en management van contracten en regelingen, overheidsparticipatie en burgerinitiatieven.

Regionale samenwerking geschiedt op het niveau van de Brabantse Wal al veelvuldig. Bijvoorbeeld op het gebied van het sociaal domein en de streekorganisatie (netwerken), de intergemeentelijke sociale dienst, Stichting Samen Werken en Saver, die in een juridische constructie zijn geborgd. Daarnaast kennen we al samenwerking op het gebied van vergunningen, handhaving en toezicht (VTH) in een werkorganisatie vanuit gezamenlijk belang. De visie op Veerkrachtig bestuur op de Brabantse Wal verbindt onze drie gemeenten op inhoud. Samen geven we uitvoering aan de visie in de vorm van concrete projecten en resultaten vermeld in de Uitvoeringsagenda Brabantse Wal.

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering op de Brabantse Wal. Binnen het bestuurlijk overleg is vastgesteld dat samenwerking op de Brabantse Wal, waar het gaat om bedrijfsvoering, van belang is voor ieder van de drie gemeenten met het oog op het verkleinen van de kwetsbaarheid, het verhogen van de kwaliteit, het waarborgen van de continuïteit en klantgerichtheid en de kostenbeheersing. Het komende jaar wordt organisch verder gewerkt aan de samenwerking, onder andere op het gebied van Personeel & Organisatie, de basisregistraties GEO, financiën en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

Woensdrecht is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant (RWB) met 17 andere West-Brabantse gemeenten. In de uitvoeringsagenda van de RWB worden diverse thema's uitgewerkt die ook voor Woensdrecht van belang zijn. Collegeleden en medewerkers van onze gemeente vervullen daarin een actieve rol. Daarnaast neemt de gemeente deel aan tal van andere regelingen en samenwerkingsverbanden op diverse schalen: GGD, OMWB, VR MWB, WVS, Benego, Veiligheidshuis, Equalit etc.

Financiën

Vanuit BBV spelen er in 2020 vooralsnog geen nieuwe zaken. In 2019 is gestart om de raad, naast de vaste Planning & Control momenten (Perspectievennota, Programmabegroting en Jaarstukken), tussentijds te informeren over de financiële stand van zaken. In 2020 willen we dit verder vormgeven, met als doel om de informatie nog actueler te maken.

Concern control

Concern control betreft de inrichting van de controle over onze processen en projecten en op de verbetering en optimalisatie ervan. In 2020 zal de focus liggen op procesbeschrijvingen en procesoptimalisaties. Daarmee dus op de controlewerkzaamheden en (pragmatische) opvolging van de bevindingen uit de interne controles en van de externe accountant. Tevens wordt verbetering van

de sturingswaarde van de relevante beleidsindicatoren beoogd, waarmee de raad beter in positie wordt gebracht.

Voor verdere verbetering van de controle over processen is inzicht in processtappen noodzakelijk. In 2020 zullen procesbeschrijvingen van onze hoofdprocessen worden uitgewerkt om daarmee het inzicht te vergroten en de huidige beheersingsmaatregelen te kunnen beoordelen en optimaliseren. Bewaking van de regelgeving en richtlijnen en het vertalen van provinciale alsook overheidsregelgeving naar gemeentelijke consequenties is en blijft een belangrijk aandachtspunt. We focussen eveneens op de controle over projecten voor de borging van de belangen van onze gemeente, bijvoorbeeld inzake infrastructuur. Tenslotte worden vervolgafspraken gemaakt met de belastingdienst om het fiscaal toezichtkader inzichtelijker te maken en daarmee invulling te geven aan horizontaal toezicht. Het belang van een passende fiscale control neemt toe.

Informatie & Communicatie Technologie (ICT)

Voor haar dienstverlening aan inwoners en bedrijven, informatie-uitwisseling met andere overheden en (markt)partijen en voor het ondersteunen van uitvoerings- en bedrijfsvoeringstaken maakt de organisatie intensief gebruik van ICT. Het aanbod van informatie blijft groeien, evenals de vraag naar informatie. Informatie moet beschikbaar zijn wanneer en waar het nodig is, dit in de gewenste vorm en betrouwbaarheid. Vaak liggen hier wettelijke eisen aan ten grondslag. Informatie moet goed beveiligd zijn.

Het terrein van Informatievoorziening & Automatisering is continu aan verandering onderhevig. Het Informatiebeleidsplan 2017-2019, door de raad vastgesteld in december 2016, wordt in 2019 geactualiseerd. We zijn ons bewust van het feit dat we ons bevinden in een constant veranderende maatschappelijke, wettelijke en technische omgeving. De totaalplanning van activiteiten dient daarom steeds weer te worden afgestemd op de bestuurlijke eisen en jaarplannen van de organisatie. Prioriteiten dienen steeds - binnen de gestelde kaders - opnieuw te worden herijkt en vastgesteld.

Overhead

We kennen binnen de begroting een apart product Overhead. Onder ´overhead´ verstaat het BBV in artikel 1 *´het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces´*. Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead in artikel 1 van het BBV voorgeschreven. Uitgangspunt van deze definitie is overigens dat (andere uitvoerings-)kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend. Dit uitgangspunt wordt vanzelfsprekend gehanteerd.

Personeel

Onze samenleving verandert. Hierdoor krijgen we, net als andere overheidsorganisaties, te maken met steeds complexere vraagstukken. Om hier als organisatie goed op in te spelen is een evenwichtig samengesteld personeelsbestand belangrijk. De krapte op de arbeidsmarkt vereist creativiteit in werving en selectie. Aandacht voor de positionering van de organisatie op de arbeidsmarkt en het bieden van kansen en ontwikkelmogelijkheden verhogen de kans op het aantrekken van de juiste mensen die zich herkennen in onze cultuur. De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren, die op 1 januari 2020 van kracht wordt, zorgt ervoor dat de rechtspositie van ambtenaren aansluit bij de private sector.

Vanuit een strategisch perspectief worden de beschikbare HR-instrumenten en het personeelsbeleid afgestemd op de ontwikkelingen. De inzet van een medewerkers-onderzoek in vernieuwde vorm geeft

inzicht en stimuleert continue verbetering. De intentie is om instrumenten en activiteiten vanuit de gewenste ontwikkeling budgetneutraal in te zetten.

Geraamde formatie	
Jaar:	Totaal FTE:
2017	128,58
2018	134,00
2019	141,28
2020	135,65

Ziekteverzuim
Intern hanteren we een ziekteverzuimnorm van 4,1%.

Integriteit
Integriteit staat op de agenda bij alle bestuurlijke gremia en de ambtelijke organisatie. De grondslag voor integriteit verandert als gevolg van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren. Vanaf 1 januari 2020 is de Ambtenarenwet 2017 het wettelijke kader. De impact van deze verandering voor de op dit moment gehanteerde integriteitsregels is laag. Er zijn bij het tot stand komen van deze begroting geen bijzonderheden te melden.

Communicatie

Het bestuur wil betrokken zijn bij de Woensdrechtse samenleving én inwoners betrekken. Transparante communicatie en het vroegtijdig betrekken van belanghebbenden in hierbij van groot belang. De frequentie, snelheid en laagdrempeligheid van communicatie neemt toe door social media. Om dit goed te kunnen monitoren is in 2019 een monitoring tool aangeschaft. Door de groeiende rol van social media raken communicatie en dienstverlening steeds meer met elkaar verbonden. Klanten verwachten ook online dienstverlening (webcare). De tool kan hierin ondersteuning bieden.

Juridische Zaken

Het borgen van de juridische kwaliteit binnen de organisatie vormt, net als in 2019, in 2020 een speerpunt. Het gaat hierbij om het organiseren van de juridische functie binnen de organisatie, het beschrijven en beperken van risico's en het benutten van kansen. In 2020 implementeert Woensdrecht de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Daarnaast ondersteunen we de organisatie met en bereiden haar voor op implementatie van diverse andere wetten zoals de Wet open overheid, de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren, de Omgevingswet en de Wijzigingswet Wet gemeenschappelijke regelingen.

Inkoop

Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW) versterkt kwantitatief en kwalitatief de inkoopfunctie van onze gemeente. De inkoopadviseur werkt volgens een vooraf vastgesteld werkplan. Evaluatie van het verloop van dit plan vindt plaats na afloop van het betreffende dienstjaar. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van aansluiting bij regionale projecten indien sprake is van soortgelijke aankopen c.q. aanbesteding van nieuwe contracten. Belangrijke uitgangspunten zijn de Aanbestedingswet en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Inleiding

Woensdrecht neemt deel in diverse rechtsvormen, zowel publiek als privaat. Wanneer er sprake is van zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur en/of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij.

Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee, zowel politiek/bestuurlijk als financieel. In deze paragraaf geven we een overzicht van alle verbonden partijen van onze gemeente waarbij ingegaan wordt op doelstellingen en risico's. Per verbonden partij nemen we ook diverse financiële cijfers op.

We maken gebruik van verbonden partijen in de verwachting dat zij op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en door het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten met prestatieafspraken.

Vanaf begrotingsjaar 2017 moeten gemeenten de lijst met verbonden partijen onderverdelen in:

- gemeenschappelijke regelingen
- vennootschappen en coöperaties
- stichtingen en verenigingen
- overige verbonden partijen

Beleid

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de ‘Nota Verbonden partijen, zes kader stellende spelregels’. De nota is in regionaal verband voorbereid en in de 18 gemeenteraden vastgesteld. Voor verdere informatie wordt verwezen naar deze nota.

Sturing en toezicht

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) aangepast. Om de raad beter in positie te brengen dienen Gemeenschappelijke Regelingen (GR) voortaan na afloop van het begrotingsjaar (t-1) uiterlijk 15 april van jaar t de voorlopige jaarrekening over jaar t-1 alsmede de begroting voor het jaar t+1 aan de deelnemende partijen aanleveren. De raad krijgt hierdoor een langere periode om tot bespreking en besluitvorming te komen.

Met ingang van het begrotingsjaar 2018 heeft de raad van Woensdrecht een aantal financiële en beleidsmatige kaders vastgesteld voor de verbonden partijen. Dit is een regionaal initiatief waarbij sturing wordt gegeven aan het opstellen van de P&C-producten van de verbonden partijen. Deze actie komt voort uit spelregel 4 van de Nota Verbonden partijen.

Belangrijke ontwikkelingen en risico's rond verbonden partijen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de relevante ontwikkelingen, indien van toepassing, ten aanzien van de verbonden partijen toegelicht en is aangegeven welke risico's daarbij aanwezig zijn, die van invloed kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente. Hier wordt volstaan met de verwijzing naar deze paragraaf.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

A. Gemeenschappelijke regelingen

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente cijfers. Waar het jaar 2020 wordt genoemd, is uitgegaan van de begrotingscijfers van de betreffende organisatie. Waar niets is ingevuld, zijn geen cijfers bekend.

A.1 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)				Opgericht 1 januari 2010
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
In samenwerking met gemeenten, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), brandweer en politie zorgen voor veiligheid, crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.			566	17 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 15.653.000 Per 31-12-2020: € 12.994.000	Per 01-01-2020: € 41.118.000 Per 31-12-2020: € 47.170.000	2020: €	2%	2020: € 1.348.955
Grootste risico's in 2020:				
De onduidelijkheid in hoeverre er extra geïnvesteerd moet worden in competenties en kennis bij het personeel in verband met de invoering van de omgevingswet. Het risico dat de veiligheidsregio wordt getroffen door bijvoorbeeld door een cybercrime of datalek (informatieveiligheid). De invloed van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren op de rechtspositie van de brandweervrijwilligers en het quotum aan banen in het kader van de participatiewet kan invloed hebben op de bedrijfsvoering en kosten van de veiligheidsregio. Het belangrijkste risico betreft de mogelijke aansprakelijkheidsstelling door omliggende bedrijven van Chemie Pack in Moerdijk in verband met de schade als gevolg van de brand op 5 januari 2011. Door de advocaat is in een brief aan de Gemeente Moerdijk en de Veiligheidsregio een bedrag genoemd van € 26 miljoen (exclusief rente en kosten). De Veiligheidsregio heeft geen algemene reserve die kan dienen om de risico's op te vangen.				

A.2 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)				Opgericht 1 januari 2013
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De OMWB voert ten behoeve van haar deelnemers taken uit op het gebied van omgevingsrecht. Als verlengstuk van lokaal en provinciaal bestuur levert zij een bijdrage aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio. Ook voert zij vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit en handelt zij klachten af op het gebied van milieu.			252	25 gemeenten + Provincie
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 1.838.000 Per 31-12-2020: € 1.815.000	Per 01-01-2020: € 4.058.000 Per 31-12-2020: €4.057.000	2020: € 0	ca. 1%	2020: € 293.408
Grootste risico's in 2020:				
De begroting is opgesteld op basis van de MWB-norm. Enerzijds betekent dit dat een aantal gemeenten dient toe te groeien naar een aanvaardbaar minimum niveau voor de inrichting gebonden taken op basis van het gevalideerde IB-bestand 2.0, anderzijds is er een aantal gemeenten dat op dit moment een hogere ambitie heeft dan het aanvaardbaar minimumniveau. Deze gemeenten hebben het recht om de deze ambitie met jaarlijks maximaal 25% af te schalen. De OMWB loopt hier een risico. De kans wordt ingeschat op maximaal 50%. Hiertoe wordt een deel van de formatie als flexibele schil aangehouden.				

A.3 GGD West-Brabant				Opgericht 1 januari 2000
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.			240	16 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 4.131.000 Per 31-12-2020: € 4.125.000	Per 01-01-2020: € 10.553.000 Per 31-12-2020: € 10.553.000	2020: € -	2,31%	2020: € 437.147
Grootste risico's in 2020:				
Mobiliteit personeel (verloop) en mogelijk opgelegde bezuinigingen vanuit gemeenten.				

A.4 Regio West-Brabant (RWB) (= incl. REWIN)				Opgericht 1 januari 2011
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De 16 gemeenten in West-Brabant en het Zeeuwse Tholen hebben de gezamenlijke ambitie om de regio te versterken en te stimuleren op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.			23,89 (RWB) en 6,67 (MBC)	17 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € Per 31-12-2020: € 432.000	Per 01-01-2020: € Per 31-12-2020: € 4.640.000	2020: € 0	2,29%	2020: € 422.684
Grootste risico's in 2020:				
In de begroting 2020 noemt de RWB een aantal risico's. Het grootste risico is dat de subsidieverstrekker niet akkoord gaat met de verantwoording van de subsidie, waardoor een onvoorzien tekort kan ontstaan. De RWB heeft geen reserves opgebouwd die kunnen dienen voor het opvangen van risico's. Daarnaast is het opdrogen van subsidiemogelijkheden een belangrijk risico.				

A.5 Belastingsamenwerking West-Brabant				Opgericht 1 januari 2012
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De BWB is verantwoordelijk voor de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en verschillende gemeentelijke belastingen. Daarnaast geeft de BWB uitvoering aan de wet WOZ.			128	11 gemeenten + Waterschap Brabantse Delta
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € - Per 31-12-2020: € -	Per 01-01-2020: € 2.818.000 Per 31-12-2020: € 2.533.000	2020: € 0	3,11%	2020: € 425.000
Grootste risico's in 2020:				
Door krapte op de arbeidsmarkt is invulling van cruciale functies moelijker. Tevens vragen veranderende werkzaamheden binnen de BWB een flexibele invulling van het personeelsbestand. Dit kan een kostenverhogend effect hebben. Voor 2020 is het risico van een mogelijke datalek op € 470.000 geschat.				

A.6 WVS-Groep				Opgericht in 1974
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
Integrale uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), alsmede het aanbieden van beschut werk, activiteiten t.b.v. arbeidsintegratie en aangepaste arbeid aan personen uit de deelnemende gemeenten, die op afstand van de reguliere arbeidsmarkt staan.			1952,39 (181,5 regulier)	9 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 4.530.000 Per 31-12-2020: € 4.584.000	Per 01-01-2020: 20.906.000 Per 31-12-2020: € 20.857.000	2020: € -	4.11%	2020: € 341.775
Grootste risico's in 2020:				
1.De onzekerheid of De hoogte van De rijksbijdrage SW en De loonprijscompensatie mee ontwikkelen met De markt. 2. Door een versnelde afname van SW-personeel ook de toegevoegde waarde substantieel afneemt.3. Mogelijke afschaffing van het Lage Inkomens Voordeel 4. Wijziging van de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB) per 1 januari 2020 met betrekking tot payroll. Waardoor de personeelskosten op de doelgroep toenemen.				

A.7 West-Brabants Archief (Bergen op Zoom)				Opgericht 1 juli 2016
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
Het West-Brabants Archief wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, inwoner en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, met name door het mede realiseren en beheren van een e-depotvoorziening.			19,53	9 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 232.810 Per 31-12-2020: € 232.810	Per 01-01-2020: € 1.375.414 Per 31-12-2020: € 1.314.099	2020: € -	3.8 %	2020: € 97.284
Grootste risico's in 2020:				
Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.				

A.8 Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord				Opgericht 1 januari 2005
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De RAV verzorgt zowel acute zorgverlening als besteld ambulancevervoer.			560,7	41 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 14.009.000 Per 31-12-2020: € 13.970.000	Per 01-01-2020: € 30.687.000 Per 31-12-2020: € 29.087.000	2020: €0	-	2020: n.v.t.
Grootste risico's in 2020:				
Het weerstandsvermogen is voldoende om de in de beleidsbegroting genoemde risico’s op te vangen. Ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,8%.				

A.9 Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal				Opgericht 1 januari 2012
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De ISD is een gemeenschappelijke orgaan (zonder rechtspersoonlijkheid). Welke als doel heeft het begeleiden naar werk van inwoners, het verstrekken van uitkeringen en het bestrijden van armoede. De ISD is een samenwerkingsverband van de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Steenbergen. De ISD kent geen eigen activa en passiva. Vanuit de deelnemende gemeenten wordt een jaarlijkse bijdrage geleverd op basis van het klantenbestand (% aandeel in het totaal).			97,31	3 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: n.v.t. Per 31-12-2020: n.v.t.	Per 01-01-2020: n.v.t. Per 31-12-2020: n.v.t.	2020: -	11,62%	2020: € 1.158.093
Grootste risico's in 2020:				
Door veranderende wetgeving of onvoorziene situaties is meer personeel benodigd dan voorzien. De kans hierop wordt laag ingeschat. Verhoging van de kosten van derden en cao-ontwikkelingen.				

A.10 Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant				Opgericht 1 augustus 2012
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De samenwerking heeft als doelstelling om schoolverzuim en schooluitval samen verder terug te dringen. Het RBL West-Brabant voert een aantal wettelijke taken uit voor de gemeenten op het terrein van de Leerplicht- en RMC-wet. Het RBL West-Brabant zoekt daarbij nadrukkelijk de samenwerking op met scholen en andere instellingen. De bundeling van mensen en middelen zal leiden tot een verdere verhoging van de deskundigheid van leerplichtambtenaren en trajectbegeleiders en tot meer continuïteit in de dienstverlening naar kinderen, jongeren, ouders en scholen. Het hogere doel is duidelijk: een impuls voor het voorkomen en terugdringen van verzuim en schooluitval; een ambitie waar gemeenten, onderwijs en andere ketenpartners samen voor staan.			17,22	16 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: n.v.t. Per 31-12-2020: n.v.t.	Per 01-01-2020: € 1.400.000 Per 31-12-2020: € 1.400.000	2020: -	2,86%	2020: € 10.987
Grootste risico's in 2020:				
Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.				

A.11 Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BeNeGo)				Opgericht 1967
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
Bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door middel van grensoverschrijdend overleg en behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de 13 Nederlandse en 10 Belgische gemeenten. BENEGO kent geen vermogenspositie en geen financieel resultaat. Eventuele projectkosten worden direct verrekend.				
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: n.v.t. Per 31-12-2020: n.v.t.	Per 01-01-2020: n.v.t. Per 31-12-2020: n.v.t.	2020: n.v.t.	4,11%	2019: € 1.250
Grootste risico's in 2020:				
Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.				

A.12 Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten HNG)				Opgericht 1970
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De Gemeenschappelijke Regeling HNG is per 1 april 2010 opgeheven. Het doel van de regeling beperkt zich tot het blijven instaan voor de verplichtingen die niet zijn overgegaan naar de NV Bouwfonds. De verkoopprijs van de HNG is niet in één termijn uitbetaald, maar uitgesmeerd over 25 gelijke jaarlijkse termijnen, de laatste termijn 1 september 2020. Woensdrecht ontvangt jaarlijks een aandeel van € 94.305. Middels een akte van cessie heeft het HNG aan de BNG alle rechten - voortvloeiende uit de jaarlijkse termijnbetalingen van de verkoopsom - aan elke individuele gemeente overgedragen en heeft de BNG de overdracht aanvaard. De laatste termijn, verantwoord in boekjaar 2019, wordt ontvangen per 01-09-2020.			0	123 gemeenten (situatie per 31-12-1995)
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht (te ontvangen):**
Per 01-01-2020: n.v.t. Per 31-12-2020: n.v.t.	Per 01-01-2020: n.v.t Per 31-12-2020: n.v.t.	2020: n.v.t.	0,87%	2020: € 0
Grootste risico's in 2020:				
Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.				

B. Vennootschappen en coöperaties

B.1 Provinciale Zeeuwse Elektriciteit Maatschappij (PZEM)				Opgericht in 1919
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
Woensdrecht is aandeelhouder in PZEM NV. Begin 2017 is het onderdeel Retail van Delta NV verkocht. Onderdeel van de verkoop was dat de naam Delta werd overgedragen. De resterende onderdelen zijn verder onder de naam PZEM gegaan. In de tweede helft van 2017 is door de gezamenlijke aandeelhouders de aandeelhoudersstrategie van PZEM herijkt. Het publiek belang van deze vennootschap bestaat uit het leveren van energie (elektriciteit, water en gas). In Woensdrecht levert PZEM drinkwater.				
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: Per 31-12-2020:	Per 01-01-2020: Per 31-12-2020:	2020: n.v.t.	0,91%	2020: -
Grootste risico's in 2020:				
Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.				

B.2 Saver N.V.				Opgericht 1999
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
SAVER is een samenwerking op het gebied van het inzamelen, bewerken en verwerken van huishoudelijk- en bedrijfsafval en reiniging alsmede op het gebied van andere milieuvelden. De gemeente Woensdrecht is aandeelhouder, samen met de gemeenten Bergen op Zoom, Roosendaal en Halderberge.				4 gemeenten
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen**	**Verwachte Financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2018: € 25.900.000 Per 31-12-2018: € 26.600.000	Per 01-01-2018: € 8.210.000 Per 31-12-2018: € 11.300.000	2019: n.n.b.	11%	2020:
Grootste risico's in 2020:				
De belangrijkste risico's hebben betrekking op technologische ontwikkelingen - in het bijzonder de automatisering van bedrijfsprocessen - en de mate waarin de onderneming in staat is hierop in te spelen.				

B.3 Business Park Aviolanda B.V.				Opgericht 1955
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
Business Park Aviolanda is een publiek/private samenwerking gericht op het realiseren van 'luchtvaartgebonden' activiteiten.				Fokker 20% Provincie 60% en gemeente Woensdrecht 20%
Verwachte omvang Eigen Vermogen:	**Verwachte omvang Vreemd Vermogen:**	**Verwachte financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht:**
Per 01-01-2020: € 10.925.000 Per 31-12-2020: € 11.120.000	Per 01-01-2020: € 31.476.000 Per 31-12-2020: € 30.726.000	2020: € 195.000	20%	2020:
Grootste risico's in 2020:				
Dat overeenstemming over en realisatie van de wide-body hangaars en de verdere samenwerking op het gebied van onderwijs, die essentieel zijn voor de groei van het business park, uitblijft.				

B.4 NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)				Opgericht 23 december 1914
Doelstelling:			**Aantal fte's:**	**Deelnemers:**
De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen			302	357 gemeenten
Omvang Eigen Vermogen:	**Omvang Vreemd Vermogen:**	**Gerealiseerd financieel resultaat:**	**Belang:**	**Bijdrage gemeente Woensdrecht (te ontvangen):**
Per 01-01-2018: € 4.687.000 Per 31-12-2018: € 4.991.000	Per 01-01-2018: € 135.185.000 Per 31-12-2018: € 132.518.000	2018: € 337.000.000	0,02%	2020: € 25.047
Grootste risico's in 2018:				
Achtergestelde schulden van € 32 miljoen per 31-12-2018. De BNG verstrekt geen prognose over lopende en toekomstige (boek)jaren.				

Paragraaf 8 Grondbeleid

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het geheel aan maatregelen dat een gemeente ter beschikking staat om haar vastgestelde ruimtelijke, volkshuisvestelijke en economische doelstellingen te realiseren. Grondbeleid is geen doel op zich, maar is “dienstbaar” aan de hiervoor genoemde beleidsvelden. Grondbeleid kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, waarbij een gemeente een actieve of een faciliterende rol kan innemen, met uiteraard diverse gradaties daar tussenin. Met grondbeleid zijn grote bedragen gemoeid; daarnaast is het een beleidsveld waarbij niet alle handelingen en transacties even transparant gemaakt kunnen worden. Dit heeft alles te maken met de toch wat moeilijke positie die de gemeente op de huidige grondmarkt inneemt, want de concurrent in de vorm van marktpartijen en projectontwikkelaars is uiterst alert. Juist daarom is het raadzaam om over het te voeren grondbeleid helder te communiceren en vooraf duidelijkheid te verkrijgen over de gestelde kaders.

In deze paragraaf grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid in het jaar 2020. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente in de jaarlijks bij de programmabegroting op te nemen ‘paragraaf grondbeleid’ tenminste inzicht te geven in de volgende zaken:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de te realiseren doelstellingen;
- Een aanduiding van de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves voor grondzaken;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot het te voeren risicomanagement;
- Een onderbouwing van de geraamde winst- en verliesneming.

Gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Woensdrecht voert haar grondpolitiek conform het vastgestelde Grondbeleid.
Bij een actieve grondpolitiek verwerft en ontwikkelt de gemeente voornamelijk zelf. Indien de gemeente zelf geen ontwikkelende rol heeft dan wordt met initiatiefnemers voor het stellen van randvoorwaarden, locatie-eisen voor de ontwikkeling en het verhalen van kosten een overeenkomst gesloten. De gemeente geeft de voorkeur aan het afsluiten van een anterieure overeenkomst. Dit betreft een overeenkomst tussen de gemeente en (markt-)partijen over de grondexploitatie, gesloten voor de vaststelling van een planologische maatregel.

De gemeente heeft nog diverse gronden in eigendom, waaronder de gronden gelegen nabij de Hoef, de Noordrand, de Verlengde Duinstraat en de Putseweg / Scheldeweg. Bij het in ontwikkeling nemen van deze gronden is de gemeente verplicht zich te houden aan de algemene regels die zijn opgesteld door de commissie BBV voor het exploiteren van gronden. Voor het optimaal kunnen beheren en beheersen van de gemeentelijke grondexploitaties is het wenselijk om naast deze algemene regels van de BBV aanvullende regels vast te stellen. Deze aanvullende regels zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid 2019. Hierin is vastgesteld dat de gemeente een afzonderlijke grondexploitatie opstelt voor ‘in exploitatie genomen gronden’ waarbij er daadwerkelijk sprake is van een waardevermeerdering, er directe kosten worden gemaakt en er sprake is van een fysieke wijziging van de gronden. De grondexploitaties worden eenmaal per jaar geactualiseerd bij de vaststelling van de begroting.

Onderstaand treft u de volgende ontwikkelingen betreffende het jaar 2020 aan:
A Ontwikkeling risico’s
B Stand van zaken projecten

A Ontwikkeling risico's

Er kan onderscheid gemaakt worden in twee soorten risico's ten aanzien van de grondexploitaties:

- Algemene risico's (conjuncturele of marktrisico's)
- Risico's op planniveau (afzet en invulling)

Algemene risico's
De momentele lage hypotheekrente zorgt ervoor dat de vraag naar nieuwbouwwoningen fors toeneemt. Dit heeft een positief effect op de afzet en verkoopsnelheid van de bouwgronden. Het eerder, dan was geprognotiseerd, verkopen van de bouwgronden, levert een positief resultaat op in de grondexploitaties. De huidige grondexploitaties hebben rekening gehouden met deze toenemende vraag. Mocht de hypotheekrente onverhoopt stijgen of de gemeente in de toekomst in haar grondprijzenbeleid besluiten om hogere prijzen vast te stellen, dan zal dit de vraag naar bouwgrond negatief beïnvloeden en zal de geprognotiseerde verkoopsnelheid mogelijk niet gehaald worden. Door het niet, of later verkopen van de bouwgronden kunnen er verliezen ontstaan op de grondexploitaties.

De PAS-problematiek:
Vanuit het Programma Aanpak Stikstof (PAS) werkte Nederland aan maatregelen om de uitstoot van stikstof te verminderen. De Raad van State heeft op 29 mei 2019 geoordeeld dat het PAS onvoldoende is onderbouwd om vergunningen voor nieuwe (of bestaande) activiteiten die stikstof uitstoten te beoordelen. Dit betekent dat "toestemming vooruitlopend op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor beschermde natuurgebieden", in strijd met Europese natuurwetgeving. De uitspraak betekent voor gemeenten specifiek dat (bouw)projecten door heel Nederland vertraging oplopen. Hoewel Rijk en de Provincie Noord-Brabant gemeld hebben in het najaar van 2019 met een oplossing te komen, heeft dit mogelijk een negatieve invloed op de in deze actualisatie geprognotiseerde uitgiftetermijn van de diverse bouwkavels.

Winstneming:
De methode van winstneming (Percentage of Completion) is met ingang van 2018 ingevoerd en betekent dat gemeenten verplicht zijn om tussentijdse winstneming te doen. Nadeel hiervan is dat de renteopbrengsten die uit de winst ontstonden dan ook lager worden omdat de opbrengsten eerder uit de grondexploitatie worden gehaald. Dit heeft geleid tot een rentenadeel van € 200.000 voor de grondexploitatie centrum Hoogerheide en zal voor de andere grondexploitaties leiden tot een negatieve winstbijstelling zodra winst genomen wordt.

Risico's op planniveau
Een berekening van de risico's op planniveau wordt jaarlijks, bij het opstellen van de begroting, gemaakt. Hiertoe worden de grondexploitaties geactualiseerd. Actualisatie houdt in dat:

- de uitgiftetermijnen zijn bijgesteld;
- de lasten opnieuw zijn beoordeeld en bijgesteld;
- grondprijzen zijn geraamd op basis van het grondprijzenbeleid

Nieuwe regels: Vennootschapsbelasting overheden en BBV
Per 1 januari 2016 is de Vennootschapsplicht voor overheidsondernemingen in werking getreden. Het doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld voor overheidsondernemingen en private ondernemingen. De grondexploitaties van de gemeente Woensdrecht vallen onder bedrijfsactiviteiten. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsplichtig is. De hoogte van de bijdrage per jaar is van een aantal factoren afhankelijk, waaronder de rekenmethode voor de afdracht. In 2020 moet de aangifte over het jaar 2018 zijn ingediend. De gemeente is in overleg met de Belastingdienst ten aanzien van de fiscale openingsbalans en winstberekening. Dit is de reden dat de Belastingdienst nog geen definitieve aanslag heeft opgelegd over het eerste jaar (2016) van de aangifte. De Commissie

BBV heeft in juli 2019 een nieuwe notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken gepubliceerd. In de grondexploitaties is rekening gehouden met deze nieuwe regelgeving van de notitie.

B Stand van zaken projecten

In onderstaande tabel wordt de prognose van de grondexploitaties weergegeven.

Prognose Complexen in exploitatie	Opbrengsten		Jaar van realisatie	
	Begroting 2020	Jaarrekening 2018	Begroting 2020	Jaarrekening 2018
De Hoef, Hoogerheide	€ -	€ 74.309	-	2019
Centrum, Hoogerheide	€ 921.816	€ 1.121.417	2025	2024
Noordrand, Ossendrecht	€ 942.583	€ 440.728	2024	2024
Verlengde Duinstraat, Hoogerheide	€ 1.329.668	€ 1.357.151	2020	2024
Totaal	**€ 3.194.067**	**€ 2.993.605**		

Complexen in exploitatie

Complex De Hoef, Hoogerheide
Complex de Hoef is in 2019 afgerond.

Complex Centrum, Hoogerheide
De structuurvisie “Kern Hoogerheide” met de daarbij behorende grondexploitatie ‘Centrum Hoogerheide’ zijn vastgesteld door de raad van Woensdrecht. Deze grondexploitatie sluit positief. Van 2016 tot heden zijn vooral kosten gemaakt voor het bestemmingsplan en voorbereidende kosten voor het ontwerp infrastructuur. In verband met te verwachten waterproblematiek is, op advies van de rioolbeheerder, een extra waterbuffer in het gebied opgenomen. Dit heeft geleid tot een iets minder positief resultaat. Het bestemmingsplan Scheldeweg Noord is in 2017 onherroepelijk in werking getreden. Een gedeelte van de gronden is aan derden geleverd in 2018. De overige gronden zijn in 2019 geleverd. De tussentijdse winst voor het complex Centrum Hoogerheide, naar rato van de voortgang, is voor 2020 geraamd op € 19.334.

Door de winstneming in van € 2.178.177 in 2018 ontstaan er in de herziening van de grondexploitatie echter wel minder renteopbrengsten van € 200.000. Hierdoor is de resterende eindwinst bijgesteld van € 1.121.417 naar € 921.816. De looptijd van de grondexploitatie is met één jaar verlengd omdat de ontwikkeling van de Semmelweisstraat en het Lucasplein later wordt opgepakt ten gunste van andere projecten.

Complex Noordrand, Ossendrecht
Het plan voorziet in de ontwikkeling van een duurzame woonwijk met circa 43 woningen in Ossendrecht. In het plan zijn 19 uit te geven bouwkavels en 24 huurwoningen opgenomen. Het bestemmingsplan is onherroepelijk geworden en de uitgifte van de kavels is in februari 2019 gestart. De tussentijdse winst is naar rato van de voortgang voor 2020 berekend op € 83.868. De bijstelling van de grondprijzen en een voordeel in de aanbesteding van het bouw- en woonrijp maken hebben in 2019 geleid tot een verwachte extra eindwinst van € 500.000.

Complex Verlengde Duinstraat, Hoogerheide
Op de locatie Verlengde Duinstraat in Hoogerheide, gelegen achter de bestaande woningen aan de Verlengde Duinstraat en de Wouwbaan, zijn 27 woningen gepland. Voor de realisering van deze 27 woningen is door de raad op 17 mei 2018 een bestemmingsplan vastgesteld. In augustus 2018 is

het bestemmingsplan onherroepelijk in werking getreden. In dit plan worden 16 bouwkavels uitgegeven door Ruimte voor Ruimte en 9 bouwkavels door de gemeente. De uitgifte is in 2018 gestart. De tussentijdse winst voor het complex Verlengde Duinstraat Hoogerheide, naar rato van de voortgang, is voor 2020 berekend op € 669.982. De verkoop van met name de twee grootste kavels blijkt moeizamer te gaan dan verwacht. Vandaar dat de verkoop verwacht wordt in 2020. De looptijd van de grondexploitatie is teruggebracht naar 2 jaar omdat het restantbudget voor woonrijp maken na verkoop van de laatste kavels niet meer benodigd is.

Tussentijdse winst 2020
De totale tussentijdse winst van de drie complexen (Centrum Hoogerheide, Verlengde Duinstraat Hoogerheide en Noordrand Ossendrecht), naar rato van de voortgang, is voor 2020 berekend op € 773.184.

Complexen (nog) niet in exploitatie genomen

Complex overige gronden
De classificatie “niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)” is vervallen vanwege wijzigingen in BBV voorschriften en deze gronden zijn per 1-1-2016 verantwoord onder de materiële vaste activa, rubriek overige investeringen met economisch nut “grond en terreinen”. Dit betreft gronden waarvoor geen directe plannen en/of mogelijkheden zijn om de gronden binnen twee jaar te ontwikkelen. Deze gronden komen wel in aanmerking voor verkoop, pacht, verhuur of ontwikkelingen in de toekomst.

Reserves

Algemeen:
De reserves van het grondbedrijf zijn per 1 januari 2012 samengevoegd met de algemene reserve van de gemeente. Bij onvoorziene risico’s met betrekking tot de grondexploitatie zal de algemene reserve worden aangesproken om als buffer te fungeren.

Reserve anterieure overeenkomsten:
Deze reserve komt tot stand op basis van een wettelijke verplichting. Deze verplichting houdt in dat alle gemaakte kosten verhaald worden op initiatiefnemer. Deze reserve wordt gevoed door vooruitbetaalde bedragen door derden en zal afnemen in de jaren dat het project tot uitvoering wordt gebracht. De inkomsten kunnen niet gezien worden als winst, maar als het verhalen van gemaakte of nog te maken gemeentelijke kosten op de initiatiefnemer.

Overzichten

Overzicht van incidentele baten en lasten

Inleiding

De definitie voor het begrip “incidenteel” is *baten en lasten, die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen of materieel wijzigen*. De BBV voorschriften vereisen, dat inzicht gegeven wordt in de incidentele baten en lasten. Baten en lasten uit eenmalige activiteiten ontstaan vanwege projecten, eenmalige bijdragen en onvoorziene situaties. Ook eenmalige onttrekkingen aan reserves worden als incidentele baten en lasten beschouwd.

Overzicht van incidentele baten en lasten

In het onderstaand overzicht zijn de belangrijkste (groter dan € 10.000) opgenomen:

Bedragen x 1.000

Incidentele baten	2020	2021	2022	2023
Programma				
1. Sociaal Domein	€ -	€ -	€ -	€ -
2. Ruimte	€ 970	€ 408	€ 339	€ 821
3. Leefomgeving	€ -	€ -	€ -	€ -
4. Economie	€ -	€ -	€ -	€ -
5. Bestuurskracht	€ 777	€ 101	€ 91	€ -
Totaal	**€ 1.747**	**€ 509**	**€ 430**	**€ 821**

Incidentele lasten	2020	2021	2022	2023
Programma				
1. Sociaal Domein	€ 315	€ -	€ -	€ -
2. Ruimte	€ 169	€ 3	€ 15	€ 669
3. Leefomgeving	€ 163	€ 25	€ -	€ -
4. Economie	€ -	€ -	€ -	€ -
5. Bestuurskracht	€ 815	€ 211	€ 201	€ 110
Totaal	**€ 1.463**	**€ 239**	**€ 216**	**€ 779**
Saldo incidentele baten en lasten	**€ -284**	**€ -270**	**€ -214**	**€ -42**

Structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo van baten en lasten	€ -1.036	€ -121	€ -1	€ 718
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	€ 1.166	€ 579	€ 541	€ -167
Begrotingsresultaat na bestemming	**€ 129**	**€ 458**	**€ 540**	**€ 551**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	€ -284	€ -270	€ -214	€ -42
Structureel begrotingssaldo	**€ -156**	**€ 188**	**€ 326**	**€ 509**

Toelichting op incidentele baten en lasten

Per saldo zijn de incidentele baten hoger dan de incidentele lasten. Met uitzondering van begrotingsjaar 2020 is het regulier begrotingsresultaat voldoende positief om vanaf 2021 een structureel positief begrotingssaldo te presenteren. Bij de incidentele baten zijn de meeste incidentele baten zichtbaar bij programma 2 Ruimte. Deze bestaan uit de opbrengsten van snippergroen en de

winstnemingen bij de diverse grondexploitaties. Daarnaast zijn incidentele baten zichtbaar bij programma 5 Bestuurskracht bestaande uit eenmalige onttrekkingen uit reserves voor personele lasten (formatieplan) en diverse eenmalige exploitatiebudgetten, waarvan de dekking is voorzien vanuit een reserve.

Aan de lastenzijde zijn er voor begrotingsjaar 2020 in het programma 1 Sociaal Domein eenmalige effecten zoals extra middelen voor de jeugdprofessionals, het vervallen van de HHT en een verbeterplan voor de Integrale toegang. Verder is er voor 2020 in programma 5 Bestuurskracht extra tijdelijk personeel begroot vanuit het formatieplan (zie programmabegroting 2019). Hier, zie toelichting incidentele baten, staat een extra onttrekking aan de reserves tegenover. Tenslotte zijn de incidentele lasten in 2023 fors vanwege een eenmalige dotatie voor grote wielerevenementen en een reservering voor toekomstige kapitaallasten voor de nieuwbouw van de gemeentewerf/brandweerkazerne. Deze wordt gedekt vanuit de incidentele baten uit programma 2, namelijk de tussentijdse winstneming 2023 vanuit de grondexploitatie Centrum Hoogerheide.

Overzicht van baten en lasten 2019-2023

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten							
Programma 1 Sociaal Domein	8.410.453	449.017	8.859.470	7.758.512	7.715.894	7.700.371	7.695.500
Programma 2 Ruimte	2.108.260	598.588	2.706.848	2.278.183	1.419.887	1.410.405	2.396.647
Programma 3 Leefomgeving	2.251.027	290.096	2.541.123	2.328.593	2.328.755	2.328.714	2.328.594
Programma 4 Economie	2.828.183	-231.750	2.596.433	2.937.688	2.937.690	2.937.686	2.937.686
Programma 5 Bestuurskracht	30.886.371	688.934	31.575.305	32.867.392	33.411.843	33.600.433	33.813.933
Totaal Baten	**46.484.294**	**1.794.885**	**48.279.179**	**48.170.368**	**47.814.069**	**47.977.609**	**49.172.360**
Lasten							
Programma 1 Sociaal Domein	-24.290.048	-855.119	-25.145.167	-25.278.436	-24.794.791	-24.984.900	-25.028.946
Programma 2 Ruimte	-1.897.809	-509.870	-2.407.679	-1.575.915	-1.294.132	-1.279.955	-1.746.224
Programma 3 Leefomgeving	-8.637.552	1.585.310	-7.052.242	-6.450.719	-6.492.450	-6.451.130	-6.338.559
Programma 4 Economie	-2.421.014	-52.760	-2.473.774	-2.511.024	-2.511.260	-2.509.582	-2.506.507
Programma 5 Bestuurskracht	-13.083.612	-681.047	-13.764.659	-13.390.771	-12.841.954	-12.753.154	-12.834.362
Totaal Lasten	**-50.330.035**	**-513.486**	**-50.843.521**	**-49.206.865**	**-47.934.587**	**-47.978.721**	**-48.454.598**
Resultaat	**-3.845.741**	**1.281.399**	**-2.564.342**	**-1.036.497**	**-120.518**	**-1.112**	**717.762**
Onttrekkingen							
Programma 5 Bestuurskracht	4.009.061	91.821	4.100.882	1.847.876	801.272	723.084	615.877
Stortingen							
Programma 5 Bestuurskracht	138.351	1.605.054	1.743.405	682.121	222.427	182.239	782.469
Mutaties reserves	**3.870.710**	**-1.513.233**	**2.357.477**	**1.165.755**	**578.845**	**540.845**	**-166.592**
Resultaat	**24.969**	**-231.834**	**-206.865**	**129.258**	**458.327**	**539.733**	**551.170**

Overzicht van baten en lasten 2020 naar taakvelden

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten							
0.1 Bestuur	183.046	0	183.046	183.435	183.472	158.392	133.401
0.2 Burgerzaken	326.956	0	326.956	258.639	258.753	261.838	261.800
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	40.067	0	40.067	40.071	40.072	40.072	40.065
0.4 Overhead	26.728	42.000	68.728	27.608	27.648	27.766	27.748
0.5 Treasury	17.518	53.419	70.937	65.685	44.528	43.786	43.445
0.61 OZB woningen	2.571.931	47.000	2.618.931	2.678.856	2.706.114	2.733.363	2.760.365
0.62 OZB niet-woningen	1.710.936	56.500	1.767.436	1.885.650	1.904.400	1.923.100	1.941.700
0.64 Belastingen overig	108.131	-7.800	100.331	100.567	100.441	100.441	100.442
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	29.365.243	545.352	29.910.595	30.609.235	31.116.103	31.256.127	31.444.379
0.8 Overige baten en lasten	0	52.833	52.833	54	55	55	55
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	61	0	61	166	60	47	37
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	18.247	-8.695	9.552	9.552	9.661	9.695	9.747
1.2 Openbare orde en veiligheid	38.830	0	38.830	25.032	25.039	25.036	25.037
2.1 Verkeer en vervoer	39.905	300.000	339.905	49.082	49.150	49.122	49.041
2.2 Parkeren	297	0	297	313	313	313	313
3.1 Economische ontwikkeling	60	0	60	62	64	63	65
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	16	0	16	18	17	14	12
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	22.777	0	22.777	22.803	22.804	22.804	22.804
3.4 Economische promotie	422.647	70.800	493.447	447.900	447.900	447.900	447.900
4.1 Openbaar basisonderwijs	47	0	47	50	51	51	51
4.2 Onderwijshuisvesting	984	0	984	1.161	1.165	1.421	1.417
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	116.678	205.270	321.948	116.777	116.850	116.843	116.848
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	85	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	70.758	-25.000	45.758	45.873	70.866	70.845	70.846
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	149	0	149	157	160	160	160
5.4 Musea	157	0	157	164	169	168	169
5.6 Media	32.483	0	32.483	32.518	32.532	32.529	32.531
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	14.947	-2.440	12.507	13.627	13.609	13.605	13.610

Overzicht van baten en lasten 2020 naar taakvelden - vervolg

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	208.609	-39.404	169.205	230.652	230.645	230.634	230.642
6.2 Wijkteams	7.309	0	7.309	7.562	7.472	7.469	7.467
6.3 Inkomensregelingen	3.935.326	216.640	4.151.966	3.904.981	3.905.114	3.905.099	3.905.145
6.4 Begeleide participatie	3.399	0	3.399	2.966	3.069	3.009	2.965
6.5 Arbeidsparticipatie	36.191	13.527	49.718	49.890	19.749	29.186	29.188
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	74.735	0	74.735	71.342	71.373	71.376	71.381
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	252.753	-117.425	135.328	136.199	136.044	136.221	136.248
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	6.611	0	6.611	5.643	5.721	5.642	5.665
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	288	0	288	311	310	309	311
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	32.636	-31.470	1.166	867	886	884	888
7.1 Volksgezondheid	1.073	0	1.073	1.191	1.218	1.215	1.220
7.2 Riolering	1.900.200	29.500	1.929.700	1.946.260	1.946.260	1.946.260	1.946.260
7.3 Afval	2.805.330	-231.750	2.573.580	2.914.805	2.914.805	2.914.805	2.914.805
7.4 Milieubeheer	232	0	232	345	352	350	352
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	74.863	0	74.863	74.260	74.260	74.260	74.260
8.1 Ruimtelijke ordening	1.520.798	494.923	2.015.721	1.586.399	712.125	627.666	1.688.906
8.3 Wonen en bouwen	494.342	131.105	625.447	621.555	612.670	687.668	612.669
Totaal Baten	**46.484.294**	**1.794.885**	**48.279.179**	**48.170.368**	**47.814.069**	**47.977.609**	**49.172.360**
Lasten							
0.1 Bestuur	-1.403.633	-117.373	-1.521.006	-1.572.541	-1.566.558	-1.511.701	-1.485.334
0.2 Burgerzaken	-220.850	72	-220.778	-169.517	-198.155	-198.087	-168.994
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-55.280	-160.450	-215.730	-60.476	-60.377	-60.340	-54.929
0.4 Overhead	-8.092.243	-290.580	-8.382.823	-8.346.297	-8.049.648	-8.002.169	-7.973.733
0.5 Treasury	-15.719	0	-15.719	-44.615	-23.435	-22.579	-21.330
0.61 OZB woningen	-263.032	0	-263.032	-264.297	-263.896	-263.813	-263.563
0.64 Belastingen overig	-252.233	-71.000	-323.233	-249.323	-152.994	-152.961	-152.863
0.8 Overige baten en lasten	-33.954	-224.154	-258.108	7.403	3.463	2.976	2.514
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-191.699	4.397	-187.302	-216.858	-46.378	-29.780	-136.983
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.759.211	37.179	-1.722.032	-1.741.130	-1.781.007	-1.810.031	-1.837.575
1.2 Openbare orde en veiligheid	-384.161	715	-383.446	-388.009	-383.839	-381.920	-381.537
2.1 Verkeer en vervoer	-4.726.625	2.095.065	-2.631.560	-2.554.612	-2.562.506	-2.547.613	-2.485.390
2.2 Parkeren	-10.842	0	-10.842	-13.078	-13.026	-12.904	-12.712
3.1 Economische ontwikkeling	-61.243	0	-61.243	-46.852	-46.782	-46.769	-46.725
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-14.673	0	-14.673	-11.620	-11.422	-9.902	-7.163
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-36.977	0	-36.977	-39.677	-39.618	-39.605	-39.568

Overzicht van baten en lasten 2020 naar taakvelden - vervolg

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2019 (inclusief wijziging)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
4.1 Openbaar basisonderwijs	-36.601	0	-36.601	-37.083	-37.027	-37.016	-36.981
4.2 Onderwijshuisvesting	-906.934	-22.048	-928.982	-883.319	-872.233	-983.876	-1.107.256
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-747.185	-235.270	-982.455	-805.540	-839.567	-836.749	-835.708
5.1 Sportbeleid en activering	-54.996	0	-54.996	-63.730	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-665.724	-18.715	-684.439	-736.001	-709.988	-696.600	-693.300
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-115.644	0	-115.644	-117.164	-116.988	-116.953	-116.842
5.4 Musea	-119.824	0	-119.824	-123.233	-123.046	-123.009	-122.895
5.6 Media	-470.421	-150	-470.571	-480.447	-479.582	-478.935	-477.722
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.186.484	-286.808	-1.473.292	-1.082.793	-1.044.867	-1.044.096	-1.042.452
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.061.094	-38.402	-2.099.496	-2.309.043	-2.189.918	-2.166.149	-2.159.239
6.2 Wijkteams	-963.914	8.025	-955.889	-946.279	-859.059	-858.397	-852.427
6.3 Inkomensregelingen	-6.862.770	63.750	-6.799.020	-6.897.816	-6.837.368	-6.843.458	-6.844.944
6.4 Begeleide participatie	-2.324.390	-89.231	-2.413.621	-2.174.968	-2.233.905	-2.195.441	-2.132.126
6.5 Arbeidsparticipatie	-330.065	-6.589	-336.654	-384.092	-357.450	-326.485	-326.177
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-762.445	-53.000	-815.445	-841.708	-845.085	-848.871	-854.085
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-3.935.378	-358.432	-4.293.810	-4.603.701	-4.383.033	-4.523.206	-4.518.932
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-4.174.105	-114.138	-4.288.243	-4.223.024	-4.181.112	-4.183.057	-4.179.189
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-243.844	-25.000	-268.844	-232.583	-226.451	-226.380	-226.168
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-674.203	0	-674.203	-648.890	-647.917	-647.714	-647.107
7.1 Volksgezondheid	-882.976	8.104	-874.872	-894.404	-890.568	-890.287	-889.457
7.2 Riolering	-1.703.110	-29.725	-1.732.835	-1.725.829	-1.732.108	-1.735.258	-1.732.108
7.3 Afval	-2.308.121	-52.760	-2.360.881	-2.412.875	-2.413.438	-2.413.306	-2.413.051
7.4 Milieubeheer	-215.746	-52.048	-267.794	-260.824	-260.428	-260.328	-260.093
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-67.466	-45.000	-112.466	-75.884	-76.543	-75.820	-70.381
8.1 Ruimtelijke ordening	-900.467	-434.920	-1.335.387	-483.405	-330.131	-329.915	-800.579
8.3 Wonen en bouwen	-93.753	-5.000	-98.753	-50.731	-50.597	-50.217	-49.494
Totaal Lasten	**-50.330.035**	**-513.486**	**-50.843.521**	**-49.206.865**	**-47.934.587**	**-47.978.721**	**-48.454.598**
Resultaat	**-3.845.741**	**1.281.399**	**-2.564.342**	**-1.036.497**	**-120.518**	**-1.112**	**717.762**
Onttrekkingen							
0.10 Mutaties reserves	4.009.061	91.821	4.100.882	1.847.876	801.272	723.084	615.877
Stortingen							
0.10 Mutaties reserves	138.351	1.605.054	1.743.405	682.121	222.427	182.239	782.469
Mutaties reserves	**3.870.710**	**-1.513.233**	**2.357.477**	**1.165.755**	**578.845**	**540.845**	**-166.592**
Resultaat	**24.969**	**-231.834**	**-206.865**	**129.258**	**458.327**	**539.733**	**551.170**

Overzicht van baten en lasten naar kostensoorten (per programma)

Bedragen x 1.000

Nummer en omschrijving kostensoort		Programma 1. Sociaal Domein	Programma 2. Ruimte	Programma 3. Leef-omgeving	Programma 4. Economie	Programma 5. Bestuurs-kracht	Totaal
31	Grond	€ -	€ 1.376	€ -	€ -	€ -	€ 1.376
32	Duurzame goederen	€ -	€ 197	€ -	€ -	€ -	€ 197
33	Pachten	€ -	€ 13	€ 4	€ -	€ -	€ 16
36	Huren	€ 28	€ 81	€ 85	€ -	€ 20	€ 214
37	Leges en andere rechten	€ 4	€ 629	€ 109	€ 2.329	€ 278	€ 3.350
38	Overige goederen en diensten	€ 25	€ 5	€ 187	€ 554	€ 12	€ 782
51	Rente	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 41	€ 41
52	Dividenden en winsten	€ -	€ -	€ -	€ 55	€ 25	€ 80
71	Mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.848	€ 1.848
72	Mutatie voorzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 181	€ 181
221	Belastingen op producenten	€ -	€ -	€ 210	€ -	€ 4.978	€ 5.188
222	Belastingen op huishoudens	€ -	€ -	€ 1.730	€ -	€ 131	€ 1.861
342	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	€ 234	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 234
352	Uitgeleend personeel	€ 33	€ 1	€ 5	€ 0	€ 17	€ 57
412	Verhaal sociale uitkeringen in geld	€ 69	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 69
431	Inkomensoverdrachten - Rijk	€ 7.365	€ -25	€ -	€ -	€ 27.184	€ 34.524
448	Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	€ -	€ 1	€ -	€ -	€ -	€ 1
Totaal Baten		**€ 7.759**	**€ 2.278**	**€ 2.329**	**€ 2.938**	**€ 34.715**	**€ 50.018**
11	Salarissen en sociale lasten	€ -3.249	€ -141	€ -702	€ -35	€ -6.989	€ -11.116
21	Belastingen	€ -16	€ -18	€ -72	€ -	€ -235	€ -341
31	Grond	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
32	Duurzame goederen	€ -15	€ -384	€ -	€ -	€ -	€ -399
38	Overige goederen en diensten	€ -712	€ -314	€ -2.538	€ -1.794	€ -2.357	€ -7.715
42	Subsidies	€ -1.628	€ -337	€ -42	€ -30	€ -38	€ -2.074
71	Mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -682	€ -682
72	Mutatie voorzieningen	€ -47	€ -85	€ -2.170	€ -0	€ -118	€ -2.421
73	Afschrijvingen	€ -767	€ -132	€ -831	€ -0	€ -394	€ -2.124
74	Toegerekende reële en bespaarde rente	€ -57	€ -7	€ -41	€ -11	€ -57	€ -173
341	Sociale uitkeringen in natura	€ -8.745	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -8.745
351	Ingeleend personeel	€ -26	€ -1	€ -5	€ -0	€ -88	€ -121
411	Sociale uitkeringen in geld	€ -3.920	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -3.920
431	Inkomensoverdrachten - Rijk	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -97	€ -97
432	Inkomensoverdrachten - gemeenten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
433	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	€ -1.158	€ -	€ -43	€ -44	€ -2.972	€ -4.217
436	Inkomensoverdrachten - overige overheden	€ -3.241	€ -42	€ -	€ -3	€ -42	€ -3.327
438	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	€ -1.550	€ -106	€ -7	€ -593	€ -5	€ -2.261
448	Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	€ -145	€ -10	€ -	€ -	€ -	€ -155
Totaal Lasten		**€ -25.278**	**€ -1.576**	**€ -6.451**	**€ -2.511**	**€ -14.073**	**€ -49.889**
Saldo van Baten en Lasten		**€ -17.520**	**€ 702**	**€ -4.122**	**€ 427**	**€ 20.642**	**€ 129**

Geprognotiseerde balans

Bedragen x 1.000

Geprognotiseerde balans Programmabegroting 2020	01-01-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
VASTE ACTIVA					
IMMATERIELE VASTE ACTIVA					
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€ 23	€ 19	€ 15	€ 12	€ 8
Totaal Immateriële vaste activa	**€ 23**	**€ 19**	**€ 15**	**€ 12**	**€ 8**
MATERIELE VASTE ACTIVA					
Investeringen met economisch nut	€ 31.999	€ 30.728	€ 29.432	€ 35.130	€ 35.179
Investeringen met maatschappelijk nut	€ 7.305	€ 7.317	€ 6.690	€ 6.065	€ 5.493
Totaal materiële vaste activa	**€ 39.304**	**€ 38.045**	**€ 36.122**	**€ 41.195**	**€ 40.672**
FINANCIELE VASTE ACTIVA	€ 5.180	€ 5.180	€ 5.180	€ 5.180	€ 5.180
TOTAAL VASTE ACTIVA	**€ 44.507**	**€ 43.245**	**€ 41.318**	**€ 46.388**	**€ 45.861**
VLOTTENDE ACTIVA					
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	**€ 8.887**	**€ 8.999**	**€ 8.272**	**€ 8.132**	**€ 8.386**
TOTAAL ACTIVA	**€ 53.394**	**€ 52.244**	**€ 49.590**	**€ 54.520**	**€ 54.247**
VASTE PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	€ 5.270	€ 4.408	€ 4.643	€ 4.882	€ 4.963
Bestemmingsreserves	€ 13.134	€ 12.624	€ 12.146	€ 11.695	€ 11.862
Saldo van de begroting	€ -207	€ 129	€ 458	€ 540	€ 551
Totaal eigen vermogen	**€ 18.197**	**€ 17.161**	**€ 17.247**	**€ 17.117**	**€ 17.376**
VOORZIENINGEN	€ 13.324	€ 12.596	€ 12.245	€ 12.037	€ 11.985
VASTE SCHULD	€ 9.034	€ 10.269	€ 9.398	€ 15.523	€ 14.291
TOTAAL VASTE PASSIVA	**€ 40.554**	**€ 40.025**	**€ 38.891**	**€ 44.677**	**€ 43.652**
VLOTTENDE PASSIVA					
VLOTTENDE SCHULD	€ 11.839	€ 11.219	€ 9.699	€ 8.843	€ 9.595
OVERLOPENDE PASSIVA	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	**€ 12.839**	**€ 12.219**	**€ 10.699**	**€ 9.843**	**€ 10.595**
TOTAAL PASSIVA	**€ 53.394**	**€ 52.244**	**€ 49.590**	**€ 54.520**	**€ 54.247**

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen in €

Exploitatie	Begroting 2020		
	Baten	Lasten	Saldo
1.3 Werk en Inkomen			
Integratie uitkering Sociaal Domein Participatiewet	2.130.764	0	2.130.764
1.4 Maatschappelijke ondersteuning			
Integratie uitkering Sociaal Domein WMO Begeleiding	0	0	0
1.5 Zorg voor Jeugd			
Integratie uitkering Sociaal Domein Jeugd	1.294.763	0	1.294.763
5.05 Financiën			
Deelnemingen en beleggingen	25.047	-176	24.871
Renteresultaatbespaarde rente	30.638	-44.439	-13.801
Algemene uitkering gemeentefonds	27.183.708	0	27.183.708
Totaal 5.05 Financiën	**27.239.393**	**-44.615**	**27.194.778**
5.06 Belastingen en heffingen			
Onroerende zaakbelastingen woningen	2.678.500	0	2.678.500
Onroerende zaakbelastingen niet-woningen	1.885.650	0	1.885.650
Forensenbelasting	33.900	0	33.900
Toeristenbelasting	414.000	0	414.000
Hondenbelasting	97.300	0	97.300
Totaal 5.06 Belastingen en heffingen	**5.109.350**	**0**	**5.109.350**
Resultaat	**35.774.270**	**-44.615**	**35.729.655**

Budget voor onvoorziene uitgaven

Exploitatie	Begroting 2020		
	Baten	Lasten	Saldo
5.05 Financiën	**0**	**-35.000**	**-35.000**

Bijlagen

A. Overzicht lopende en voorgenomen investeringen

Programma 1 Sociaal Domein						
Omschrijving investeringskrediet	**Investerings bedrag**	**Jaar**	**Beschikbaar 2019**	**Realisatie sept-2019**	**Restant krediet**	**Stand van zaken**
Voorbereidingsbudget beschermd wonen/ maatschappelijke opvang	€ 25.000	2019	€ 25.000	€ -	€ 25.000	De afgelopen periode zijn in de regio de deelprojecten preventie en lokale ondersteuningsstructuur, toegang en monitoring uitgewerkt. Naar verwachting zullen hier nog aanvullende deelprojecten op volgen. In juli 2019 is er een akkoord gesloten tussen de VNG en het Rijk over de doordecentralisatie en het nieuwe verdeelmodel. In het akkoord is onder andere opgenomen dat beschermd wonen vanaf 2021 wordt door gedecentraliseerd. Vanaf 2022 krijgen de gemeenten gefaseerd over tien jaar lokaal financiële middelen voor beschermd wonen. Daarnaast zal de Maatschappelijke Opvang de komende jaren (tot 2025) nog een taak van de centrumgemeenten blijven en komt er een verplichte regionale samenwerking. Het Rijk werkt het akkoord de komende maanden verder uit. De uitkomsten hiervan zullen worden meegenomen in de verdere voorbereidingen ten behoeve van de doordecentralisatie.
Onderzoek en ontwikkeling onderwijshuisvesting basisonderwijs	€ 19.000	2019	€ 19.000	€ -14.543	€ 4.457	De verwachting in 2017 was dat de besteding van de middelen in 2018 volledig zou plaatsvinden. Dat is niet gerealiseerd. De reden die hieraan ten grondslag ligt, is dat er met de schoolbesturen en de colleges van de Brabantse Wal gemeenten nog geen bindende afspraken zijn gemaakt binnen het project "Doordecentralisatie". De middelen zijn dus nog nodig om de begeleidingskosten, die wij als gemeente beschikbaar stellen voor een extern bureau, te kunnen betalen.
Voorbereidingskrediet nieuwbouw basisschool Woensdrecht	€ 45.000	2017	€ 40.623	€ -6.183	€ 34.440	Op dit moment loopt er een onderzoekstraject naar innovatieve financiering voor het Integraal Kindcentrum te Woensdrecht. Dan zal duidelijk worden of we op de klassieke manier gaan bouwen of op een andere innovatieve manier. Het voorbereidingskrediet is bedoeld voor dit onderzoekstraject. Vanwege het gedegen onderzoek naar deze innovatieve manier van financieren, is extra tijd nodig voor de voorbereiding van het opstellen van de intentieverklaring met Stichting Maatschappelijk Vastgoed.
Verbeterplan Integrale Toegang Sociaal Domein	€ 292.000	2013	€ 72.909	€ -45	€ 72.864	Een stuurgroep van betrokken partners in het sociaal domein is bezig met het formuleren van een advies aan het college van B&W. In dit advies wordt een model uitgewerkt om de toegang tot zorg en ondersteuning voor inwoners zodanig in te richten zodat de in het verbeterplan beoogde resultaten behaald worden.
Software doorontwikkeling Integrale Toegang	€ 50.000	2019	€ 50.000	€ -	€ 50.000	Een stuurgroep van betrokken partners in het sociaal domein is bezig met het formuleren van een advies aan het college van B&W. In dit advies wordt een model uitgewerkt hoe de toegang tot zorg en ondersteuning voor inwoners zodanig ingericht kan worden dat de in het verbeterplan beoogde resultaten behaald worden. Op basis van dit advies en de besluitvorming daarover door het college, worden keuzes gemaakt ten aanzien van de benodigde software.
Basisschool Putte herhuisvesting PSZ en KOV	€ 100.000	2016	€ -38.317	€ -8.510	€ -46.827	Alle bouwkundige werkzaamheden zijn uitgevoerd.
Aanpassingen Basisschool Putte	€ 55.000	2016	€ 45.391	€ -	€ 45.391	De beoogde werkzaamheden die samenhangen met deze investering zijn allemaal uitgevoerd.
Renovatie basisschool Op Dreef, Putte	€ 1.600.000	2019	€ -	€ -	€ -	Vanwege het feit dat het Integraal Onderwijshuisvestingsplan nog niet is vastgesteld blijft onduidelijk wat de benodigde financiële middelen zijn.
Verbetering Brede School De Boemerang, Hoogerheide	€ 100.000	2019	€ 100.000	€ -	€ 100.000	Er wordt gewerkt aan een Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP). Alle basisscholen waaronder ook De Boemerang worden hierin opgenomen. Onderdeel van dit plan is ook een financiële planning voor de komende jaren. Dan is ook duidelijk wat er per jaar benodigd is voor onderwijshuisvesting.

Aircosysteem Ste. Marie	€ 320.000	2019	€ 320.000	€ -	€ 320.000	Er wordt gewerkt aan een Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP). Alle basisscholen waaronder ook Ste. Marie worden hierin opgenomen. Bij Ste. Marie is er eerst een onderzoek nodig om te kunnen bepalen wat er nodig is. Daarvoor worden de beoogde middelen die samenhangen met dit krediet allereerst ingezet.
Nieuwbouw basisschool Woensdrecht	€ 7.100.000	2022	€ -	€ -	€ -	Op dit moment loopt er een onderzoekstraject naar innovatieve financiering voor het IKC te Woensdrecht. Eind van dit jaar zal duidelijk worden of we op de klassieke manier gaan bouwen of op een andere innovatieve manier.
Totaal Programma 1 Sociaal Domein	**9.706.000**		**634.606**	**-29.281**	**€ 605.325**	
Programma 2 Ruimte						
Omschrijving investeringskrediet	**Investerings bedrag**	**Jaar**	**Beschikbaar 2019**	**Realisatie sept-2019**	**Restant krediet**	**Stand van zaken**
Vervangen tennisbanen tenniscomplex Huijbergen	€ 130.000	2019	€ 130.000	€ -149.262	€ -19.262	Bij het actualiseren van de begroting 2018 heeft de raad middelen beschikbaar gesteld om o.a. vier tennisbanen te renoveren in Huijbergen. Tijdens uitvoering bleek bij een inspectie een waterprobleem, waardoor de ondergrond niet waterdoorlatend was. Daardoor moest de gehele ondergrond worden aangepast. Hierdoor is er een overschrijding van het toegekende krediet ontstaan (totale kosten € 130.000). Bij vaststelling van de Perspectievennota 2019-2023 heeft de raad ingestemd met dekking van de overschrijding ten laste van de geraamde budgetten voor renovatie van het sportpark te Putte. Het werk is uitgevoerd.
Aanpassen nutsvoorzieningen gemeentelijk sportpark	€ 27.500	2018	€ 17.830	€ -15.403	€ 2.427	De werkzaamheden zijn juli 2019 afgerond inclusief de financiële afwikkeling. De afgesproken doelen zijn gerealiseerd ook binnen het budget.
Renovatie wedstrijdveld sportcomplex Putte	€ 15.000	2019	€ -	€ -	€ -	Met het vaststellen van de Perspectievennota 2019-2023 heeft de raad ingestemd met het niet uitvoeren van de werkzaamheden, zodat de daarmee vrijvallende middelen kunnen worden ingezet ter dekking van de overschrijding van het krediet voor de renovatie van het tennispark te Huijbergen. De oorspronkelijk voorziene werkzaamheden worden opgenomen in het nog op te stellen meerjaren onderhoudsplan sportcomplexen.
Renovatie verharding veld sportcomplex Putte	€ 28.000	2019	€ -	€ -	€ -	Met het vaststellen van de Perspectievennota 2019-2023 heeft de raad ingestemd met het niet uitvoeren van de werkzaamheden, zodat de daarmee vrijvallende middelen kunnen worden ingezet ter dekking van de overschrijding van het krediet voor de renovatie van het tennispark te Huijbergen. De oorspronkelijk voorziene werkzaamheden worden opgenomen in het nog op te stellen meerjaren onderhoudsplan sportcomplexen.
Renovatie trainingsveld sportcomplex Putte	€ 43.000	2019	€ -	€ -	€ -	Met het vaststellen van de Perspectievennota 2019-2023 heeft de raad ingestemd met het niet uitvoeren van de werkzaamheden zodat de daarmee vrijvallende middelen kunnen worden ingezet ter dekking van de overschrijding van het krediet voor de renovatie van het tennispark te Huijbergen. De nog resterende middelen worden in 2019 ingezet voor herstel van de omheining. De oorspronkelijk voorziene werkzaamheden worden opgenomen in het nog op te stellen meerjaren onderhoudsplan sportcomplexen.
Renovatie toplaag doelgebied sportcomplex Woensdrecht	€ 19.000	2019	€ 19.000	€ -	€ 19.000	Vanwege de actuele status van het veld heeft een externe bureau naar aanleiding van de jaarlijkse inspectie geadviseerd de toplaag van het doelgebied niet te renoveren. Voorzien wordt dat renovatie van het gehele veld noodzakelijk is. Hierin is financieel nog niet voorzien; uw raad ontvangt daartoe te zijner tijd een dekkingsvoorstel.

Renovatie toplaag doelgebied sportcomplex Hoogerheide	€ 19.000	2019	€ 19.000	€ -	€ 19.000	Vanwege de actuele status van het veld heeft een externe bureau naar aanleiding van de jaarlijkse inspectie geadviseerd de toplaag van het doelgebied niet te renoveren. Voorzien wordt dat renovatie van het gehele veld noodzakelijk is. Hierin is financieel nog niet voorzien; uw raad ontvangt daartoe te zijner tijd een dekkingsvoorstel.
Invoering Omgevingswet	€ 393.200	2019	€ 393.200	€ -34.600	€ 358.600	In het kader van de implementatie van de Omgevingswet is gestart met de opstelling van de Omgevingsvisie voor de gemeente Woensdrecht. De eerste bijeenkomst met de gemeenteraad heeft plaatsgevonden. In 2020 implementeert Woensdrecht de Omgevingswet op basis van de in 2019 vastgestelde Omgevingsvisie. Zodra de opgaven voor de gemeente Woensdrecht duidelijk zijn, zullen opleidingen worden gestart. Het Rijk is nog doende met de digitale infrastructuur.
Opstellen Woonvisie 2015	€ 16.529	2015	€ 2.043	€ -	€ 2.043	In 2019 zijn het regionale woonbehoefteonderzoek en de regionale leefbaarheidsmonitor gestart. De resultaten voeden de Woonvisie die in 2020 zal worden opgesteld.
Algehele herziening omgevingsplan buitengebied	PM	2019	€ -	€ -	€ -	Er wordt voor gekozen de huidige bestemmingsplannen te actualiseren en deze van rechtswege te laten overgaan naar Omgevingsplannen. De reikwijdte van een Omgevingsplan is veel breder dan alleen het ruimtelijke ordening aspect. Deze reikwijdte wordt momenteel in meerdere sessies samen met de raad bepaald bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Het is op dit moment nog onduidelijk op welk peil het ambitieniveau van de raad ligt. Verder is er nog onduidelijkheid over het digitale aspect van de omgevingswet/omgevingsplannen dat waarschijnlijk niet vóór 2021 geheel inzichtelijk zal zijn. Daarom zijn ook de financiële consequenties nog niet inzichtelijk te maken.
Totaal Programma 2 Ruimte	**691.229**		**581.073**	**-199.265**	**€ 381.808**	

Programma 3 Leefomgeving						
Omschrijving investeringskrediet	**Investerings bedrag**	**Jaar**	**Beschikbaar 2019**	**Realisatie sept-2019**	**Restant krediet**	**Stand van zaken**
Verwijderen grafmonumenten	€ 46.000	2019	€ 46.000	€ -	€ 46.000	Zorgvuldigheid en (juridische) complexiteit van het onderzoeksproces leiden ertoe dat het externe adviesbureau meer tijd nodig heeft om de inventarisatie op de oude begraafplaats te Putte te kunnen afronden. Na de beoordeling moeten er graven worden verwijderd omdat de veiligheid van veel graven niet is gewaarborgd. De hoeveelheid graven die uiteindelijk gemeente breed geruimd wordt is afhankelijk van de uitkomsten van de inventarisatie, de wensen van de nabestaanden en juridische mogelijkheden. De verwachting is dat de door de raad beschikbaar gestelde budgetten voor de jaren 2017 t/m 2020 (€ 23.000 per jaar) nodig zijn voor het lopende onderzoek en het ruimen van graven in de komende jaren.
Renovatie bomenbestand	€ 275.500	2019	€ 275.500	€ -24.942	€ 250.558	In 2018 hebben er, op de renovatie van de Duinstraat in Hoogerheide na, geen renovaties plaatsgevonden vanwege het feit dat de VTA-controle nog niet is afgerond. Dit betekent dat de geplande renovatie van circa 2.200 bomen nog moet gebeuren. In januari 2019 hebben we de resultaten van de VTA controle geanalyseerd en weten we waar het bomenonderhoud het hardst nodig is. Voor het jaar 2019 staat gepland om aan te vangen met renovatie van circa 2.250 bomen. Voorstel aan de raad is om het in 2019 geraamde exploitatiebudget toe te voegen aan het bij de budgetoverheveling gevormde krediet.
Stika regeling	€ 37.800	2019	€ 37.800	€ -	€ 37.800	De STIKA-regeling is in het leven geroepen voor de versterking en verfraaiing van het landschap. Het betreffende budget is beschikbaar om initiatieven op basis van de regeling te honoreren.

Onderzoek onderhoudstoestand duikers en kunstwerken	€ 22.874	2019	€ 22.874	€ -14.369	€ 8.505	In 2018 heeft een voorbereidingstraject plaatsgevonden om te komen tot een Beleids- en beheerplan Duikers en Kunstwerken. Naar aanleiding van de uitgevoerde onderhoudsinspectie is nader constructief onderzoek noodzakelijk gebleken. DIt onderzoek kon in 2018 planning technisch niet meer plaatsvinden en heeft plaatsgevonden begin 2019. Nader onderzoek van een aantal andere objecten heeft in het derde kwartaal van 2019 plaatsgevonden en is verwerkt in het beleidsplan om zo volledig mogelijke rapportage te verkrijgen.
Herstel en onderhoud kerktoren Woensdrecht	€ 150.000	2019	€ 150.000	€ -	€ 150.000	Het nieuwe plan is nog niet gereed en ingediend door de ontwikkelaar.
Herstructureringsplan Tervoplein, Putte	€ 610.000	2014	€ -83.307	€ -164.327	€ -247.634	Het project is afgerond. Er volgen nog enkele facturen na de garantietermijn in het vierde kwartaal 2019. Het project kent een overschrijding wegens het faillissement van de aannemer. Hierdoor ontstond er de noodzaak om andere aannemers in te schakelen om de werkzaamheden af te ronden. Vooralsnog wordt een negatief saldo gepresenteerd. Er wordt nog een provinciale subsidie ontvangen.
Herinrichting Duinstraat Hoogerheide	€ 528.929	2017	€ 25.669	€ -	€ 25.669	De werkzaamheden zijn afgerond.
Reconstructie Vijverstraat	€ 74.764	2019	€ 74.764	€ -	€ 74.764	De start van de bouw van de eerste woning aan de Vijverstraat is aanstaande. Pas na gereedkomen van het gehele plan zal de gemeente met dit krediet de bijbehorende weg rehabiliteren. Pas na gereedkomen van het gehele bouwplan worden middelen ingezet voor het herstel van de weg. Het moment van afronding van het gehele project is vooralsnog onduidelijk.
Reconstructie Kooiweg	€ 72.990	2017	€ 72.990	€ -1.904	€ 71.086	De verwachting is dat de afronding plaatsvindt in 2019 binnen het gestelde budget. Het krediet zal financieel afsluiten na de garantie termijn (derde kwartaal 2020).
Realisatie zoutopslag Antwerpsestraatweg 173	€ 300.000	2019	€ 300.000	€ -7.587	€ 292.413	Het college en de raad hebben akkoord gegeven op de verkoop van een deel van de zoutopslag aan de Korteven. De opbrengsten dekken de € 300.000 die beschikbaar is om in 2020 een nieuwe zoutopslag te realiseren.
Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen	€ 260.000	2020	€ -	€ -	€ -	De middelen zijn in 2020 beschikbaar.
Aanleg OV fietspaden Antwerpsestraatweg/OLV ter Duinenlaan	€ 339.078	2017	€ 12.757	€ -	€ 12.757	Het project bevindt zich in de eindfase. Op dit moment is met nog bezig met de finetuning van de verlichting. Het project blijft binnen het budget, nadat de eindafrekeningen van Enexis, Dynniq en Sustainder zijn ontvangen.
Rehabilitatie Calfven	€ 728.099	2017	€ 85.570	€ -	€ 85.570	Het project is in mei 2019 afgerond binnen het budget. Er volgt nog een eindtermijn en er zullen nog enkele verkeerskundige aanpassingen worden gedaan.
Aanleg OV fietspad Abdijlaan, Huijbergseweg, Weg naar Wouw	€ 361.500	2018	€ 102.335	€ -80.537	€ 21.798	Conform wens van de raad wordt over grote investeringsprojecten separaat verantwoord in de bijlage 'Toelichting op grote investeringsprojecten'.
Renovatie openbare verlichting 2018	€ 89.500	2018	€ 68.410	€ -69.189	€ -779	Project is afgerond.
Renovatie openbare verlichting 2019	€ 345.335	2019	€ 345.335	€ -43.999	€ 301.336	Met de beschikbaar gestelde middelen voor 2019 zullen de komende periode de uit het plan voortvloeiende activiteiten worden uitgevoerd. De onderhandelingen over een raamcontract zijn afgerond en de opdrachten voor renovatie 2019 uitgezet.
Renovatie openbare verlichting 2020	€ 360.475	2020	€ -	€ -	€ -	

Renovatie openbare verlichting 2021	€ 246.445	2021	€ -	€ -	€ -	
Renovatie openbare verlichting 2022	€ 297.745	2022	€ -	€ -	€ -	
Renovatie openbare verlichting 2023	€ 146.740	2023	€ -	€ -	€ -	
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2018	€ 473.250	2018	€ 179.797	€ -159.227	€ 20.570	Er volgen facturen van eindtermijnen na afloop van de garantieperiode van enkele werken. De werken worden binnen het budget afgerond.
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2019	€ 1.007.000	2019	€ 1.007.000	€ -116.422	€ 890.578	Diverse werken uit het Beleidsplan wegen zijn in voorbereiding en enkele werken zijn reeds aanbesteed en in uitvoering. De overige werken worden nog in 2019 aanbesteed en uitgevoerd. Sommige werkzaamheden worden in combinatie met rioleringswerkzaamheden uitgevoerd zodat een synergievoordeel wordt behaald.
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2020	€ 980.000	2020	€ -	€ -	€ -	
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2021	€ 889.000	2021	€ -	€ -	€ -	
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2022	€ 889.000	2022	€ -	€ -	€ -	
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2023	€ 889.000	2023	€ -	€ -	€ -	
Uitvoering projectenlijst iDOP Hoogerheide	€ 400.000	2014	€ 376.644	€ -23.958	€ 352.686	De uitvoering van de projecten was gepland in 2020. Herinrichting Lucasplein wordt gelijktijdig uitgevoerd met herontwikkeling locatie Semmelweiss. Deze herontwikkeling vindt later plaats dan 2020 omdat andere projecten prioriteit krijgen van het college. Het gereserveerde budget van circa €350.000 dient beschikbaar te blijven om de herinrichting Lucasplein integraal op te pakken met de woningbouwontwikkeling van de Semmelweisslocatie. Deze ontwikkelingen hebben een grote samenhang en bovendien kan door het koppelen van beide projecten een aanbestedingsvoordeel gehaald worden.
Reconstructie wegen duurzaam veilig	€ 32.188	2014	€ 9.189	€ -	€ 9.189	In het kader van duurzaam veilig wordt een aantal maatregelen uitgevoerd in de openbare ruimte. Waaronder werkzaamheden bij de entrees van de kern Ossendrecht en markeringen op diverse locaties. De facturen hiervoor dienen nog ontvangen te worden. De werkzaamheden zijn binnen het budget uitgevoerd.
Uitvoering maatregelen GVVP 2016-2020	€ 40.000	2016	€ 16.695	€ -5.488	€ 11.207	De looptijd van het GVVP loopt tot het jaar 2020. De betreffende middelen dienen ter uitvoering ervan. Daarbij moet onder andere gedacht worden aan verkeersveiligheidsacties. In 2019 zijn er binnen het budget maatregelen genomen. In het nieuw op te stellen GVVP zal in beeld worden gebracht welke middelen gedurende de planperiode vereist zijn.
Aanleg/uitbreiding carpoolplaats Korteven	€ 200.000	2019	€ 200.000	€ -13.275	€ 186.725	Conform wens van de raad wordt over grote investeringsprojecten separaat verantwoord in de bijlage 'Toelichting op grote investeringsprojecten'.

Realisatie cultuurhistorische- en archeologische waardekaarten	€ 17.500	2014	€ 9.149	€ -	€ 9.149	De waardenkaarten zijn inmiddels gereed en door de gemeenteraad vastgesteld. Echter de werkzaamheden die verricht zijn door de gemeentelijk archeoloog (Bergen op Zoom) worden nog bij de gemeente Woensdrecht in rekening gebracht in 2019. Dit zal overigens binnen de beschikbare middelen plaatsvinden.
Onroerend goed locatie Staartsestraat 31, Huijbergen	€ 45.000	2018	€ 5.338	€ -	€ 5.338	Er is nog geen zicht op de huisvesting van een vereniging op deze locatie. Inmiddels zijn wel de daken van beide panden vervangen in verband met onverwacht opgetreden stormschade. Een deel van de schade is vergoed. Er zal extra budget benodigd zijn voor de nog uit te voeren aanpassingen.
Uitvoeringsprogramma Waterkring West 2014	€ 22.000	2014	€ 10.716	€ -828	€ 9.888	Inmiddels heeft de aangekondigde afrekening van de Waterkring plaatsgevonden . Er is sprake van een lichte overschrijding aangezien nog een factuur in 2019 is verantwoord terwijl de werkzaamheden hebben plaatsgevonden in 2018. Er worden geen nieuwe facturen verantwoord op dit investeringskrediet.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2016	€ 730.990	2016	€ 340.491	€ -	€ 340.491	In 2019 worden de bestemde middelen ingezet voor het vervangen van de droogweerafvoer Scheldeweg/Antwerpsestraatweg. De werkzaamheden zijn in uitvoering en worden in het vierde kwartaal van 2019 afgerond. Daarna is er nog een garantieperiode en vindt de betaling van de laatste termijnen plaats.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2017	€ 450.343	2017	€ 161.252	€ -5.156	€ 156.096	Alle projecten uit het het uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2017 zijn uitgevoerd.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2018	€ 1.143.000	2018	€ 1.096.434	€ -74.478	€ 1.021.956	De maatregelen uit de rioolinspectie van 2018 worden gecombineerd met de maatregelen die voortvloeien uit de inspectie van 2019. Daarnaast zullen er in 2019 diverse uitgestelde werken uitgevoerd worden uit het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan in combinatie met het wegenonderhoud op diverse locaties binnen de gemeente.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2019	€ 904.032	2019	€ 904.032	€ -103.821	€ 800.211	De te treffen maatregelen zijn afhankelijk van de inspectieresultaten in 2019. In het vierde kwartaal vindt er een grote rioolvervanging in Putte plaats met de aanleg van een regenwaterinfiltratieriool in combinatie met wegbeheersactiviteiten. De werkzaamheden rondom de riolering van de Burgemeester Voetenstraat wordt begin 2020 opgepakt.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2020	€ 1.160.430	2020			€ -	
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2021	€ 1.150.580	2021			€ -	
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2022	€ 1.310.080	2022			€ -	
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2023	€ 1.312.330	2023			€ -	
Voorbereidingskrediet Scheldeweg Noord	€ 100.000	2017	€ 60.578	€ -53.950	€ 6.628	Conform wens van de raad wordt over grote investeringsprojecten separaat verantwoord in de bijlage 'Toelichting op grote investeringsprojecten'.

Herinrichting Scheldeweg-Noord, Hoogerheide	€ 1.000.000	2019	€ 1.000.000	€ -367.514	€ 632.486	Conform wens van de raad wordt over grote investeringsprojecten separaat verantwoord in de bijlage 'Toelichting op grote investeringsprojecten'. Het werk is in april 2019 aanbesteed. De verwachting is dat alles wordt uitgevoerd en afgerekend in 2019. Er is op enkele plaatsen asbest gevonden in de parallelwegen van de Scheldeweg op plaatsen waar het riool vernieuwd wordt. Dit leidt waarschijnlijk tot meerwerk van circa €50.000. Het riool dient echter vervangen te worden. De meerkosten worden verhaald op het Gemeentelijk Rioleringsplan.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2018	€ 207.267	2018	€ 37.658	€ -43.633	€ -5.975	Het volledige jaarprogramma voor het groot onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed is uitgevoerd.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2019	€ 383.471	2019	€ 204.994	€ -215.492	€ -10.498	De werkzaamheden die zijn geprogrammeerd voor 2019 zijn in uitvoering.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2020	€ 466.909	2020				De termijn voor het vaststellen van een nieuw MJOP is doorgeschoven naar 2020. Daarom is voor 2020 het noodzakelijk en kritisch onderhoud bepaald. Voor het programmeren van het onderhoud is uitgegaan van het beschikbare krediet. De werkzaamheden gaan in het vierde kwartaal van 2019 in voorbereiding met uitzondering van het vervangen van de vloerafwerking van de theaterzaal (MFC Kloosterhof). Deze voorbereidingen worden vanwege de complexiteit opgestart in het derde kwartaal van 2019.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2021	€ 334.803	2021				-
Aanleg Jeu de Boulesbanen, Putte	€ 10.148	2019	€ 10.148	€ -	€ 10.148	De aannemer zal de werkzaamheden na de bouwvakvakantie inplannen en in de loop van augustus uitvoeren. De initiatiefnemers (Katholieke Bond voor Ouderen, MFC de Biezen) nemen maatregelen in verband met de speeltoestellen en de omheining.
Beweegtuin Philomenahof	€ 45.775	2019	€ 45.775		€ 45.775	-
Geosite Groeve Boudewijn	€ -	2019		€ 108.800	€ 108.800	
Aanpassing voorgevel en terras MFC De Kloek, Huijbergen	€ 60.500	2019	€ 60.500		€ 60.500	-
Totaal Programma 3 Leefomgeving	**€ 21.948.370**		**€ 7.273.087**	**€ -1.481.296**	**€ 5.791.791**	

Programma 4 Economie						
Omschrijving investeringskrediet	**Investerings bedrag**	**Jaar**	**Beschikbaar 2019**	**Realisatie sept-2019**	**Restant krediet**	**Stand van zaken**
Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingcontainers	€ 60.280	2017	€ 29.127	€ -1.354	€ 27.773	De ondergrondse containers op locatie Jumbo Hoogerheide moeten nog worden geplaatst. Voortgang is afhankelijk van een eventueel bodemonderzoek dat op basis van recent vastgestelde wet- en regelgeving in regionaal verband uitgevoerd zal worden. Wegens obstakels in de ondergrond zijn de containers aan de Julianastraat in Putte niet geplaatst. Na evaluatie van het verzorgingsgebied in Putte is besloten opnieuw in gesprek te gaan met Ahold Vastgoed met betrekking tot het plaatsen van containers op de parkeerplaats van de Albert Heijn, in afwachting van dit gesprek is er voor gekozen om tijdelijk geen nieuwe containers in dit gebied te plaatsen. Het verwachte tekort van € 12.100 komt ten laste van "Afval"/begrotings-en jaarrekeningresultaat 2019.
Totaal Programma 4 Economie	**€ 60.280**		**€ 29.127**	**€ -1.354**	**€ 27.773**	

Programma 5 Bestuurskracht Omschrijving investeringskrediet	Investerings bedrag	Jaar ng	Beschikbaar 2019	Realisatie 9-2019	Restant krediet	Stand van zaken
Implementatie Bedrijfsvoering afdeling Brabantse Wal	€ 36.000	2015	€ 20.303	€ -11.127	€ 9.176	Het krediet is in 2019 verder ingezet om invulling te geven aan de doelstelling m.b.t. de 5 K's: kwetsbaarheid verminderen, kwaliteit verbeteren, continuïteit borgen en klantgerichtheid. De project scope van dit investeringskrediet is daarmee gerealiseerd, verdere verbetering en ontwikkeling van de organisatie blijft een thema dat doorloopt. Middelen die daarvoor benodigd zijn worden gezocht binnen de bestaande budgetten dan wel separaat aan de raad in de gebruikelijke cycli aangevraagd. Per ultimo 2019 kan dit krediet formeel worden beëindigd.
Pick-up met laadkraan	€ 53.642	2022	€ -	€ -	€ -	-
Iveco pick-ups	€ 161.314	2018	€ 161.314	€ -182.486	€ -21.172	De aanbesteding van de aanschaf van de drie pick-ups voor de buitendienst heeft plaatsgevonden in het 3e kwartaal van 2018. In het tweede kwartaal van 2019 zijn de drie pick-ups afgeleverd. Met vaststellen van de Perspectievennota 2019-2023 heeft de raad ingestemd met dekking van de voorziene overschrijding van € 35.000 ten laste van de reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer.
Aanschaf houtversnipperaar	€ 35.683	2018	€ 35.683	€ -35.708	€ -25	De houtversnipperaar is in het tweede kwartaal 2019 afgeleverd binnen de daarvoor beschikbaar gestelde middelen.
Gladheidsbestrijdingsmaterieel	€ 171.750	2020	€ -	€ -	€ -	Gezien de looptijd van het aanbestedingstraject is in 2019 al gestart met het opstellen van een PvE om aanschaf in 2020 te kunnen realiseren. Samen met omliggende gemeentes staat daarbij een uniforme aanpak van gladheidsbestrijding op de agenda.
Aanschaf trilplaat	€ 1.409	2020	€ -	€ -	€ -	-
Aanschaf sportveldenwals	€ 7.044	2025	€ -	€ -	€ -	-
Tweewielige frees	€ 3.019	2020	€ -	€ -	€ -	-
Aanschaf Peecon transporttank	€ 10.063	2021	€ -	€ -	€ -	-
Aanschaf plateauwagen (dranghekken)	€ 2.013	2021	€ -	€ -	€ -	-
Proline uitleendranghekken 2021	€ 5.156	2023	€ -	€ -	€ -	-
Drie containers	€ 15.095	2021	€ -	€ -	€ -	-
Aanschaf New Holland tractor	€ 67.147	2021	€ -	€ -	€ -	-
Citroën	€ 13.722	2021	€ -	€ -	€ -	-
Aanschaf veegmachine	€ 125.000	2018	€ 125.000	€ -110.244	€ 14.756	De veegmachine is in het tweede kwartaal 2019 afgeleverd binnen de daarvoor beschikbaar gestelde middelen.
Aanschaf kipwagen	€ 25.094	2018	€ 25.094	€ -	€ 25.094	De snipperkipwagen is afgeleverd in het derde kwartaal 2019, door nieuwe wet en regelgeving zijn er nieuwe vereisten aan de remmen vanaf 1 januari 2019. Dit heeft een prijsopdrijvend effect. Met het vaststellen van de Perspectievennota 2019-2023 heeft de raad ingestemd met dekking van de voorziene overschrijding van € 10.000 ten laste van de reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer.

Aanschaf wied-eg	€ 7.044	2018	€ 7.044	€ -3.759	€ 3.285	De wied-eg is besteld in het eerste kwartaal 2019 en is geleverd in het tweede kwartaal. Deze past binnen de beschikbaar gestelde middelen.
Beregeningsinstallaties	€ 38.172	2018	€ 12.724	€ -3.774	€ 8.950	Met de andere invulling van het sportpark De Heiloop bleek vervanging van de oorspronkelijk voorziene beregeningsinstallatie niet meer nodig. Vanwege een onverwacht defect gedurende het zomerreces aan de beregeningsinstallatie bij WVV te Woensdrecht is deze onmiddellijk, gezien de zomerse temperaturen, vervangen om schade aan de velden te voorkomen.
Aanschaf riooldoorspuitmachine	€ 19.240	2018	€ 19.240	€ -19.915	€ -675	De riooldoorspuitmachine is geleverd in het derde kwartaal 2019 en past binnen de beschikbaar gestelde middelen.
Hogedrukreiniger	€ 2.008	2019	€ 2.008	€ -3.416	€ -1.408	De hogedrukreiniger is geleverd in het tweede kwartaal 2019. Voorstel is de (lichte) overschrijding te dekken ten laste van de 'reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer'.
Aanschaf rolveger gladheidsbestrijding	€ 5.000	2018	€ 5.000	€ -7.406	€ -2.406	Aflevering van de rolveger heeft vóór het zomerreces plaatsgevonden. De aanschafkosten zijn iets hoger uitgevallen dan geraamd vanwege meerkosten voor veiligheidsopties. Voorgesteld wordt de overschrijding te dekken ten laste van de reserve materieel team Wijk en Dorpsbeheer.
Implementatiekosten herpositionering buitendienst	€ 32.709	2016	€ 2.598	€ -2.113	€ 485	Alle units zijn geplaatst en voorzien van nutsvoorzieningen. De project scope is gerealiseerd.
Implementatiekosten herpositionering buitendienst - personele consequenties	€ 44.100	2017	€ 9.201	€ -9.065	€ 136	De cursus teamontwikkeling is afgerond. Daarmee is de project scope gerealiseerd en kan het krediet worden afgerond.
Basisregistratie Ondergrond (software)	€ 10.063	2017	€ 10.063	€ -	€ 10.063	Van de implementatie Basisregistratie Ondergrond is de 1e tranche van 4: de registratie-objecten van geotechnische sonderingen, booronderzoeken, grondwatermonitoringputten en mijnbouwwetvergunningen, in het 1e kwartaal van 2019 afgerond. De gemeente Woensdrecht was een van de eerste gemeenten in Nederland die deze mijlpaal heeft bereikt. De 2e tranche is in 2019 opgestart en loopt door tot en met 2020. De overige fasen moeten door het ministerie nog gepland worden maar lopen naar verwachting door tot medio 2025.
Digi-machtiging (software)	€ 20.126	2017	€ 20.126	€ -	€ 20.126	In het 1e kwartaal 2019 is het eerste digitale product met identificatie via e-herkenning live gegaan via de website van de gemeente Woensdrecht. Naast ontwikkeling van e-herkenning voor nog meer producten, staat ook de identificatieontwikkeling voor de opvolging van Digid gepland voor 2019.
Implementatie Basisregistratie Grootschalige Topografie	€ 187.000	2014	€ 1.961	€ -	€ 1.961	Als laatste stap in de implementatie Basisregistratie Grootschalige Topografie moet er door de leverancier in het 1e halfjaar 2019 nog de koppeling worden ontwikkeld voor automatisch berichtenverkeer tussen BGT en Beheer Openbare Ruimte. Dit koppelvlak zal naar verwachting in het 2e halfjaar 2019 geïmplementeerd en getest worden.
Aanschaf Personeels Informatie Systeem	€ 23.350	2016	€ 7.939	€ -	€ 7.939	De noodzaak om kwaliteit en efficiency in de processen van verwerken van personeelsmutaties, koppeling met andere systemen alsmede de ontsluiting van informatie door middel van rapportages verder te optimaliseren blijft aanwezig. Deze houdt direct verband met de optimalisatieopdracht van bedrijfsvoering waarbij de 5 K's moeten worden geborgd. Deze opdracht loopt door tot in 2019.
Vernieuwing website/intranet	€ 50.000	2016	€ 32.322	€ -	€ 32.322	Als onderdeel van permanente ontwikkeling van de in- en externe communicatiekanalen van de gemeente wordt naast de website (www.woensdrecht.nl) ook het intranet voor medewerkers gefaciliteerd. In 2020 zal zowel het intranet, mogelijk in combinatie met de implementatie van Office 365, als de website vernieuwd worden. Dit op basis van de actuele dienstverleningsvisie.

NHR aansluiting (software)	€ 10.329	2017	€ 10.329	€ -	€ 10.329	In de 2e helft van 2019 vindt nader onderzoek plaats naar de mogelijkheid om o.a. key2financien te koppelen met het Equalit gegevensmagazijn (onderdeel van het Verbindend Fundament Equalit (VFE)).
Modernisering GBA (software)	€ 50.564	2017	€ 49.632	€ -6.315	€ 43.317	In 2019 is in het Equalit samenwerkingsverband een vernieuwingstraject gestart om te komen tot een verdere vorm van moderne digitale verwerking van persoonsgegevens. Samen met de overige gemeenten in het Equalit verband wordt in de 2e helft van 2019 een aanbesteding georganiseerd. De uitrol bij de diverse gemeenten staat gepland voor 2020.
Oracle Migratie 11 naar 12 (software)	€ 35.221	2017	€ 33.571	€ -10.038	€ 23.533	De werkzaamheden om alle applicaties te laten werken met Oracle 12 (ondersteunend informatiesysteem waarin gegevens van kern- en basisregistraties zijn/worden opgeslagen) verlopen volgens planning. Inmiddels zijn vrijwel alle databases omgezet naar versie 12. De laatste database zal in het 4e kwartaal 2019 overgezet worden.
Transitie WOZ-herwaardering	€ 46.000	2019	€ 46.000	€ -84.960	€ -38.960	De eerste fase van het digitaliseren van de bouwdossiers heeft in het eerste half jaar van 2019 plaatsgevonden en de metingen voor de WOZ-transitie zijn voor 93,7 % afgerond en afgestemd op de Basisregistratie Adressen en Gebouwen. In 2020 zal de herwaardering door de BWB gebeuren en de laatste fase van het digitaliseren van de bouwdossiers plaatsvinden.
Invoering Geografisch Informatie Systeem (1e tranche)	€ 68.706	2014	€ 4.220	€ -5.208	€ -988	Het nieuwe Geografisch Informatie systeem is geïmplementeerd en omgezet. De hoofdlijnen van de kaartoverzetting zijn gereed en enkele specifieke kaarten zijn in het 1e halfjaar 2019 gerealiseerd.
Haalbaarheidsonderzoek huisvestingsproject 'Verbinden door ontmoeten'	€ 17.800	2019	€ 17.800	€ -4.253	€ 13.547	Voor de gezamenlijke huisvesting van de gemeentelijke organisatie, bibliotheek en het Welzijnscentrum K4 heeft een haalbaarheidsonderzoek plaatsgevonden naar de juiste vorm van huisvesting voor het Huis van de Gemeente, waarin verbinden en ontmoeten centraal staan. Een vlekkenplan met investeringsberekening is opgesteld. De raad zal in september 2019 gevraagd worden om een krediet te voteren. Hierna wordt een inrichtingsplan gemaakt. De beoogde realisatie is in augustus 2020.
Realisatie brandweerpost/gemeentewerf	€ 2.410.000	2016 2018 2019	€ 1.109.642	€ -1.061.211	€ 48.431	Op 7 juni 2019 is de brandweerpost-gemeentewerf aan de Doelstraat geopend en gerealiseerd conform door het college vastgestelde programma van eisen. De totale kosten vallen binnen het door de raad beschikbaar gestelde krediet.
Aanschaf beregeningsinstallaties Irrifrance	€ 25.448	2024			€ -	-
Herinrichting gemeentehuis	PM	2019			€ -	
Uitvoering informatiebeleidsplan 2017-2019	PM	2019			€ -	
Software digitale afwikkeling/bewerking tekeningen	€ 17.500	2014	€ 3.115	€ -	€ 3.115	Gelet op recente marktontwikkelingen over het niet verder ontwikkelen van het zaaksysteem zal dit traject pas worden vervolgd, zodra bekend is welk alternatief de beste oplossing is.
Totaal Programma 5 Bestuurskracht	**€ 3.853.531**		**€ 1.771.929**	**€ -1.560.998**	**€ 210.931**	
Totaal	**€ 36.259.410**		**€ 10.289.822**	**€ -3.272.194**	**€ 7.017.628**	

B. Toelichting op grote investeringsprojecten

Algemeen

In deze bijlage wordt nadere informatie gegeven over de grotere investeringsuitgaven van de gemeente Woensdrecht, geselecteerd op de criteria investeringsomvang, infrastructuur en actualiteit. De rapportagewijze is afgestemd met de gemeenteraad. Over reguliere onderhouds- en beheerprojecten, zoals aan wegen, verlichting, gebouwen en dergelijke wordt hier niet apart gerapporteerd.

Per project wordt de voortgang gerapporteerd op de aspecten kwaliteit, tijd en geld met als classificatie:

Goed	Geen of nauwelijks problemen. Project blijft binnen toleranties.
Matig	Kleine problemen. Toleranties dreigen te worden overschreden.
Slecht	Grote problemen. Toleranties zijn reeds overschreden.

Carpoolplaats, Korteven

Projectgegevens			**Bedragen excl. btw**
Opdrachtgever	gemeentebestuur	Projectbudget	€ 200.000
Datum goedkeuring raad		Goedgekeurde wijzigingen	€ -
Startdatum	zomer 2019	Begroot budget	€ 200.000
Prognose opleverdatum	najaar 2019		
Werkelijke opleverdatum	n.n.b.	Prognose projectkosten	€ 200.000
Vennootschapsbelasting	n.v.t.		

Projectdoelstellingen	**Voortgang/stand van zaken**
basis van opdracht	Realisatie van een nieuwe carpoolplaats op Korteven met een capaciteit van 80 - 100 voertuigen.
Bestemmingsplan	n.v.t.
Grondaankopen	
Natuurcompensatie	n.v.t.

Criterium	**Oordeel**	**Toelichting stand van zaken**
Kwaliteit	Goed	Carpoolplaats is zo goed als klaar. Oplevering vindt in komende maanden plaats, daarna gaat half jaar garantieperiode in. Financiële afronding zal medio 2020 plaatsvinden.
Tijd	Goed	
Geld	Goed	

Belangrijkste risico's	**Hoogte risico**	**Beheersmaatregelen**
Bestemmingsplan	Gering	
Grondaankopen	Gering	
Ondergrond	Gering	

Fietspadverlichting

Projectgegevens			Bedragen excl. btw	
Opdrachtgever	gemeentebestuur	Projectbudget	€	361.500
Datum goedkeuring raad		Goedgekeurde wijzigingen	€	-
Startdatum	zomer 2018	Begroot budget	€	361.500
Prognose opleverdatum	najaar 2019			
Werkelijke opleverdatum	n.n.b.	Prognose projectkosten	€	361.500
Vennootschapsbelasting	n.v.t.			

Projectdoelstellingen	Voortgang/stand van zaken
Basis van opdracht	Realisatie van 'slimme' fietspadverlichting langs de OLV ter Duinenlaan, Huijbergseweg, Weg naar Wouw en de Abdijlaan.
Bestemmingsplan	n.v.t.
Grondaankopen	
Natuurcompensatie	n.v.t.

Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken
Kwaliteit	Goed	
Tijd	Goed	
Geld	Goed	Mogelijk moeten er nog een aantal armaturen toegevoegd worden langs het fietspad OLV ter Duinenlaan.

Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen
Ondergrond	Gering	

Noordrand, Ossendrecht

Projectgegevens			Bedragen excl. btw	
Opdrachtgever	gemeentebestuur	Projectbudget 2019-2024	€	3.082.899
Datum goedkeuring raad	8 februari 2018	Goedgekeurde wijzigingen	€	-
Startdatum	8 februari 2018			
Prognose opleverdatum	in 2024	Actueel budget (juni 2019)	€	3.082.899
Werkelijke opleverdatum	n.n.b.	Prognose projectkosten 2019-2024	€	3.082.899
Vennootschapsbelasting		Prognose opbrengsten 2019-2024	€	4.010.917

Projectdoelstellingen	Voortgang/stand van zaken
Basis van opdracht	het realiseren van woningbouwontwikkeling in Ossendrecht en de ontwikkeling van eigen gronden
Voorbereiding	De uitvoering en verkoop zijn gestart
Grondverkopen	De gronden worden pas verkocht bij onherroepelijk bestemmingsplan
Bouw-/woningrijp maken	De kunstgrasvelden zijn aangelegd zodat de locatie vrij is voor bouw- woonrijp maken. Het bestek bouw- woonrijp maken is aanbesteed in 2019.

Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken
Kwaliteit	Goed	Alle uitgaven vallen binnen de ramingen.
Tijd	Matig	Door de uitspaak van de Raad van State is de stikstof depositie opnieuw berekend. Hieruit blijkt dat er teveel stikstof depositie op het nabijgelegen Natura 2000 gebied terecht komt. Het risico wordt daardoor groter.
Geld	Goed	Enkele investeringen zijn al gerealiseerd nog voordat het bestemmingsplan onherroepelijk wordt.

Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen
Voorbereiding	Gering	Uit de onderzoeken in kader van het bestemmingsplan zijn geen risico's gebleken.
Grondverkopen	Gering	Het bestemmingsplan is onherroepelijk. Grondverkoop loopt moeizaam doordat de beoogde kopers geen hypotheek kunnen verkrijgen door de PAS-uitspraak van de Raad van State.
Bouw-/woningrijp maken	Gering	Uit de laatste ramingen blijken geen grote risico's voor de uitgaven. Wel kan grondverkoop achterblijven ten opzichte van exploitatieramingen.

Masterplan Kern Hoogerheide: grondexploitatie centrum Hoogerheide

Projectgegevens			Bedragen excl. btw	
Opdrachtgever	gemeentebestuur	Projectbudget 2016-2025	€	4.362.075
Datum goedkeuring raad	26 mei 2016	Goedgekeurde wijzigingen	€	-
Startdatum	26 mei 2016			
Prognose opleverdatum	2025	Actueel budget (juni 2019)	€	4.362.075
Werkelijke opleverdatum	n.n.b.	Prognose projectkosten 2016-2025	€	4.948.134
Vennootschapsbelasting		Prognose opbrengsten 2016-2025	€	5.206.125

Projectdoelstellingen	Voortgang/stand van zaken
Basis van opdracht	Ontwikkelen van de eigen gronden binnen het Masterplan centrum Hoogerheide.
Voorbereiding	Dit gebied is in planning. Uitwerking gebied Semmelweisstraat moet plaatsvinden in periode 2022-2023 vanwege herprioritering.
Grondverkopen	De meeste koopovereenkomsten met partijen zijn afgesloten. Opbrengsten zijn geraamd vanaf 2023.
Bouw-/woningrijp maken	Het bouwrijp maken van het gebied rondom de appartementen en supermarkten is aanbesteed.

Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken
Kwaliteit	Goed	
Tijd	Goed	Geen grote vertragingen.
Geld	Goed	Aanbesteding heeft plaatsgevonden binnen de ramingen.

Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen
Voorbereiding	Gering	Ontwikkeling van de locatie Semmelweiss resteert nog.
Grondverkopen	Gering	
Bouw-/woningrijp maken	Gering	

Masterplan Kern Hoogerheide: realisatie brandweerpost en gemeentewerf Doelstraat

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	gemeentebestuur	Projectbudget	€ 2.260.000
Datum goedkeuring raad	26 mei 2016	Goedgekeurde wijzigingen	€ 150.000
Startdatum	26 mei 2016	Begroot budget	€ 2.410.000
Prognose opleverdatum	2019		
Werkelijke opleverdatum	sep-19	Prognose projectkosten	€ 2.410.000
Vennootschapsbelasting		Prognose opbrengsten	

Projectdoelstellingen	Voortgang/stand van zaken
Basis van opdracht	Realisatie van een nieuwe brandweerpost/gemeentewerf aan de Doelstraat te Hoogerheide.
Bestemmingsplan	Het bestemmingsplan is onherroepelijk geworden in 2017.
Grondaankopen	
Bestek en tekening	

Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken
Kwaliteit	Goed	In het PVE en de bouwopdracht wordt de kwaliteit geborgd.
Tijd	Goed	
Geld	Goed	Voor financiële afronding van het project resteert momenteel nog een discussie over de eindafrekening en over BTW.

Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen
Bestemmingsplan	Gering	
Grondaankopen	Gering	
Bestek en tekening	Gering	

Scheldeweg-Noord, Hoogerheide

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	gemeentebestuur	Projectbudget	€ 1.000.000
Datum goedkeuring raad		Goedgekeurde wijzigingen	€ -
Startdatum		Begroot budget	€ 1.000.000
Prognose opleverdatum			
Werkelijke opleverdatum	n.n.b.	Prognose projectkosten	€ -
Vennootschapsbelasting	n.v.t.		

Projectdoelstellingen	Voortgang/stand van zaken
basis van opdracht	Herinrichting van de Scheldeweg-Noord zodat er een fietsvriendelijke, groene en mooie entree naar de kern Hoogerheide wordt gerealiseerd, passend bij ons als groene fietsgemeente op de Brabantse Wal.
bestemmingsplan	past binnen het huidige bestemmingsplan

Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken
Kwaliteit	Goed	
Tijd	Matig	
Geld	Goed	

Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen
Inspraak	Gering	
Asbest	Matig	Na de vondst van asbest in het begin van het werk is er een uitgebreid asbestonderzoek gedaan middels diepe proefsleuven.

C. Reserves en voorzieningen

Overzicht eigen financieringsmiddelen (reserves)

Nr.	Omschrijving reserve	Saldo 01-01-2020	Toe-voeging	Ont-trekking	Saldo 31-12-2020
1	Algemene reserve	€ 5.269.778	€ 0	€ 655.332	€ 4.614.446
2	Reserve toekomstvisie	€ 140.671	€ 0	€ 0	€ 140.671
3	Reserve revitalisering dorpskern Hoogerheide	€ 352.686	€ 0	€ 352.686	€ 0
4	Reserve revitalisering dorpskern Huijbergen	€ 190.162	€ 0	€ 0	€ 190.162
5	Reserve revitalisering dorpskern Ossendrecht	€ 68.490	€ 0	€ 0	€ 68.490
6	Reserve revitalisering dorpskern Woensdrecht	€ 36.969	€ 0	€ 0	€ 36.969
7	Reserve Maintenance Valley	€ 140.706	€ 0	€ 0	€ 140.706
8	Reserve budget gemeenteraad	€ 247.478	€ 0	€ 2.500	€ 244.978
9	Reserve groenfonds	€ 61.571	€ 0	€ 0	€ 61.571
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	€ 136.744	€ 103.250	€ 176.178	€ 63.816
11	Bestemmingsreserve budget dorpsplatforms	€ 55.334	€ 0	€ 0	€ 55.334
12	Reserve Omgevingswet	€ 67.289	€ 0	€ 0	€ 67.289
13	Reserve AED-apparaten	€ 83.073	€ 0	€ 0	€ 83.073
14	Reserve anterieure overeenkomsten	€ 150.000	€ 0	€ 0	€ 150.000
15	Reserve accommodatiebeleid	€ 38.110	€ 0	€ 0	€ 38.110
16	Bestemmingsreserve Sociaal domein	€ 811.630	€ 0	€ 72.909	€ 738.721
17	Bestemmingsreserve project Statushouders	€ 55.292	€ 0	€ 0	€ 55.292
18	Bestemmingsreserve grote incidentele wielerevenementen	€ 30.000	€ 25.000	€ 0	€ 55.000
19	Reserves ter dekking van kapitaallasten	€ 10.468.034	€ 553.871	€ 588.271	€ 10.433.634
Totaal		**€ 18.404.016**	**€ 682.121**	**€ 1.847.876**	**€ 17.238.261**

Overzicht eigen financieringsmiddelen (voorzieningen)

Nr.	Omschrijving voorziening	Saldo 01-01-2020	Toe-voeging	Ont-trekking	Saldo 31-12-2020
Voor verplichtingen, verliezen & risico's					
1	Voorziening wethouderspensioenen (Wet APPA)	€ 2.565.672	€ 50.655	€ 131.408	€ 2.484.919
2	Voorziening wachtgelden oud wethouders	€ 126.293	€ 0	€ 50.000	€ 76.293
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
3	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 79.621	€ 387.288	€ 466.909	€ 0
4	Voorziening onderhoud openbare verlichting	€ 247.507	€ 215.000	€ 360.475	€ 102.032
5	Voorziening onderhoud wegen	€ 1.456.591	€ 730.000	€ 980.000	€ 1.206.591
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden					
6	Voorziening rioolbeheer	€ 8.848.070	€ 1.038.035	€ 1.160.430	€ 8.725.675
7	Voorziening egalisatie afvalinzameling & -verwerking	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal		**€ 13.323.754**	**€ 2.420.978**	**€ 3.149.222**	**€ 12.595.510**

Overzicht stortingen in reserves meerjarig

Nr.	Omschrijving reserve	Reden van storting	2020	2021	2022	2023	
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	Jaarlijkse dotatie	€ 103.250	€ 103.250	€ 103.250	€ 103.250	S
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse storting	€ 10.101	€ 10.101	€ 10.101	€ 10.101	S
Subtotaal structurele stortingen			**€ 113.351**	**€ 113.351**	**€ 113.351**	**€ 113.351**	S
18	Bestemmingsreserve grote incidentele wielerevenementen	Jaarlijkse dotatie	€ 25.000	€ 0	€ 0	€ 225.000	I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Vervanging gladheidsbestrijdingsmaterieel	€ 171.750	€ 0	€ 0	€ 0	I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanwending reserve revitalisering dorpskern Hoogerheide: restant krediet Uitvoering projectenlijst iDOP Hoogerheide	€ 352.686				I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Nettowinst grex Centrum Hoogerheide	€ 19.334	€ 3.049	€ 15.246	€ 444.118	I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf 3 containers		€ 15.095			I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf tractor		€ 67.147			I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf Citroën		€ 13.722			I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf pick-up			€ 53.642		I
19	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Vervanging transporttank		€ 10.063			I
Subtotaal incidentele stortingen			**€ 568.770**	**€ 109.076**	**€ 68.888**	**€ 669.118**	I
Totaal			**€ 682.121**	**€ 222.427**	**€ 182.239**	**€ 782.469**	

I / S (= incidenteel / structureel)

Overzicht onttrekkingen aan reserves meerjarig

Nr.	Omschrijving reserve	Reden van onttrekking	2020	2021	2022	2023	
19	Reserves ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse aanwending egalisatiereserves ter dekking van kapitaallasten	€ 588.271	€ 592.610	€ 578.820	€ 610.721	S
	Subtotaal structurele onttrekkingen		**€ 588.271**	**€ 592.610**	**€ 578.820**	**€ 610.721**	S
1	Algemene reserve	Formatieplan 2019	€ 420.457	€ 65.622	€ 65.622	**€ 0**	I
1	Algemene reserve	Herwaardering naar gebruiksoppervlak WOZ	€ 58.000		€ 0	€ 0	I
1	Algemene reserve	Investeringen dienstverlening en automatisering	€ 10.000	€ 10.000		€ 0	I
1	Algemene reserve	Verkiezingen (projectleider)		€ 25.000	€ 25.000		I
1	Algemene reserve	Speeltoestellen	€ 60.000		€ 0	€ 0	I
1	Algemene reserve	Uitwerking plan van aanpak verwarde personen	€ 5.000		€ 0	€ 0	I
1	Algemene reserve	Extra dotatie voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 55.000		€ 0	€ 0	I
1	Algemene reserve	Inhuur strategisch beleidsmedewerker Economische Zaken	€ 23.875		€ 0	€ 0	I
1	Algemene reserve	Verwijderen grafmonumenten (2017-2020)	€ 23.000		€ 0	€ 0	I
3	Reserve revitalisering dorpskern Hoogerheide	Dotatie reserve Kapitaallasten. Restant krediet uitvoering projectlijst IDOP Hoogerheide	€ 352.686	€ 0	€ 0	€ 0	I
8	Reserve budget gemeenteraad	Verzorging cursus AED-apparatuur	€ 2.500	€ 0	€ 0	€ 0	I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf pick-up		€ 0	€ 53.642	€ 0	I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Vervanging gladheidsbestrijdingsmaterieel	€ 171.750	€ 0			I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Vervanging transporttank		€ 10.063			I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf 3 containers		€ 15.095			I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf tractor		€ 67.147			I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf Citroën		€ 13.722			I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Vervanging trilplaat	€ 1.409				I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Vervanging 2-wielige frees	€ 3.019				I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Vervanging Anssems plateauwagen		€ 2.013			I
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf aanhangwagens ten behoeve van dranghekken				€ 5.156	I
16	Bestemmingsreserve Sociaal domein	Afschrijvingskosten krediet verbeterplan Integrale toegang	€ 72.909				i
	Subtotaal incidentele onttrekkingen		**€ 1.259.605**	**€ 208.662**	**€ 144.264**	**€ 5.156**	I
	Totaal		**€ 1.847.876**	**€ 801.272**	**€ 723.084**	**€ 615.877**	I/S

I / S (= incidenteel / structureel)

D. Meerjarig investeringsschema

Investeringsschema 2020

Omschrijving	Primaire begroting 2019	Voorstel voor wijziging 2019	2020	2021	2022	2023	Dekking
Investeringsschema programma 1. Sociaal Domein							
Renovatie basisschool Op Dreef, Putte *	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.600.000	Begrotings-resultaat
Verbetering Brede School De Boemerang, Hoogerheide	€ 100.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Software doorontwikkeling Integrale Toegang	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Nieuwbouw basisschool Woensdrecht		€ -	€ -	€ -	€ 7.100.000	€ -	Begrotings-resultaat
Aircosysteem Ste. Marie		€ 320.000	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Subtotaal programma 1	€ 150.000	€ 320.000	€ -	€ -	€ 7.100.000	€ 1.600.000	
Investeringsschema programma 2. Ruimte							
Renovatie toplaag doelgebied sportcomplex Woensdrecht	€ 19.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Renovatie toplaag doelgebied sportcomplex Hoogerheide	€ 19.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Renovatie wedstrijdveld sportcomplex Putte	€ 15.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Renovatie verharding veld sportcomplex Putte	€ 28.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Renovatie trainingsveld sportcomplex Putte	€ 43.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Invoering Omgevingswet	€ 225.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Algemene reserve
Algehele herziening omgevingsplan buitengebied	pm	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Algemene reserve
Subtotaal programma 2	€ 349.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	

** Investering uitgesteld, oorspronkelijk begroot in 2019.*

Meerjarig investeringsschema (vervolg)

Investeringsschema programma 3. Leefomgeving							
Herinrichting Scheldeweg Noord	€ 1.000.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Aanleg/uitbreiding carpoolplaats Korteven	€ 200.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Uitvoeringsprogramma wegbeheer	€ 1.007.000	€ -	€ 980.000	€ 889.000	€ 889.000	€ 889.000	Voorziening onderhoud wegen
Renovatie openbare verlichting	€ 345.335	€ -	€ 360.475	€ 246.445	€ 297.745	€ 146.740	Voorziening onderhoud openbare verlichting
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer	€ 383.471	€ -	€ 466.909	€ 334.803	€ -	€ -	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer	€ 904.032	€ -	€ 1.160.430	€ 1.150.580	€ 1.310.080	€ 1.312.330	Voorziening rioolbeheer
Reconstructie Vijverstraat	€ 74.764	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen	€ -	€ -	€ 260.000	€ -	€ -	€ -	Begrotings-resultaat
Aanleg Jeu de Boulesbanen, Putte	€ -	€ 10.148	€ -	€ -	€ -	€ -	Reserve budget dorpsplatforms
Geosite Groeve Boudewijn	€ -	€ 150.000	€ -	€ -	€ -	€ -	Subsidie
Verwijderen grafmonumenten	€ -	€ -	€ 23.000	€ -	€ -	€ -	Algemene reserve
Subtotaal programma 3	€ 3.914.602	€ 160.148	€ 3.250.814	€ 2.620.828	€ 2.496.825	€ 2.348.070	
Investeringsschema programma 4 Economie							
-	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Subtotaal programma 4	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Investeringsschema programma 5 Bestuurskracht							
Aanschaf werkmaterieel	€ 2.000	€ -	€ 176.178	€ 108.040	€ 53.642	€ 5.156	Bestemmings-reserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Herinrichting gemeentehuis	PM	€ -	€ -	PM	PM	PM	-
Uitvoering informatiebeleidsplan 2017-2019	PM	€ -	€ -	PM	PM	PM	-
Subtotaal programma 5	€ 2.000	€ -	€ 176.178	€ 108.040	€ 53.642	€ 5.156	
Totaal alle programma's	**€ 4.415.602**	**€ 480.148**	**€ 3.426.992**	**€ 2.728.868**	**€ 9.650.467**	**€ 3.953.226**	

E. Subsidieoverzicht

Op grond van de algemene subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2016 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Het plafond voor Thema 2 Maatschappelijk Participatie is verruimd door indexering voor de BWI, vanwege cao afspraken. Daarnaast is er jaarlijks voor de subsidieregeling "Eenmalige subsidies Woensdrecht" € 8.143 beschikbaar.

Voor de subsidieperiode 2020 stellen wij u voor de subsidieplafonds per thema als volgt vast te stellen:

Subsidiethema	Subsidieplafond 2020	Subsidieplafond 2019
Sociale Samenhang	€ 369.959	€ 369.959
Maatschappelijke Participatie	€ 1.036.072	€ 1.029.252
Sport	€ 73.053	€ 73.053
(Amateur) Kunst	€ 99.291	€ 99.291
Cultuur	€ 37.285	€ 37.285
Ontplooiing	€ 31.151	€ 31.151
Totaal	**€ 1.646.811**	**€ 1.639.991**

F. Afkortingenlijst

Afkorting	Omschrijving
AED	Automatische externe defibrillator
AO/IC	administratieve organisatie en interne controle
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BENEGO	Belgisch-Nederlands Grensoverleg
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIG	Baseline Informatieveiligheid Nederlandse Gemeenten
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BPA	Business Park Aviolanda
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BWB	Belastingsamenwerking West-Brabant
BWI	Brede Welzijnsinstelling
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
Diftar	Gedifferentieerde tarieven
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
ED	Europese Dienstenrichtlijn
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EU	Europese Unie
FMI	Functiemengingsindex
Fte	Formatie-eenheden
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GR	Gemeenschappelijke regeling

Afkorting	Omschrijving
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
(v)GRP	(Verbreed) Gemeentelijk rioleringsplan
HNG	Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten
HOF	Houdbare overheidsfinanciën
HR(M)	Human Resource (Management)
IBP	Interbestuurlijk programma
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
iDOP	Integraal dorpsontwikkelingsplan
IHP	Integraal Onderwijshuisvestingsplan
IMF	Internationaal Monetair Fonds
ING	Internationale Nederlanden Groep
ISD	Intergemeentelijke sociale dienst
KCC	Klantcontactcentrum
KOV	Kinderopvang
LED	Light-emitting Diode
LPS	Lowys Porquinstichting
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MFC's	Multifunctionele Centra
MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
MTB	Mountainbike
MWB	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NV	Naamloze vennootschap
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
OR	Ondernemingsraad
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerende zaakbelasting
P&C	Planning & control
P&O	Personeel en Organisatie
PIOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting
PSZ	Peuterspeelzaal
PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
REWIN	Regionale ontwikkelings-NV voor de regio West-Brabant
RWB	Gemeenschappelijke regeling Regio West Brabant
SAVER	Samenwerkingsverband Reinigingsdiensten

Afkorting	Omschrijving
SIW	Stichting Inkoopbureau West-Brabant
SMT	Strategisch managementteam
SOM	Samen onderwijs maken
SW	Sociale Werkvoorziening
TMO	Teammanagersoverleg
(v)GRP	(Verbreed) Gemeentelijk rioleringsplan
VMBO	Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
VO	Voortgezet onderwijs
VRMWB	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
VTA	Visual tree assessment
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
WBA	West-Brabants Archief
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
Wet FIDO	Wet financiering decentrale overheden
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WVS	Werkvoorzieningsschap
WW	Werkeloosheidswet

Raadsvoorstel en –besluit

Voorstel aan de Raad

Documentnummer: 2019.33608

Onderwerp	**:** Programmabegroting 2020		
Raadsvergadering	**:** 7 November 2019	**Agendapunt**	:
Portefeuillehouder	**:** H.S. Kielman	**Datum**	: 1 oktober 2019
Bestuurlijk kader	**:** Bestuurskracht	**Zaaknummer**	**:** Z19.02110

Besluit:

1. De programmabegroting 2020 vast te stellen inclusief meerjarenperspectief 2021 t/m 2023; en daarbij:
    a. In te stemmen met de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves zoals weergegeven in bijlage C;
    b. In te stemmen met de in de programmabegroting 2020 opgenomen investeringen (jaarschijf 2019 en 2020) en de daarbij per post vermelde dekkingsvoorstellen in bijlage D;
    c. In te stemmen met aanwending van de reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer voor de overschrijdingen voor het totaalbedrag van € 25.661 op de investeringskredieten voor aanschaf van werkmaterieel voor team Wijk & Dorpsbeheer;
    d. In te stemmen het voorziene tekort van € 12.100 op het investeringskrediet ‘Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingscontainers’ te dekken ten laste van het rekeningresultaat 2019;
    e. In te stemmen met toevoeging van het begrote exploitatiebudget van € 90.000 ten behoeve van ‘Invoering Omgevingswet’ aan het gelijknamige investeringskrediet;
    f. In te stemmen met toevoeging van het begrote exploitatiebudget van € 149.500 ten behoeve van ‘Renovatie bomenbestand’ aan het gelijknamige investeringskrediet;
    g. In te stemmen met toevoeging van het begrote exploitatiebudget van € 23.000 ten behoeve van ‘Verwijderen grafmonumenten’ aan het gelijknamige investeringskrediet;
    h. In te stemmen, conform subsidieverordening, met het subsidieplafond voor de subsidieperiode 2020 zoals vermeld in bijlage E;
    i. In te stemmen met de geactualiseerde grondexploitaties, zoals toegelicht in de paragraaf grondbeleid.

Inleiding

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Woensdrecht biedt u hierbij ter vaststelling de programmabegroting 2020 en het meerjarenperspectief voor de periode 2021 tot en met 2023 aan.

Doelstelling en effect

Het voeren van een goed financieel beleid teneinde een sluitende (meerjaren)begroting te realiseren met een in financieel opzicht gezond meerjarenperspectief.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) vereist dat de programmabegroting niet alleen de doelstellingen, maar ook in het bijzonder de beoogde/gewenste maatschappelijke effecten bevat. Bovendien moet ook worden aangegeven op welke wijze ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken. Aldus kan de raad per programma de beoogde maatschappelijke effecten, de te leveren goederen en diensten en de bijbehorende baten en lasten per programma vaststellen.

Financiële stand van zaken gemeente Woensdrecht

Voordat u kennis neemt van de geprognotiseerde meerjarensaldi van de programmabegroting 2020 wil het college de navolgende kanttekeningen dringend onder uw aandacht brengen:

Kanttekeningen:

Gemeenten hebben steeds meer taken erbij gekregen, maar ontvangen van het Rijk te weinig middelen om alles uit te kunnen voeren. Met die waarschuwing hebben de G40, vlak voor Prinsjesdag, aan de bel getrokken. Drie kwart van de gemeenten kampt met een financieel tekort. De komende jaren moeten ze daarom flink bezuinigen. Het meerjarig en structureel sluitend aanbieden van een begroting wordt voor gemeenten, ook voor Woensdrecht een steeds grotere opgave, mede gezien de invloeden van buitenaf. Die hebben niet alleen hun weerslag op de gemeentelijke financiën, maar ook op de keuzes welke we als lokaal bestuur kunnen maken. De consequenties van de Septembercirculaire hebben voor Woensdrecht weliswaar vanaf 2020 positief uitgepakt, maar er zijn nog tal van onzekerheden waarvoor geldt dat een financieel gezonde gemeente ze structureel moet kunnen opvangen. Deze zijn nog niet opgenomen in het gepresenteerde meerjarenperspectief.

- ➔ Temporisering van opbrengsten vanwege de PAS-consequenties
- ➔ Nog vast te stellen meerjaren onderhoudsplan sportcomplexen
- ➔ Onzekerheid snippergroenverkopen
- ➔ Geraamde tekorten binnen het Sociaal Domein
- ➔ Nog te actualiseren/ontwikkelen en kwantificeren beleidsplannen informatisering en HR
- ➔ Onderwijshuisvestingsplannen

Geprognotiseerde meerjarensaldi

In de financiële commissie en in de dagmail van de griffie van 4 september jl. bent u geïnformeerd over de stand van zaken van het geprognotiseerde begrotingsresultaat 2019 (stand per 15 augustus), exclusief de financiële consequenties van de reguliere begrotingswerkzaamheden en de Septembercirculaire. De daarbij behorende raadsinformatienota wordt gelijktijdig met dit raadsvoorstel op de raadsagenda gebracht.

Onderstaand treft u de actuele, meerjarige prognose. In de decemberraad informeren wij u wederom over het alsdan geprognotiseerde begrotingsresultaat 2019.

Bedragen x 1.000

Overzicht begrotingssaldo 2019-2023		2019	2020	2021	2022	2023
	Financieel perspectief na Meicirculaire 2019	**€ 18**	**€ 112**	**€ 268**	**€ 41**	**€ 306**
a	Verkoop deel locatie zoutopslag	€ 68	€ -	€ -	€ -	€ -
b	Salarissen en pensioenen	€ 115	€ -404	€ -355	€ -369	€ -369
c	Actualisatie grondexploitaties	€ -413	€ 172	€ 57	€ 9	€ 60
d	Leges en belastingopbrengsten	€ 152	€ 125	€ 128	€ 132	€ 178
e	Bouwleges	€ -191	€ 42	€ 33	€ 108	€ 33
f	BUIG-gelden	€ 190	€ -	€ -	€ -	€ -
g	Overige mutaties, o.a. reguliere begrotingswerkzaamheden	€ 14	€ -82	€ -138	€ 84	€ -119
h	Septembercirculaire	€ -160	€ 163	€ 465	€ 534	€ 461
	Geactualiseerd financieel perspectief	**€ -207**	**€ 129**	**€ 458**	**€ 540**	**€ 551**
	Correctie voor saldo van incidentele lasten en baten: *De Provincie stelt dat voor het beoordelen van het structureel evenwicht het overschot van incidentele baten op lasten niet mag worden meegeteld in de beoordeling.*		€ -284	€ -270	€ -214	€ -42
	Structureel saldo (volgens richtlijnen toezichthouder)		*€ -156*	*€ 188*	*€ 326*	*€ 509*

Toelichting:

a. Verkoop deel locatie zoutopslag: Met de verkoop van de zoutopslag is de gevormde egalisatiereserve vervallen ten gunste van de exploitatie. Met de raadsinformatienota d.d. 3 september jl. (besproken in de financiële commissie van 4 september jl.) informeren wij u over de financiële consequenties.

b. Salarissen en pensioenen: De nieuwe cao gemeenten heeft een fors effect op het meerjarenperspectief. Bij de Perspectievennota 2019-2023 was daarmee slechts deels rekening gehouden. De algemene uitkering verstrekt daarvoor geen rechtstreekse compensatie. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie van de personeelsstaat een financieel effect ten gevolge van nieuwe functie-inpassing/herwaardering en arbeidsmarktkrapte.

c. Actualisatie grondexploitaties (grexen): De jaarlijkse actualisatie van de grexen laat in 2019 een nadeel zien vanwege temporisering van de opbrengstenstroom. In de actuele ramingen is nog geen rekening gehouden met de consequenties van de PAS-problematiek, welke naar verwachting temporisering van projecten –en dus opbrengsten- tot gevolg heeft. Ook is er in 2019 een nadelig effect op de exploitatie doordat een deel van de verwachte winst van de grondexploitatie Centrum Hoogerheide vanwege BBV-regelgeving moet worden toegevoegd aan de reserve “ter dekking van kapitaallasten”.

d. Leges en belastingopbrengsten: De belastingopbrengsten liggen per saldo naar verwachting hoger dan oorspronkelijk geraamd vanwege aanpassing van het indexatiepercentage voor OZB, rekening houdend met de kaders welke daarvoor door de raad zijn gesteld ten aanzien van lokale belastingdruk. Daarnaast is er sprake van een hogere stijging van de WOZ waarden en areaaluitbreiding in 2019. Hier staat tegenover dat we een daling verwachten in de leges opbrengsten bij reisdocumenten.

e. Bouwleges: Uit analyse van de legesopbrengsten van de afgelopen jaren blijkt dat neerwaartse bijstelling van de vaste stroom legesopbrengsten realistisch is. Geplande (bouw)projecten voor de komende jaren en de ontstane mogelijkheden tot het plaatsen van zonneparken binnen onze gemeente maken dat de totale bijstelling voor bouwleges een meerjarig positief effect heeft.

f. BUIG-gelden: Op basis van de uitgaven van de ISD tot en met juni 2019 wordt voor 2019 een voordeel verwacht, hoofdzakelijk veroorzaakt door de BUIG gelden. Daarnaast wordt ook een voordeel verwacht op de inkomsten voor de bijzondere bijstand en de uitgaven op basis van de participatiewet.

g. *Overige mutaties en reguliere begrotingswerkzaamheden:* Jaarlijks vindt bij het opstellen van de begroting een actualisatie van de kapitaallasten plaats. Daarnaast zijn de in de Meicirculaire extra toegekende middelen voor jeugdzorg nu meerjarig geraamd. Tevens heeft in 2022 een correctie van de doorbelasting van de bedrijfsvoering kosten naar de programma’s plaatsgevonden. Dit heeft een positief effect op het begrotingsresultaat voor dat jaar en is nu gecorrigeerd.

h. Septembercirculaire: Vanwege voorziene lagere rijksuitgaven op het gebied van infrastructuur en defensie is conform ‘trap op, trap af’ het accres voor alle gemeenten in 2019 lager dan bij de meicirculaire werd voorzien. Meerjarig is er juist sprake van een positief effect doordat uitgaven 2019 opschuiven in de tijd. Verder worden er door het Rijk meer middelen vrijgemaakt vooral voor het pensioenakkoord en het woningmarktpakket.

Provincie Noord-Brabant en toezicht

Voorliggende begroting voldoet aan de vereisten zoals door de provincie in de begrotingscirculaire vermeld. De provincie baseert haar beoordeling van onze begroting op de mate waarin een structureel jaarlijks evenwicht wordt bereikt. In de begrotingscirculaire geeft zij dit specifieke punt ook aan. In de financiële commissie van 4 september jl. is uw raad geïnformeerd over deze verscherpte aandacht. Na correctie voor het saldo van incidentele lasten en baten wordt in het eerste jaar nog geen, maar vanaf 2021 wél een positief structureel saldo geraamd. Daarmee voldoet Woensdrecht op dit moment aan de vereisten.

Weerstandsvermogen en risico's
Uit de financiële analyses uit de Programmabegroting 2020 resulteert een weerstandsratio van 1,4. Hiermee wordt voldaan aan de door de raad gestelde norm. In de berekening van deze ratio is de door de raad vastgestelde reserve Sociaal Domein meegenomen. Het totaal aan risico's wordt geraamd op € 2,777 miljoen; het weerstandvermogen op € 3,848 miljoen.

Reserves en voorzieningen
De mutaties (onttrekkingen en stortingen) van reserves zijn in de Programmabegroting opgenomen en worden ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd (zie bijlage C Reserves en voorzieningen van de Programmabegroting 2020).

Subsidieplafond per thema
Op grond van de algemene subsidieverordening gemeente Woensdrecht stelt de gemeenteraad jaarlijks het subsidieplafond vast. De gemeenteraad wordt verzocht in te stemmen met de subsidieplafondbedragen voor de subsidieperiode 2020 (zie bijlage E Subsidieoverzicht van de Programmabegroting 2020).

Baten, lasten en investeringen
Op grond van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma (art 5.1). Deze zijn aan het begin van elk programma in tabelvorm weergegeven. Daarnaast informeren wij u op programmaniveau over aard, duur, nut en noodzaak van de voorgenomen investeringen voor het komende begrotingsjaar. Bij de begrotingsbehandeling geeft uw raad aan van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige nieuwe investeringen van het begrotingsjaar worden bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd (art. 5.2).

Het college doet de raad een dekkingsvoorstel voor de navolgende overschrijding van investeringskredieten:

1. Voor de aanschaf van werkmaterieel is een overschrijding gerealiseerd. Voor een toelichting op de betreffende posten (Iveco pick-up trucks, riooldoorspuitmachine, rolveger en hogedrukreiniger) verwijzen we u naar bijlage A in de begroting. Voorstel is deze totale overschrijding op aanschaf werkmaterieel ter grootte van € 25.661 te dekken ten laste van de reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer;
2. Op het investeringskrediet "Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingscontainers' wordt een tekort voorzien. Voor nadere toelichting verwijzen we u naar bijlage A bij de programmabegroting. Voorstel is dit voorziene tekort te dekken ten laste van het rekeningresultaat 2019;
3. Bij de overheveling van budgetten van 2018 naar 2019 heeft de raad besloten de middelen ten behoeve van een aantal posten om te vormen tot een krediet, vanwege de begrotingsjaar overstijgende werkzaamheden. Dit gebeurt budgetneutraal, dekking blijft ongewijzigd. Om die reden stellen wij uw raad voor:
   - het begrote exploitatiebudget van € 90.000 ten behoeve van 'Invoering Omgevingswet' eveneens toe te voegen aan het gelijknamige investeringskrediet.
   - het begrote exploitatiebudget van € 149.500 ten behoeve van 'Renovatie bomenbestand' eveneens toe te voegen aan het gelijknamige investeringskrediet.
   - het begrote exploitatiebudget van € 23.000 ten behoeve van 'Verwijderen grafmonumenten' eveneens toe te voegen aan het gelijknamige investeringskrediet.

Op 7 februari jl. heeft uw raad besloten om de snelheid van realisatie van burgerinitiatieven te bevorderen door het college beslissingsbevoegdheid te geven tot het benutten van de middelen van de reserve ‘budget dorpsplatforms’ en het verzoek de raad daarvan achteraf in kennis te stellen. Het college informeert u hierbij dat zij besloten heeft tot inzet van de betreffende reserve voor een bedrag van € 2.750 ten behoeve van een opslagcontainer aan de Acacialaan te Putte en voor een bedrag van € 10.148 voor de aanleg van Jeu de Boulesbanen te Putte.

Procedure/planning
Met behandeling door uw gemeenteraad in deze vergadering is het mogelijk de Programmabegroting 2020 tijdig, uiterlijk 15 november, aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in te zenden.

Communicatie
Na vaststelling door de gemeenteraad wordt de vastgestelde programmabegroting 2020 op de website en op intranet gepubliceerd.

Burgemeester en wethouders van Woensdrecht,

de secretaris,	de burgemeester,
A.P.E. Baart MBA	drs. J.J.C. Adriaansen

Bijlagen:

Concept programmabegroting 2020 e.v.
Div. begrotingswijzigingen

Ter inzage:

Gemeente Woensdrecht

R a a d s b e s l u i t

Onderwerp : Programmabegroting 2020 e.v.

Vergadering d.d. : 7 November 2019 agendanummer :

Zaaknummer: : Z19.02110

De raad van de gemeente Woensdrecht, in vergadering bijeen op 7 November 2019;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 Oktober 2019;

gelet op Gemeentewet titel IV en Besluit Begroting en Verantwoording;

b e s l u i t :

1. De programmabegroting 2020 vast te stellen inclusief meerjarenperspectief 2021 t/m 2023; en daarbij:
    a. In te stemmen met de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves zoals weergegeven in bijlage C;
    b. In te stemmen met de in de programmabegroting 2020 opgenomen investeringen (jaarschijf 2019 en 2020) en de daarbij per post vermelde dekkingsvoorstellen in bijlage D;
    c. In te stemmen met aanwending van de reserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer voor de overschrijdingen voor het totaalbedrag van € 25.661 op de investeringskredieten voor aanschaf van werkmaterieel voor team Wijk & Dorpsbeheer;
    d. In te stemmen het voorziene tekort van € 12.100 op het investeringskrediet ‘Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingscontainers’ te dekken ten laste van het rekeningresultaat 2019;
    e. In te stemmen met toevoeging van het begrote exploitatiebudget van € 90.000 ten behoeve van ‘Invoering Omgevingswet’ aan het gelijknamige investeringskrediet;
    f. In te stemmen met toevoeging van het begrote exploitatiebudget van € 149.500 ten behoeve van ‘Renovatie bomenbestand’ aan het gelijknamige investeringskrediet;
    g. In te stemmen met toevoeging van het begrote exploitatiebudget van € 23.000 ten behoeve van ‘Verwijderen grafmonumenten’ aan het gelijknamige investeringskrediet;
    h. In te stemmen, conform subsidieverordening, met het subsidieplafond voor de subsidieperiode 2020 zoals vermeld in bijlage E;
    i. In te stemmen met de geactualiseerde grondexploitaties, zoals toegelicht in de paragraaf grondbeleid.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 7 November 2019.

de raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

Gemeente Woensdrecht

Postadres
Postbus 24
4630 AA Hoogerheide

Gemeentehuis
Huijbergseweg 3
Hoogerheide

Telefoon 14 0164
Website www.woensdrecht.nl